

Joke

NADERT DE
GRENS

DOOR

BERRENDIEN de BART

JOKE
NADERT DE GRENS

MET TEKENINGEN VAN G. D. HOOGENDOORN

JOKE

NADERT DE GRENS

DOOR

BERRENDIEN DE BART

●

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

HOOFDSTUK 1.

„Nu begint het toch werkelijk voorjaarsachtig te worden.” „N” Joke Verwey liep, haar lange armen bungelend, met een openwaaierende blauwe regenjas, genoeglijk voort langs de kant van de gracht en keek hoe de kale bomen zich in allerlei grillige vormen in het golvende water weer spiegelden.

„Da’s weer wat voor jou,” vond Ellie Maas, haar vriendin van de bewaarschool af, huiverend.

„Nou, vind jij van niet? Nu schijnt toch de zon weer eens na al die dagen regen, en de wind is zo jolig. Hij speelt met de bomen en het water en de mensen als een jonge kat met een kluwen wol. Hàd ik maar een kat.”

Ellie, die aan Joke’s zonderlinge gedachtensprongen wel gewoon was, lachte.

„Die hartewens van jou zal niet gauw vervuld worden, denk ik, Joke. Betsje is niet te vermurwen.”

Bets was Joke’s oudste zus, die, sinds haar moeder gestorven was, het roer van het huishouden in handen hield.

„Zeg Els,” begon Joke weer na een poosje, „weef je dat vader vandaag proefles geeft?”

„Nee zeg, is ’t heus? Stel je voor dat hij eens aangenomen werd. Zou je graag verhuizen?”

Joke trok wat onwillig met haar schouders en streek haar gladde zwarte haar naar achter. Weggaan hier, uit hun eigen stadje, naar een grote stad, nee, graag zou ze dat zeker niet doen. Naar Amsterdam, waar ze wist dat de meneer vandaan kwam, bij wien vader proefles gaf. Ze zou aan het denkbeeld moeten wennen. „Liever niet, geloof ik,” zei ze.

Zwijgend liepen ze verder tot aan de hoek waar Ellie linksaf moest. Joke ging rechtdoor, en passeerde het schoolgebouw waar haar vader onderwijzer was.

Hij had, na zijn acte middelbaar Duits gehaald te hebben, al enkele malen gesolliciteerd naar een betrekking als leraar, wanneer er op een Mulo of H.B.S. een vacante plaats was.

Deze dag was er iemand gekomen, die in de klas aanwezig zou zijn wanneer hij les gaf.

Joke keek eens naar de school. Vader zou al wel weg zijn, als hij tenminste geen nabijvers had.

In ieder geval was die gewichtige les achter de rug! Gelukkig! Ze had er vandaag dikwijls aan moeten denken, hoewel ze er tegen Ellie niet over gepraat had. Ellie zou niet begrepen hebben dat ze daarover piekerde en bijna medelijden had met haar vader, die nu volgens haar idee een soort examen moest afleggen, en examens vond zij vreselijk.

Ellie piekerde nooit ergens over, evenmin als Loes, haar eigen zusje, twee jaar ouder dan zichzelf. Nu, op 't laatst had ze maar even verteld dat vader proefles gaf, het was ook te gek om er niets van te zeggen.

Ze klingelde hard, tweemaal.

Bets deed open, en Joke zag dadelijk aan haar gezicht dat er iets niet in de haak was.

„Wat heb je?”

„Ik? Eh.... niks natuurlijk.”

Joke gooide haar mantel ergens aan de kapstok, haar tas er onder en wilde de huiskamer binnengaan.

„Toe Joke, neem nu die tas eens mee,” verzocht Betsy. „Je hebt er zo'n gewoonte van gemaakt alles te laten slingeren....”

„Lieve tijd!” Joke keek haar zus tamelijk verbouwereerd aan. Ze was er niet aan gewoon zoo ongemotiveerd een berisping te krijgen. Of was het wel gemotiveerd? Ze was werkelijk wel een beetje slordig. Enfin....

Gelaten sjouwde ze de tas aan het handvat mee naar binnen, waar ook al een buitengewone orde heerste. Meestal lag er van alles verspreid: een haakwerk van Loes op een stoel, een stapel muziekboeken van Bets en Hans, hun broer, midden op tafel, en van haarzelf wat schriften of een muts die gemaakt moest worden.

Van dat alles was nu geen spoor te bekennen.

„Wat heb je 't hier keurig aan kant, Bettie,” zei Joke. „Ik sta gewoon versteld.”

„Ja, dat snap ik.” Loes stapte binnen, haar blond krulhaar zwierend langs haar gezicht. Betsy, Hans en Loes waren alle drie blond. Joke was het enige „buitenbeentje” en leek op haar vader, die ook donker haar had.

„Weet je aan wie we die opruimingswoede te danken hebben? Aan vrouw Domper! Ik heb ook al een hele middag

moeten zwoegen. Alvast een voorproefje van de grote schoonmaak!"

„Wat heeft onze werkvrouw daarmee te maken?"

„Och, ze is zo liefelijk geweest te vertellen, dat het hier meestal een bènde was. Bets is vanmiddag bij Molly geweest, en die zei het. Ze wist het van juffrouw Maarens, daar werkt vrouw Domper ook."

Molly Sandwijk was een nichtje van de familie Verwey, enkele jaren ouder dan Betsy, en woonde in dezelfde stad op kamers.

„Ze is stapell!" verklaarde Joke heftig, het in 't midden latend wie ze bedoelde, vrouw Domper, Molly of juffrouw Maarens, Molly's naaister.

En dan zachter: „Trek jij je toch dat gezwam niet aan, Bettie. Laat die Domper toch geen domper zetten op je. . . . hm. . . . vreugdel Kom hier, mijn kind."

En Joke klemde Betsy's hoofd tegen zich aan in een al te stevige omhelzing. „Gaan we al gauw eten? Ja? 'k Heb honger, Bets. Waar is vader, en is Hans er nog niet?"

„Vader is boven," antwoordde Loes. „Hij zit er z'n kansen te overwegen, denk ik. En Hans zou, als hij thuis was, immers allang hier in de kamer zijn, nu jij er bent, want jij schijnt altijd als een magneet op hem te werken."

Betsy en Loes verdwenen samen om voor het eten te gaan zorgen, Bets met een wel iets vrolijker hart. Och ja, wat gaf het ook wat een ander zei. Zij viere hoorden bij elkaar, met vader, en al wat daarbuiten stond, dat telde toch zo niet mee. Behalve dan de Maasjes natuurlijk. Dora was er de oudste en zij was Hans' verloofde. En dan Ellie, Joke's vriendin, de jongste. Bernard, de zoon, om onbekende redenen in de wandeling Fiffie genoemd, was bovendien vroeger een goeie vriend van Hans geweest. Hij was nu onderwijzer in Zwolle en kwam in de vacaties over.

Joke was neergevallen in haar eigen stoeltje, een erfstuk van haar grootmoeder. Het was al heel oud en kraakte nu en dan bedenkelijk, maar ze wilde het toch niet missen.

Ze greep een boek uit haar tas en keek op de klok. Hoe laat was 't? O, halfvijf, dan zou Hans zo wel thuishkomen.

Nare vrouw Domper, dacht ze. Een bènde! Och ja, het ging sedert moeders dood niet alles even geregeld bij hen, dat

was waar. Betsy was nog maar twintig jaar toen moeder stierf, en zij, Joke, elf. Dus kwam plots alles op Betsy neer, heel het bestuur van 't huishouden. Hans, een jaar jonger dan Betsy, was overdag meest weg. Hij was, zoals hij zei, „kantoormier”, en verdiende dus. Vader was als onderwijzer de schooluren ook niet thuis, en hij blokte bovendien nog om acten te halen.

Het ging nu, na vier jaar, natuurlijk al heel wat beter dan in 't begin, maar ja... Ze waren nu eenmaal nogal jolig van aard, vooral Loes en Hans, hoewel die de laatste tijd ernstiger scheen te worden. Loes plaagde hem zo nu en dan, en vroeg hem of z'n verstandskies soms doorkwam, en of hij zich soms voorbereidde op z'n aanstaande positie als huisvader.

Loes was, na haar Mulo-diploma gehaald te hebben, bij Betsy thuisgekomen en hielp nu het huishouden in de war sturen, zoals Hans zei.

Betsy speelde trouwens liever piano dan dat ze kamers deed of kousen stopte.

En Joke zelf was nog op school, verlangend naar het tijdstip dat ze de klassen zou doorlopen hebben en het diploma in haar bezit zou zijn om dan „te kunnen doen wat ze wou”. Als men haar echter vroeg wát ze dan wilde, moest ze het antwoord hierop schuldig blijven, wat ze eigenlijk zelf niet prettig vond. Maar ze behoefde nu ook nog niet een beslissing te nemen, troostte ze zichzelf dan.

Juist op het ogenblik dat Joke zich begon af te vragen waar Hans toch bleef, kwam hij binnen, en zijn vrolijk: „Zo Jookjel!” verdreef voor het ogenblik alle gepieker.

HOOFDSTUK 2

„Wist ik nou toch maar eens wat ik dáárover schrijven moest,” klaagde Joke.

Ze stond op de drempel van Hans z'n kamer, waar hij te werken zat.

„Waarover?” Hans werd anders niet graag gestoord, maar zijn jongste zusje had een streepje bij hem voor.

„Nou, over snééuw notabene! Als 't nu toch al Maart is. Je bent juist blij dat de winter om is, ik tenminste wel, en dan geeft Joris juist sneeuw als onderwerp voor een opstel!”

„Vertel van de glijtocht, die we in Januari gehouden hebben.” Even lichtten Joke's ogen op bij de herinnering.

„Nee,” zei ze dan. „Dat wil Joris juist nooit hebben. Zoiets. Als je 't moet hebben over sneeuw, mag je niet over glijden praten. En ik weet niets te zeggen dan: de sneeuw is wif!”

„Nou, begin daar dan maar mee,” vond Hans en boog zich weer over zijn boeken.

„Hannes, je wordt me ontrouw,” pruilde Joke, keerde zich teleurgesteld om en sloot de deur achter zich.

Op de overloop was Loes bezig de kleerkast schoon te maken en de jurken en mantels lagen over de grond gespreid, inplaats van behoorlijk op het logeerbed, zoals Bets haar toch van te voren gezegd had.

„Ben je aan 't opruimen, Loesje?” spotte Joke. „Nou, ik moet zeggen, je schiet al aardig op. Tenminste voor zover i k er verstand van heb. . . .”

„Joke, je hebt er absoluut géén verstand van. Schiet maar op, en sta me niet in de weg. Vooruit, liefjel”

Loes duwde Joke letterlijk de kamer in, en deed de deur achter haar dicht.

Even later stond Joke voor 't raam van de kamer, die van haar en Loes samen was, en tuurde de laan in.

Heerlijk weer was 't, je zou er zó uitvliegen. Hè, zo fijn, dat 't weer naar de zomer ging. Fietsen, zwemmen, je koesteren in de heerlijke warmte van de zon. . . .

Waar zouden ze deze zomer zitten? Nog hier of — in Amsterdam? Jammer zou 't zijn, dat ze niet vlak bij zee zouden wonen, zoals hier. Dat zou ze moeten missen. . . . Dat heerlijk ruime, wijde, die frisse lucht. Dat zouden de bossen, hoe mooi ze overigens ook waren, haar niet kunnen vergoeden.

Dan in eens voelde ze een hand op haar schouder.

„Wel,” zei de stem van Hans aan haar oor, „zo aan 't piekeren, zusje? Nog altijd over dat opstel? Da's nou niks voor onze Joke.”

„Och nee, Hannes.” Joke leunde even in een van haar zeldzame kalme buien haar hoofd tegen hem aan.

„Niet over dat opstel. Ik dacht over vaders lessen gisteren, en. . . . zeg Hans, als we nou eens zouden moeten verhuizen! Als vader benoemd wordt, gebeurt dat, hè? Wat gek zou dat zijn. Naar een andere stad, en Amsterdam nog well Zou jij 't leuk vinden, Hans?”

„Ik? Och. . . .” Hij aarzelde even. „Begrijp je dan niet, Joke, dat. . . .”

Boml vloog de deur open en Loes kwam binnengesprongen.

„Zp tortelduiven, waar hebben jullie 't over?”

„Over van alles en nog wat! Over sneeuw,” antwoordde Joke.

„Zeg Loes, weet jij daar nou eens niks over te vertellen? Je bent nogal vindingrijk op dat gebied. Ik moet er een opstel over maken.”

„Bedankt voor 't compliment. Voor wie moet je een opstel maken?”

„Voor Joris.”

„O,” peinsde Loes, die haar Mulotijd nog maar kort achter de rug had en nog goed wist hoe meneer Weevers, meestal „Joris” genoemd, was en wat hij verlangde van zijn leerlingen. „Dat is nog lastig ook. Ik heb eigenlijk helemaal geen tijd, zoals je moest snappen, en dan zó'n onderwerp! Enfin, 'k zal wel eens zien. Geef me maar een schrift, dan kun jij onder de hand misschien wel wat anders doen. Die kast van mij komt toch wel klaar, zullen we maar denken.”

„Hè.” Joke zuchtte van verlichting. „Fijn. Je bent een reuze-kind, Loes.”

„Kan ik niks voor jou doen ondertussen, Loes?” vroeg Hans.

„O, best. Je kunt de zoom naaien van mijn blauwe jurk. Die is losgefornd. Goed?”

„Ga jij nou maar, hoor broertje,” plaagde Joke. „Je kan nou gemist worden.”

Speels duwde ze hem buiten de deur, en keerde na een knikje van verstandhouding terug, met het plan, nu eens echt serieus te gaan werken!

„Maak nou niet het héle opstel,” waarschuwde ze nog. „Dan krijg ik er last mee. Schrijf maar een paar punten op.”

„Ja zeker.” Loes bekauwde haar potlood. „Je hebt 't maar voor 't zeggen. Léér jij nou maar en zwijg, anders komt er helemaal niets van. Ik moet eigenlijk straks ook nog kousen stoppen, anders heb ik morgen niet eens schone.”

„Die stop ik wel voor je!”

„Ja, dat zal wel, je bent nogal vriendelijk.” Loes lachte. „Maar 'k heb liever dat ik ze morgen ook met goed fatsoen aan kan hebben.”

Joke zweeg en haalde haar atlas en aardrijkskundeboek te voorschijn. De kaart van de Balkan nog wel. Brr. . . . Wanneer zou vader nu antwoord kunnen hebben? Deze week nog, of zou dat een paar maanden duren?

Joke loerde eens naar de overkant van de tafel, waar Loes ijverig zat te schrijven. Nee, nu maar niet vragen, ze had er

te veel belang bij, dat Loes het tot een goed einde bracht. Toch aardig van haar, dat in al haar drukte nog te willen doen. Als ze nou maar punten opschreef en niet, verloren in het onderwerp, zelf het hele opstel afmaakte ondanks de waarschuwing. Dan kon ze het toch zo niet geven; begreep Joris natuurlijk subiet dat het niet van haarzelf was.

Snel gingen de dagen voorbij. Bijna Pasen. De gevreesde repetities waren achter de rug, tot blijdschap van Joke. Naar haar gedachten had ze 't nogal goed gemaakt.

Werkelijk bracht ze ook enige dagen later, zoals trouwens gewoonlijk, een goed rapport mee naar huis.

„Je zal wel overgaan,” dacht Loes. „Naar de examenklas laten ze je wel niet zo gauw gaan, maar mijn rapporten waren niets beter, hoor, 't zal wel schikken.”

„Het is wèl mogelijk dat je dat hier niet doet, Joke,” zei vader plotseling.

Even waren allen stil, nu het onderwerp werd aangeroerd waar ze dikwijls aan dachten, maar waarover niet veel gepraat werd. Vader had dat niet graag, omdat er nog niets zeker was. Maar nu begon hij er zelf over.

„Weet u dan al wat, Vader?” vroeg Loes in spanning.

„Ja - well” Langzaam haalde meneer Verwey een grote gele enveloppe uit z'n zak.

„Dit lijkt me wel een geschikt moment om jullie mee te delen, dat ik. . . .”

Verder kwam hij niet. Loes en Joke sprongen beiden op hem toe.

„O Vader, is u benoemd? Gaan we naar Amsterdam? Wanneer hebt u die brief gekregen? Laat me eens lezen! Geef eens hier, Vader. Waarom hebt u 't niet eerder gezegd?”

Ze praatten door elkaar en trokken hun vader om strijd heen en weer.

„Toe kinders, scheid nou asjeblijft eens uit,” verweerde vader zich lachend. „De wildebrassen verloochenen zich toch nooit! Joke, laat m'n jas met vree. Vooruit, Loesje, op je plaats!”

„Verbeeld u zich nou niet, dat u hier onderwijzer bent,” plaagde Loes. „O nee, leraar, hè? Hm. . . .”

„Hans en Bets, richt toch ook je luie leden eens op en help me.” Als op afspraak lieten Loes en Joke op 'tzelfde ogenblik los

en gingen zitten, keurig recht, de armen gekruist.

„Nou Vader, vertel u nou maar.”

Vader lachte even. „Veel te vertellen is er niet. Jullie hebben natuurlijk al geraden wat er in deze brief staat. We gaan werkelijk verhuizen, kinderen. Ik ben benoemd aan de Christelijke H.B.S. daar, met ingang van 1 Mei!”

„O paps, aan de H.B.S.! Niet aan de Mulo? Ik heb steeds gedacht dat ik weer bij u zou komen zitten. Dat gebeurt nu dus niet.”

„Nee, vanzelf niet. Erg jammer vind je 't zeker niet; of wel?”

„Nee, het zou nogal lastig zijn, pappie. Bij een ander kan ik meer m'n gang gaan.”

„O zo, juffer!” Vader glimlachte. Hij wist wel dat het bij Joke zo'n vaart niet liep. Loes was heel wat baldadiger geweest op school, en hoe brutaler de stukjes waren, die ze uithaalde, hoe leuker ze 't zelf vond. Joke was zachter van karakter en zou niet gauw een leraar met opzet het leven moeilijk maken. „Er is dus niet veel tijd meer, zoals jullie begrijpen,” ging vader voort. „Je kunt mooi de vakantie gebruiken om eens wat dingen op te ruimen en te pakken en zo. Het is gelukkig een vroege Pasen dit jaar, maar eind April moeten we hier vandaan zijn.”

„Oudste zuster en broer,” begon Joke opeens, „schiet ook eens uit je slof! Jullie zeggen maar niks.”

„Jullie w i s t e n 't zeker al,” viel Loes beschuldigend uit. „Ja, ik zie het aan je gezicht.”

„Natuurlijk,” lachte Bets. „Ik als oudste zuster, hè? En Hans.... O ja, dat is ook nog een punt van bespreking.”

„Is Hans een punt van bespreking? Héééé!” Joke ging er eens extra voor verzitten. „Daar wil ik dan wel eens naar luisteren.”

„Kind,” zei Loes, „dat begrijp ik nu zelfs nog wel. Hij gaat natuurlijk trouwen!”

„Tróu....wen?? Waarom?”

Allen schaterden, alleen Hans glimlachte slechts en keek met iets teders in zijn ogen naar Joke, die een vuurrode kleur had gekregen, deels van schrik en deels van verlegenheid, nu allen haar blijkbaar uitlachten.

„Ik zal het je uitleggen, kind,” begon Betsy op suikerzoete toon. „Als je verloofd bent, is het de gewoonte dat je na verloop van tijd, als je tenminste....”

„Och, schei uit.” Joke’s lip beefde even, maar ze zette zich er dapper tegen in. „Dat weet ik ook wel.”

„Joke begrijpt wel, dat Hans niet mee zou kunnen naar Amsterdam,” zei vader nu. „Hij heeft hier toch zijn betrekking op kantoor, en je hebt daar niet gauw weer een nieuwe. Dus zou hij hier ergens op kamers moeten. Maar nu hij verloofd is, is het ’t beste dat hij en Dora trouwen, hè?”

„Ja.” Joke slikte eens, en lachte dan. „Dan krijgen we dus ook nog bruiloft, hè? Leuk!”

„Ja, maar eerst verhuizen we natuurlijk. Hans gaat zolang bij de oude mevrouw Weevers wonen, die heeft een kamer over.”

„Bij Joris z’n moeder?” vroeg Loes. „Enig, zeg. Kun je al de streken eens vertellen, die je bij haar zoon uitgehaald hebt indertijd, Hans. Werkelijk onderhoudende gesprekken zul je met haar voeren.”

„Bij wien z’n moeder zei je, Loes?” vroeg vader.

„Meneer Weevers, Vader,” antwoordde Loes zoet.

’s Avonds lag Joke tegen haar gewoonte in lang wakker. Voor ’t naar bed gaan had Loes, die wilde praten, maar weinig antwoord kreeg, haar al eens een opstopper gegeven omdat ze zo „saai” was, maar Joke kon er niets aan veranderen, deze avond.

Och, natúúrlijk had ze geweten, dat Hans eenmaal trouwen zou, het was immers iets vanzelfsprekends. Gewéten ja, maar er eigenlijk nooit aan gedacht, hoe gek ze dat zelf achteraf ook vond.

Toen hij voor ’t eerst met Dora als zijn meisje thuiskwam, had ze ’t heel prettig gevonden. Ze kende Dora natuurlijk goed, daar zij alle vier van jongsaf met de familie Maas hadden omgegaan, en Ellie haar eigen vriendin was. Joke hield van Dora, eigenlijk meer dan van Ellie. Dora, die zo heel anders was dan Loes en zij, anders dan Betsy ook. Veel rustiger was ze, en ze had een lief zacht gezichtje, met mooie blauwe ogen.

Hans en Dora. . . . Die hóórden bij elkaar. Ze was echt blij geweest, dat Hans Dora had gekozen; al was ze, toen het gebeurde, nog maar twaalf jaar. Maar nu? Met deze gebeurtenis was ze niet zo blij, al beweerde Bets ook, dat het een logische gang van zaken was. Gelijk had ze, natuurlijk.

Maar Joke kon maar moeilijk de gedachte verdragen, dat Hans nu uit huis zou gaan, wèg zou zijn. En dan had ze ook niet geweten, dat zij plotseling in Amsterdam zouden gaan wonen. Blevèn ze nou nog hier, of kwam Hans nu ook maar dáár, dan zou het wel minder erg zijn. Ze kon er dan toch iedere dag naar toe. Maar nu zou ze er alleen in de vacanties kunnen gaan logeren. De tranen kwamen langzaam te voorschijn, maar ze veegde ze hardhandig weg. Húilen! Nee, dàt niet. „Dat is nou niks voor onze Joke”, zou Hans zeggen. Nee, dapper zijn, dàt wel.

Haar ogen gingen omhoog naar het kleine lijstje, dat boven haar bed hing.

Op donker fluweel waren letters aangebracht, die, als het donker was, een zacht licht uitstraalden. Het was een naam: „Jezus,” Jezus. . . . bad Joke, „Heere, help Gij mij om dapper te zijn, om flink te wezen, ook bij het moeilijkste.”

HOOFDSTUK 3

Wel, wel, well Heb ik nou ooit! Dus u gaat hier vedaan „Was ik het goed begrepen heb? Enne — wanneer gaat u dan as ik het zo es vragen mag?”

Vrouw Domper stond midden in de keuken, de handen in de zij, en praatte tegen Betsy, die juist de stop van het fluitkefeltje trok en het kokende water in 't afwasteiltje goot.

„Nou, precies weet ik 't niet, vrouw Domper, ik denk over twee of drie weken ongeveer.”

„O net. En heeft uwes vader dan een betere betrekking as hier, as ik het zo es vragen mag? Een beetje meer zekers as schoolmeester. En meneer Hans ken nou mooi trouwe. Ik zeg altijd maar. . . .”

Op dat ogenblik kwam Loes binnen.

„Ziezo Betsje, daar ben ik terug. Niet lang weggebleven, hè? Hier is je kilo zout en de zeep. Nog wat te doen? Nee? Dan ga ik m'n kast eens nazien en opruimen. Er is zoveel rommel en over een paar weken is er geen tijd meer voor.”

Loes verdween haastig.

„Arme Bets,” mompelde ze. „Hoe heeft ze het toch altijd uitgehouden met zo'n mens. Bemoeiall Dan zijn er toch nog wel andere.”

Met schrik dacht ze er even aan, dat ze gesproken had over de rommel in haar kast. „Een bende” had immers vrouw Domper gezegd, dat het hier was.

Nou ja hoor, láát zeggen. Als ze hier weg waren, hadden ze er geen last meer van. Enig leuk, naar Amsterdam te gaan. Zo gezellig druk was 't er. Hun eigen stadje was toch maar saai. Dát vond Joke toch ook wel prettig, had ze gezegd. Gansje, het zich zo aan te trekken, dat Hans hier bleef. Ze zéi er wel niets van, maar Loes kende haar zusje langer dan gisteren en doorzag haar best. Begreep er ook wel iets van. Hans en Joke waren altijd „verknocht” geweest aan elkaar, méér dan de anderen.

Maar ze zou er wel doorkomen.

Joke was niet iemand om bij de pakken neer te gaan zitten. Vást niet.

Hè, wat een bende toch in die kast. Dáár, nou zei ze 't zelf. Nou ja, maar daarom had dat mèn's zich er toch niet mee te

bemoeien, veel minder er tegen anderen over te praten.
De bel! O gruffen, nou moest zij natuurlijk gaan, Bets had het
al druk genoeg.
Ze bolderde de trap af en trok de deur open.

„Molly!”

„Ja, Betsy thuis?”

„Jawel, kom er maar in.”

„Ik kom maar even deze bloemen brengen uit onze tuin. Ik moest naar Drogers, dus tòch hier langs.”

Loes slikte een woord in, dat zeker niet erg hartelijk zou geklonken hebben.

„Dank je wel voor Bets,” zei ze. „Ze is beneden met de nieuwtjesbroni Zal ik haar roepen of wil ik ze zelf maar in een vaas zetten?”

„Ja, goed hoor, je hoeft haar niet expres te halen.”

Molly Sandwijck aarzelde even, en keerde zich dan naar de deur.

„Jullie gaan hier weg, hè?” vroeg ze over haar schouder.

„Ja, gelukkig.”

Molly stond op de stoep. „Gelukkig?”

„Ja, Amsterdam zal tenminste wel niet zo’n akelige kletsstad zijn als deze.”

De deur sloeg dicht.

Loes had bijna dadelijk spijt.

„Erg aardig ben ik niet geweest,” dacht ze en keek naar de mooie narcissen, die ze in haar hand hield. Enkele waren het, heel wat mooier dan de dubbele, die je zo veel zag. Ze haalde een vaas, vulde die met water en schikte de bloemen er zorgzaam in. Haastig vloog ze daarop weer naar boven, en schrok zelf van de rommel op de grond. Er was, zo te zien, haast geen doorkomen aan, je wist bijna niet waar je je voeten neer moest zetten. Vlug maar opschieten; als Joke thuis kwam, had je ’t lieve leven weer gaande. „O, is Loesje weer aan ’t opruimen?” Jawel! Ze begon te sorteren, en legde alles, wat weg kon, op een hoop.

Proppen papier, lapjes, een kous zonder voet, een kapot kammetje....

De rest ging in de kast terug.

Elf uur nog maar, ze zou er nog wel op tijd mee klaar komen. Juist stond ze beneden vol ijver de tafel te dekken, toen Joke kwam binnenstuiven.

„Hallo Loes! Gaan we al eten? Waar is Bets? Van wie zijn die bloemen, zeg?”

„Ook hallo,” antwoordde Loes. „Over een kwartier eten we.

Bets is in de keuken. En de bloemen zijn van ons aller bloed-eigen nicht."

„Van Molly? Nou, nou, dan is ze goed op ons geweest."

Ze zette de vaas midden op de gedekte tafel. „Zol Dat staat nog eens feestelijk, vind je niet?"

„Ja.” Loes was blij, dat Joke zo vrolijk deed. Och, ze zou het ook best bolwerken.

Broers en zusters konden toch niet altijd bij elkaar blijven. De een trouwde, de ander kreeg een betrekking ergens anders.... Och ja, Hans en Joke, dat was wel een beetje anders, iets meer dan gewoon, maar het zou toch wel gaan. Joke hield zich in ieder geval kranig.

Datzelfde dacht Loes nog wel eens meer in de weken die volgden. Ze konden nu de dagen gaan tellen, die ze nog in hun geboortestadje zouden doorbrengen.

Wèl kwamen er moeilijke ogenblikken voor Joke. Als Hans thuiskwam, dacht ze: hoeveel keer nog? Zat ze tegenover hem aan tafel en knikte hij haar soms eens toe, dan schoot het door haar heen: over een week zit hij bij mevrouw Weevers, en ik — in Amsterdam! Maar overigens hielp ze toch wel met plezier pakken en opruimen, en vond ze 't idee, in een grote stad te zullen wonen, en dan zo'n gezellige, zoals haar verteld was, wel fijn.

De laatste avond. . . .

Vader was al weg. Hij zou in Amsterdam logeren bij een vriend uit vroeger dagen, die ongetrouwd gebleven was, en met wien hij nog wel eens correspondeerde.

Betsy en Loes zouden die nacht in het huis van Molly's hospita doorbrengen, en Joke ging met Hans mee naar mevrouw Weevers, die in een groot ruim huis woonde.

De ouders van Dora en Ellie hadden, daar ze tamelijk klein behuisd waren, geen plaats voor Loes of Joke, tot Ellie's grote spijt.

Loes had ook een vriendin, Gré Diephorst, de enige die haar van de vele vroegere schoolkameraadjes trouw gebleven was. Maar Gré was juist een half jaar geleden naar Engeland vertrokken met een oude dame, bij wie ze als gezelschapsjuffrouw in betrekking was gegaan. Gré was zo opgetogen geweest over de reis, die ze ging ondernemen, dat ze Loes had aangestoken. En het was een tijdlang Loes' enige wens geweest, dat er iemand komen zou, die haar tot een dergelijke reis zou inviteren. Dàt zou nog eens je ware zijn! Het was echter niet gebeurd, en langzamerhand was het eerste enthousiasme bij Loes wel wat geluwd, en slechts zo nu en dan kwam de vage hoop bij haar op, dat „die iemand” nog

eens zou komen opdagen.

Joke was met de regeling, die nu getroffen was, nog het meest in haar schik.

Anders zou haar een logeerpartijtje bij Ellie wel hebben toegelachen, maar deze keer vond ze het vanzelfsprekend zo erg niet, dat het onmogelijk was.

„Ja, dan moeten we nu maar gaan, hè?” zei Betsy aarzelend en keek nog eens de lege huiskamer rond.

„Ja, vooruit maar.” Loes trok Bets en Joke ieder aan een hand mee. Hans zou dan vanzelf wel volgen. Brr, zo'n laatste keer, en dan dat lege huis. Je werd er wee van.

„Zo, heb je de sleutel, Bets? Doe de deur dan dicht en laten we asjeblijft gaan.”

Betsy als oudste sloot de deur. Toch met een vreemd gevoel in haar keel.

Dit was nu afgedaan. Wat zou er nu komen?

Hun leven zou wèl anders worden.

Wie weet, als ze eens, nú nog, zou kunnen doorgaan in muziek, misschien naar een conservatorium. . . . Vader verdiende nu immers meer, hij zou dan een huishoudster kunnen nemen, al zou dat toch niet erg prettig zijn, nadat ze altijd zo knus onder elkaar waren geweest.

Kom, daarover nu niet piekeren. Als ze er eerst maar goed en wel wàren, en alles aan kant was.

„Hier scheiden onze wegen,” zei Joke op de hoek van de straat. „Nou gezusters, tot morgen, hè?”

„Ja, tabél”

„Welterusten; doe de groeten aan mevrouw Weevers.”

Even liepen Hans en Joke zwijgend.

„Moet jij vanavond nog naar Dora?” vroeg Joke.

„Nee, het hóeft niet. Ze komt morgenochtend aan de trein, hè? Of heb jij nog zin, naar Ellie te gaan?”

„O nee. Laten we nog een eindje omlopen. Ik kan ook geen hele avond bij mevrouw Weevers op een stoel zitten praten. 't Is ook nog vroeg. Goed?”

„Ja, goed Joke.”

Ze sloegen linksaf, de straat in, die naar een buitenweg voerde, waar alweer nieuwe huizen in aanbouw waren.

Stil was het om hen heen. Er liepen haast geen mensen op de afgelegen weg.

Stil was het ook in de natuur, er was bijna geen zuchtje te bekennen. Teer groen waren de bomen al, en de lucht was zoel.

„Fijn is 't hier,” zuchtte Joke, die haar luidruchtigheid verloren had. „Zo maar doorlopen, Hans, steeds maar verder. O, ik wou, dat het nooit mórgen werd.”

Ze beet op haar lippen. O, als ze zich nu maar goed kon houden, asjeblijft, ze had het nu al die weken gedaan. Maar deze laatste keer samen met Hans . . . .

Misschien was het verstandiger geweest, niet te gaan wandelen, maar direct door te lopen naar mevrouw Weevers. Of met Loes en Bets mee. . . .

„Zúsje. . . .”

Hans' stem, die zo zacht klonk.

O néél Ineens duwde ze haar gezichtje tegen z'n jas en schreide. Hans legde een arm om haar schouder en liet haar stil begaan. Ze moest niet merken dat het ook hèm moeilijk viel.

Na een paar minuten keek Joke naar hem op. Ze lachte wat verlegen.

„Flauw ben ik, hè? Maar nu zal 't niet meer gebeuren, hoor, wees maar niet bang. Ik zàl wèl flink zijn!”

Langzaam liepen ze verder, slechts zo nu en dan een enkele opmerking makend over een kleinigheid, die hun aandacht trok, en pas een groot uur later naderden ze weer de stad.

Hans stond stil en greep de hand van zijn zusje.

„Ja,” zei hij. „Ik wéét dat je flink zult zijn, Joke. We zullen allebei dapper zijn morgen, niet?”

„Ja,” antwoordde Joke zacht. „Ik. . . ik heb het gevraagd, Hans.”

Ze kleurde, maar Hans begreep haar.

„Dàn zal je 't ook kunnen, Joke. Met Hèm — kun je àlles,” zei hij vast.

HOOFDSTUK 4

Ik vind tòch dat de piano beter schuin in de hoek kan staan „ dan recht,” zei Loes. „Er valt zó veel te weinig licht op.”

„Je moet niet vergeten, dat het nu ook een donkere dag is.” Betsy keek de tuin in, die er nog kaal en troosteloos uitzag.

De regen droop neer van het zielige seringendoempje in de hoek.

Het was de eerste dag in Amsterdam, hun eerste aan-kante dag, zoals Loes het uitdrukte. De familie zat bij elkaar in de serre, in een niet zeer rooskleurige stemming.

Het was zo vreemd hier.

Telkens de tram, die vlak langs hun ramen aan de voorkant schoof, en de tuin, waaraan ze ook niet gewoon waren, aan de achterkant.

En dan de regen, die aan alles een somber aanzien gaf.

Vader was al naar zijn nieuwe school geweest die dag, en Joke zou morgen voor 't eerst gaan. Het lokte haar wel. Ze zou andere meisjes leren kennen, nieuwe leraars en leraressen.

„Weet je wat we doen?” Joke stond op, met een resoluut gebaar, en ging de kamer in, waar ze het pianolampje aanstak. „Jij spelen, Betsy, vooruit. Op deze manier worden we zo neerslachtig als ouwe honden!”

Betsy was er gauw voor te vinden, en vader en Loes volgden de kamer in.

Zo'n eerste avond wilde vader niet naar boven gaan om te

werken. Voor zijn kinderen niet, en voor hemzelf ook niet. Wel moest hij eigenlijk schriften corrigeren, maar dat kòn ook morgen.

„Ja, Betsy, kom, speel eens een aardig stuk,” animeerde hij, hoewel hij zelf niet veel om muziek gaf. Betsy had haar aangelég zéker niet van hem.

Een vrolijk wijsje tinkelde op.

De stemming onder het luisterende troepje verbeterde al gauw. Zó leek het hier toch ook wel echt „thuis”, dacht Joke. Het zachte gloeien van het lampje, Betsy voor de piano en zij er allemaal zo knus omheen.

Betsy draaide zich om. „Nú nog even. . . .”

Ze haperde en sloeg plots verlegen muziekbladen om. „Een wals van Chopin” kwam er aarzelend achteraan.

Ze speelde, maar niet zo goed als gewoonlijk, een enkele keer ook sloeg ze er naast. Wat stòm nou toch, verweet ze zichzelf.

„Nú nog even de viool er bij,” had ze willen zeggen, zoals anders altijd.

Hàns speelde immers viool, en Hans was hier niet.

’t Was maar goed dat ze het niet gezegd had, vooral om Joke. Die zat daar zo tevreden, de handen gevouwen om de knieën, en luisterde.

„Nu heb ik ook nog wat voor jullie,” zei vader na een half uurtje en haalde uit de kast een doos gebakjes te voorschijn.

„Heb je misschien nog een kopje thee voor ons, Betsy?”

„O, wat enig.” Joke vloog onstuimig haar vader om de hals.

„Wat fééstelijk, zeg.” IJverig haalde ze de gebakshoteltjes en vorkjes voor de dag en keek genietend rond. Ofschoon het nog vroeg was, werd de grote lamp aangestoken en de serredeuren dichtgedaan. Vergeten was nu de regen, de triestheid buiten, en al het vreemde.

Eigen en vertrouwd deed plots de huiskamer aan.

„Nu is het in eens net alsof we hier altijd hebben gewoond,” vertolkte Loes aller gedachten.

Toen Joke de volgende morgen door het raam van haar slaapkamertje keek, leek het weer een beetje opgeknapt. Het was in ieder geval droog, en een zwak zonnetje probeerde door de wolken te dringen, wat nu en dan even gelukte.

Vlug kleepte ze zich aan, en ging naar de huiskamer, waar Betsy de thee al gezet had.

„Hallo Bets!“

„Morgen Joke, je bent vroeg. Wil je eerst een kopje thee?“

„Ja, fijn.“ Gezellig schoof ze bij de tafel, en keek door de suitedeuren in de straat, waar al heel wat mensen voorbij gingen.

„Daar heb je ook die tram alweer,“ zei Joke. „Jammer zeg, dat de school zo dichtbij is. Ik zou 't wel leuk vinden, elke dag met de tram te gaan.“

„'t Is voordeliger zo,“ vond Bets zuinig, „en je zou er gauw aan gewoon zijn, hoor, en het niets bijzonders meer vinden. Was Loes al op?“

„Nee, die maffe nog zo lekker; ik heb haar maar laten liggen. Het is toch ook nog maar halfacht.“

„Het wordt toch tijd. Ga jij haar roepen, Joke, dan zal ik het vader doen.“

Maar vader kwam, ook vroeg voor zijn doen, de kamer reeds binnen.

„Zo jongedames, goeiemorgen. En hoe bevalt het je hier wel?“

„Best hoor, paatje, ik ga Loes roepen.“ Joke verdween.

„Loes, Lóesje, Loewié-ié-zel!“

„Hmm?“

„'t Is acht uur, Loes, sta op.“

„Hè, o eh.... ja.“ Loes kwam overeind en keek op haar klokje.

„Wat jok je weer, kind. Het is nog geen kwart. Geef je m'n kousen eens?“

„Asjeblijft.“ Joke was in een gediensstige stemming. „Nog meer van uwes believen?“

„Nee, dank je.“ Loes rekte zich nog eens flink en kwam dan met een plof neer op de vacht voor haar bed.

„Ziezo, dat is alvast de eerste stap in de goeie richting. Zal ik het bed afhalen?“

„Joke!“ klonk een stem uit de gang.

„Jááá?“

„Je moet komen ontbijten, hoor, anders wordt het te laat. Je school begint toch om halfnegen?“

„O gruffen ja, da's waar ook. Dag Loesje, kind, kom in 't ver-

volg wat vroeger uit je bed om mij uitgeleide te doen. Dàg!" Weg was ze en zat even later met vader en Bets aan tafel. „Vervelend," vond Bets, „dat Loes er niet is. Maak haar een volgende keer dadelijk wakker, Joke. 't Is niets prettig als we niet gelijk ontbijten."

„Zeker dame."

Precies tien minuten vóór halfnegen stapte Joke gelijk met haar vader de deur uit. Tot de tramhalte gingen ze samen. Daar stapte vader op de tram. De H.B.S. was heel wat verder van huis dan de Mulo.

Zo lang mogelijk zwaaiend naar haar vader, die op het achterbalcon van de tram stond, liep Joke alleen verder.

Gek, dat ze hier nu op haar eentje liep in deze stad, met die brede straten en hoge huizen. Dat je hier nu naar school ging, dat je hier wóóndel Onbegrijpelijk, maar het wàs zo.

De school was niet moeilijk te vinden.

Rechtuit, twee straten laten liggen, en dan rechtsaf.

Daar gingen nog een paar meisjes met tassen onder hun arm. Zou ze bij die in de klas komen? Leuk zag die ene er uit met dat halflange, mooie blonde haar. Maar nee, ze waren toch ouder, die ene tenminste, die zat zeker wel in de hoogste. De ander was kleiner, met zwart haar, nog zwarter dan dat van Joke. Bruin van tint was ze, ze leek wel Indisch.

Langzaam liep Joke achter de twee meisjes aan, die, met een schrift in hun handen, blijkbaar een som bespraken.

Even wachten maar, hier voor dat winkelraam, het was zo vervelend, er steeds vlak achter te blijven lopen.

In de verte hoorde ze het carillon van een toren. Halfnegen zeker, dan moest ze toch opschieten. Stel je voor, dat ze de eerste keer te laat kwam!

Stevig stapte ze door, langs de twee meisjes, die even opkeken, maar het blijkbaar niet de moeite waard vonden, te groeten.

De blonde keek op haar horloge en borg haastig het schrift weg in haar tas.

„Halfnegen al, Josie, laten we een beetje doorlopen."

„Josie," dacht Joke, die nog harder liep, totdat ze de school in 't vizier kreeg en zag dat er nog heel wat jongens en meisjes buiten waren. „Leuke naam, anders weer dan Joke. Net een naam voor dat meisje."

Even later stond ze een beetje afgezonderd op het schoolplein en keek wat onwennig rond. Zo nu en dan nam iemand, die langs kwam, haar ook eens wat onderzoekend op, maar niemand sprak haar aan.

„Was Ellie maar hier,” verlangde Joke plotseling, maar dadelijk daarop ging de grote deur open en tingelde het belletje in de gang.

„In welk lokaal moet ik?” vroeg Joke aan het meisje, dat het dichtst bij haar stond.

„O, jij bent zeker dat nieuwtje, we wisten al dat je komen zou Bessie heeft het gisteren gezegd. Kom maar mee.”

Joke volgde het bedrijvige kind naar het lokaal aan 't eind van de gang, en stond toen alleen voor de klas. Er zat niets anders op dan maar even te wachten, want ze wist niet waar haar plaats zou zijn.

„Zo jongedamel”

Joke keek op, recht in een paar tintelende grijze ogen.

„Dag meneer.” Ze kuchte en streek wat zenuwachtig haar haren naar achter. Loes zou er zich wel beter doorslaan, bedacht ze. Loes, die nooit ergens bang voor was, nooit verlegen of zenuwachtig, zou tegen zo'n eerste gang naar een nieuwe school zeker ook niet opzien.

„Ga jij daar maar zitten, eh. . . . hoe heet je ook weer?”

„Joke Verwey, meneer.”

„Juist, een dochter van meneer Verwey, die hier aan de H.B.S. leraar geworden is, niet?”

„Ja meneer.”

Joke ging naar haar plaats en zag tot haar verrassing, dat die was naast het blonde meisje, dat ze die morgen achterop gelopen was.

Ze legde haar tas weg en knikte eens.

Vriendelijk knikte het meisje terug, maar toch zó, dat Joke geen praatje met haar durfde aanknopen. Gek, zó verlegen was ze anders toch niet.

Meneer tikte, en begon, nadat ze gezongen hadden, met een kort gebed.

Daarna Bijbelse geschiedenis.

„Zou die meneer nu Bessie zijn,” vroeg Joke zich af. Erg

„Bessie-achtig” zag hij er niet uit, maar je kon niet weten.

Bij de les in Duits, die volgde, haalde Joke haar boekje

te voorschijn. Gelukkig gebruikten ze hier hetzelfde, en ze waren maar één les verder. Dat was gauw in te halen.

„Annie Selms, lees jij dat eerste stukje eens voor.”

„Wir hatten. . . .”

Hè, dat was een bekende stem.

Voorzichtig draaide Joke zich om en keek naar het meisje dat las. O precies, het was dezelfde, die haar vanmorgen had meegenomen naar 't lokaal. Annie Selms dus, dat wist ze alvast.

Waar zat dat zwartje, Josie? Ze kon haar niet in de gaten krijgen, en ze kon toch ook niet blijven heen en weer draaien.

In haar vorige school keek Joke niet zo nauw, maar hier durfde ze nog niet best.

In de pauze kreeg Joke bezoek van Annie Selms.

„Hoe vind je 't hier?”

„O, dat weet ik nog niet. Daar kan ik nu nog niet veel van zeggen, hè? Was deze leraar nu Bessie?”

Annie schaterde.

„Nee zeg, stel je voor. Bessie hebben we vanmiddag, dat is een juf. Reuzeleuk, hoor, zul je wel zien. Dit was Van Duren. Nu dadelijk komt Woudstra, dan hebben we plantkunde. Ik wou dat je naast mij was komen zitten, zeg,” ratelde ze door.

„Ik zit ook maar alleen. Vroeger naast Wil Duyf, maar ik praatte teveel, zei Van Duren. En toen moest ik bij Bessie en Woudstra ook alleen zitten. Flauw, hè, Van Duren had het zeker gezegd!”

Joke lachte. „Kan ik me voorstellen, dat jij teveel babbelde.”

„O ja? Vind jij ook al dat ik zo doorsla? Ja, ik kan 't niet helpen, hoor, als ik nou nog naast jôuw buurvrouw zat,” fluis-terde ze nog gauw, toen de leraar al binnenkwam, „misschien dat ik dan m'n leven beterdel”

Ze stooft naar haar plaats, drie banken achter Joke.

Wât een kind! Daar werd je compleet tureluurs van. Er werd altijd beweerd, dat zij, Joke, druk was, maar ze hâalde niet bij deze „babbelmachine”.

Joke keek eens naar het meisje naast haar. Wel een geweldig verschil. Zo rustig en kalm zat ze daar, haar wat bleek gezicht onbewogen. Fijne jurk droeg ze ook, dèftig leek ze, hoor. Als je daar Annie mee vergeleek. . . . Zijzelf viel er trouwens ook helemaal bij in 't niet.

Nu opletten. Plantkunde, daar hield ze van, en meneer Woudstra behandelde de les op een zeer aantrekkelijke manier. Hij liet zijn leerlingen het mooie zien van de natuur, en van iedere plant in 't bijzonder. Joke luisterde met de grootste aandacht, en het uur was om eer ze er erg in had.

Maar toen om twaalf uur de bel ging, was het uit met de rust, en was er de gewone drukte van boeken opruimen, fassen voor de dag halen enz.

Na het danken was Annie al weer in de buurt van Joke.

„Ben je klaar? Ga je mee zover? Bep is verkouden, die kon vandaag niet komen. Bep is m'n vriendin, zie je, maar ik wil

nu wel eens met jou meel ik moet ook dezelfde kant uit als jij, ik zag je vanmorgen aankomen."

Joke zag nu ook Josie plotseling staan in de gang, maar wist niet waar ze vandaan gekomen was.

"Zij zit toch ook bij ons in de klas, niet?" vroeg ze Annie.

"Dat Indische meisje bedoel ik. Eerst zag ik haar niet, en later dacht ik er niet meer aan."

"Ja, ze zit nogal achteraan. Ze is hier maar een paar maanden, dan komen haar ouders uit Indië en gaan ze, geloof ik, ergens anders wonen. Meer weet ik er niet van, ze is wel aardig, maar ze zegt ook niet zoveel. Ze is een nichtje van Henny van Meeteren, waar jij vanmorgen naast zat."

Joke zweeg even. Henny van Meeteren! Zo heette het lange "deftige" meisje dus.

Onwillekeurig vergat ze even naar Annie te luisteren en peinzend keek ze de beide meisjes na.

"Waarom zitten ze eigenlijk niet naast elkaar?" vroeg ze dan.

Annie keek verbaasd. "Nou kind, dat zeg ik je toch juist?"

Henny was juist nog ziek toen Josie voor 't eerst kwam, en toen moest ze naast Mies van Doorn gaan zitten. En daar blijft ze nu natuurlijk zolang ze nog hier is. Nou, Joke heet je, hè? Ik moet hier rechtsaf, hoor," verklaarde ze bij een zijstraat van de lange, brede, waar Joke in woonde.

"Dàg, tot vanmiddag."

Daar ging ze, met kleine vlugge pasjes.

Joke grinnikte. Als dat haar vriendin zou moeten worden!

Maar het zou wel niet nodig zijn. Die verkouden Bep was immers Annie's vriendin. Nou, Joke vond dat ook niets erg.

"Hoe heb je 't gehad?" vroeg Betsy belangstellend, toen Joke thuiskwam.

Loes was, zodra ze de deur had horen dichtslaan, van de zolder, waar ze wat orde bracht in de zaken, naar beneden komen hollen.

"Ja, èn? Toe, vertel eens gauw. Naast wie zit je?"

"Naast een meisje, een deftigheid, waar ik gewoon niet tegen durfde praten. O, daar is onze paps. Dag vader, blij u te zien na zo'n lange tijd."

Ze trok hem naar binnen en Bets ging verder met tafeldekken.

"Wel, hoe heb je 't gevonden daar, Jookje?"

"Dat ben ik juist aan 't vertellen, Vader. Ik heb kennis gemaakt

met een kind, Loes, die práát, daar zou jij zelfs niet tegenop kunnen. Ze slaaf je met stukken. Toppunt gewoon. Haast geen seconde houdt ze d'r mond."

„Dan heb jij vanmorgen niet veel in te brengen gehad," lachte Loes. „Een meisje, waar je niet tegen dúrfde praten, ja, stel je voor, Vader, daar zat ze naast! En een, waar je, als ze spreekt, haast geen woord tussen kunt voegen."

„Onze Joke, die niet dúrfde?" Vader vroeg het op hoogst verbaasde toon.

„Nou ja, ze was zo.... eh.... zo hóóg! Het zal wel wènnen."

Allen zetten zich aan tafel, en even was er stilte, terwijl vader bad, en ook om hulp vroeg bij al het nieuwe, onbekende, en kracht om de moeilijkheden, die misschien zouden komen, te kunnen weerstaan.

Al gauw begon Loes opnieuw.

„En de leraars, Joke, hoe vond je die?"

„Het is van meer belang hoe de leraars Jóke zullen vinden," zei vader droog.

„Ja, nou ja, u ook, Vader! Toe Joke."

„Gaat wel, geloof ik. Er zijn er vier. Twee heb ik er vanmorgen gehad. Van Duren is heel aardig, en...."

„Wie zeg je, Joke?"

„Menéér Van Duren, Vader. En menéér Woudstra is, geloof ik, vreselijk streng. Maar hij geeft heerlijk plantkundeles."

„Heerlijk!" spotte Loes.

„Já! En vanmiddag krijgen we Bessie. Ja, Vader, neem me niet kwalijk, maar nu weet ik heus geen andere naam. Bessie noemen ze haar allemaal, en nu kan ik toch moeilijk j u f f r o u w Bessie zeggen!"

Bets en Loes schoten in een lach en vader deed van armoe maar mee.

HOOFDSTUK 5

Zeg Joke, ga je vanmiddag met me mee een mantel kopen? „Bets doet het niet, die wil piano studeren, en jij hebt toch immers vrij?"

„Ja Loes, leuk! Weet jij hier de winkels al?"

„Een paar wel. Nou gaan we met de tram, Joke."

„Krijg ik ook een mantel, Bets, Betsy, toe Bettie-ie?“

„Volgend jaar, hoor,“ antwoordde die, onvermurwbaar ondanks Joke's smekend stemmetje. „Loes heeft er hard een nodig, dat weet je wel. En we hebben al zoveel nodig dit jaar. We moeten ook nog alle drie een nieuwe jurk hebben voor de bruiloft.“

„O ja. Laat je die maken, Bets, of kopen we ze zo in een winkel?“ vroeg Loes.

„Er is geen tijd meer om ze te laten maken, en ik weet hier ook geen goede naaister. Gaan jullie nu maar.“

„Ja, je bent ons zo kwijt, hoor, Betsje,“ troostte Joke. „We kunnen nu wel zonder mantel, Loes, het is zo lekker.“

Daar liepen ze, arm in arm, in de warme Meizon naar de halte, enkele huizen verder.

Bijna gelijk kwam uit de andere richting de tram, die ze hebben moesten.

Net konden ze instappen en vóór ze goed en wel zaten, reden ze al. Bom! Joke stootte onzacht haar hoofd tegen de rand van het ingeschoven deurtje.

„Hartelijk welkom,“ mopperde ze tegen Loes.

Die zat al, een eind van hun medereizigers af, schuinweg in een hoekje, en Joke viel naast haar neer. Toch wel fijn, eens een middag er uit in een stad, die je niet kende.

„Waar ga je naar toe, Loes?“

„Ja, dat weet ik nog niet precies, we zullen maar eens kijken. Het is hier niet zo duur, heb ik horen zeggen, en je hebt overal een reuze uitgebreide sortering mantels en jurken. Bij de vijfde halte moeten we er uit.“

„Je bent schitterend op de hoogte,“ prees Joke. „Weet je dan verder ook de weg?“

„Niet precies, maar we komen er toch wel. Ik heb pas met Bets nog voor een énjige winkel gestaan daar in de buurt. Bovendien hebben we de tijd en kunnen er naar vragen.“

Gezellig liepen ze een poosje later te „winkelen“.

„Kijk eens, Joke, wat een snoezige theepot. Wat zou het Bets flatteren als ze dááruit thee schonk. Zeg Jookje, weet jij, dat...“

Loes aarzelde even.

„Wat dan?“

„Nou, dat Bets naar 't conservatorium wil? Echt doorgaan in muziek?”

„Néé, eh. . . .” Joke stond paf. „En hoe zou 't dan moeten gaan? Wie moet dan voor vader zorgen en — voor ons?”

„Ik zeker.” Loes lachte. „Nee, da's onzin, dat weet ik wel. Ik ben natuurlijk te jong, en. . . . nou ja! Ik denk dat vader een huishoudster zou moeten nemen of zoo. Maar vader weet het nog niet.”

„Wanneer zegt ze 't dan?”

„Weet ik niet. Ná Hans z'n bruiloft in ieder geval, eerder niet.”

Joke zweeg en liep langzaam met Loes verder, schijnbaar verdiept in de winkel-etalages. Werkelijk leidden die haar na enige minuten ook af van haar gedachten over wat Loes had meegedeeld, en die ze zelf nog niet goed kon thuisbrengen.

„Hoe vind je dat spiegeltje daar, Loes, kijk daar, achteraan. Fijn hè? Je hebt hier toch wèl mooiere dingen.”

„Ja. Kijk, dáár die winkel aan de overkant, daar hangen mantels. Eens kijken?”

„O nee, Loes, die lijkt zo deffig. Er zijn er wel meer. Toe, kom nu maar.”

Joke trok haar zus, die nog met verlangende ogen naar een groene mantel in de etalage keek, met zich voort.

„Hier!” Loes stond pal stil voor de grote spiegelruit van een winkel, die ze juist zouden passeren en waarachter op flatteuze manier verscheidene mantels en japonnen waren uitgestald.

„Je kunt praten wat je wilt, Joke, maar ik ga niet verder. Dan kunnen we wel b l i j v e n lopen. Ga je mee?”

Ze gingen er binnen, Loes voorop, met een air alsof ze hier alle dagen kwam.

„Zié je wel,” dacht Joke, „zo zou ze nu op school ook gedaan hebben. Zij had misschien wel dadelijk een schep vriendinnen gehad.”

Een lange, magere juffrouw met een overvloed van zwart haar wees hun de weg naar de mantelafdeling.

„Net een pruik, dat haar, vind je niet?” fluisterde Joke. „Ik geloof nooit dat het echt is.”

„Best mogelijk, maar zien kun je er anders niets van. Nou, hier is 't. O, eh, juffrouw, ik zou graag een mantel willen hebben.”

„Ik ook,” zei Joke.

„Gaaf u dan maar mee, dan kunt u passen.”

Ze ging hun voor.

„Schaap,” mompelde Loes, en gaf haar zusje een por. „Zèg nou, dat jij er geen moet. Sukkel, waarom zei je dat nou?”

„Ik zei toch alleen maar dat ik er ook gráág een wilde hebben? Dàt is een feit.”

„Nou maar, straks verplicht ze je, er een te nemen.”

„Wilt u hier maar binnen gaan, dan zal ik enkele mantels voor u halen.”

Even later kwam de winkeljuffrouw terug, de mantels over haar arm.

„Hoe vindt u die?” vroeg ze en haalde een heel lichtgele, gespikkelde mantel te voorschijn.

„O nee, stel je voor. Wel aardig voor een keer, maar ik moet er langer mee doen dan dit jaar,” bekende Loes.

„Deze dan?”

„Ik zal hem in ieder geval maar eens aandoen.”

„Ik kan niet zeggen, dat die je buitensporig flatteert,” vond Joke, toen Loes in een grijze mantel voor de spiegel heen en weer draaide. „Hij kleurt niet bij je haar.”

„Nee, gelukkig niet, ik ben nog niet grijs!”

„Probeer u deze dan eens,” zei de juffrouw geduldig, maar met een verveeld gezicht. Loes zag het wel, maar trok er zich niets van aan. Ze paste de ene na de andere, maar niet een bekoorde haar zó, dat de juffrouw haar bewegen kon, er zelfs maar over te denken, hem te nemen.

Maar opeens slaakte ze een kreet van verrukking. „Nee zeg, d i t vind ik nou een s n o e s van 'n mantel. Laat u me die eens passen.”

„Zou u die u aan hebt, dan maar niet eerst uittrekken?” vroeg de juffrouw beleefd, tòch met een even vertrekken van haar gezicht, want Loes wilde in haar vervoering de ene mantel al over de andere heen aan doen.

Joke proestte.

„O ja.” Floep, ging de mantel uit.

„Voorzichtig een beetje,” maande Joke.

„Nou zus, wat zèg je d'r van? Staat hij me niet k o n i n k l i j k?”

„Ja reusachtig,” vond Joke ook en draaide om Loes heen.

„Een éنية mantel is 't. Donkergroen staat je buitengewoon

zeg, dat wist ik niet eens. O zeg, Loes, dat is precies de tint van Henny's complêt. En de mantel, die we daarstraks zagen, was ook groen. Het zal nu mode zijn, denk ik."
„Zeker juffrouw, groen wordt tegenwoordig veel gedragen.”

Met een effen gezicht zei ze het, bleef dan op een afstandje staan, en wachtte.

„Déze zal ik maar nemen, juffrouw,” besloot Loes.

„Uitstekend, juffrouw, dan zal ik hem voor u inpakken.” Ze greep de overige verspreide mantels bij elkaar en verdween.

„Wat nou?” vroeg Joke. „Kunnen we nu gaan of wat moet er nu nog gebeuren?”

De juffrouw gaf zelf het antwoord al, door opnieuw te komen aanzeilen met enige mantels.

„Astublieft juffrouw, nu kunt ú er een uitzoeken,” tot Joke.

O lieve help! Joke kreeg een kleur en keek hulpzoekend naar Loes.

„Zij heeft er geen nodig, juffrouw,” zei die kordaat.

„O, maar ik meende toch. . . .”

„Nee juffrouw, heus niet,” zei Joke nu.

„O, neem u me dan niet kwalijk. Waar kan ik de uwe laten bezorgen?”

Loes gaf het adres op en rechttop ging ze heen, met Joke op haar hielen.

„Heb ik het er niet goed afgebracht?” vroeg ze op straat. „Zij maakte zelfs excuus, terwijl het jouw schuld was. Dát is nog eens je ware.”

„Je hebt het prachtig voor mekaar gebokst, maar juffer, weet je nu wel hoeveel die mantel kost?”

Loes sloeg haar hand voor haar mond.

„O Jookje, helemaal vergeten te vragen. En Betsy had nog gezegd dat ik daarop moest letten.”

„Teruggaan?”

„Dat is ook zo gek, nee, hoor, dát staat al te idioot. Stel je voor: „Nee juffrouw, die is me te duur, mag ik misschien nog eens een andere passen?” Die juf is anders ook niet snugger, die moest dat toch ook gezegd hebben?”

„Natuurlijk, maar wij zitten er nu mee. O Loes, het was zo'n fijne, hij is vast niet goedkoop.”

„O, dat zal nog wel meevallen. 't Is hier toch nooit zo duur? Vooruit maar, hoor, laten we nu maar verder gaan. Het komt wel terecht.”

„Ja vast,” mompelde Joke, maar heel hoopvol klonk het niet.

„Nou,” zei Loes, „we moeten ook nog eens kijken naar iets voor Hans en Door. Weet jij wat leuks?”

„O, er zijn massa's mooie dingen. Die trekpots van straks, en dat spiegeltje. Ik heb ook een beeld van een stoeltje gezien, Loes, zo'n gemakkelijk laag ding, een eind terug was het. En een schitterende rooktafel voor Hans.”

„Ja, maar we kópen niks, dan moet Bets mee. Ze heeft me voorzichtigheidshalve geen geld meegegeven, dus ik heb niets bij me dan wat er van m'n eigen zakgeld over is, en daar kan ik nog geen kopje van betalen.”

„Hoeveel heb je? Ik nog een kwartje. Zeg, zullen we bonbons kopen? Dan kunnen we vader en Betsy tracteren.”

„Ja, en hen alvast een beetje in een goed humeur brengen als de mantel duur uitvalt.”

Ze kochten een ons voor dertig cent.

„Verkwistend,” zei Loes, „maar nu hebben we in ieder geval iets fijns.”

Om kwart voor vijf waren ze weer bij de halte, van waar de tram hen in een half uurtje thuisbracht.

„Ik vind het toch lam van Bets,” begon Joke opeens, toen ze het laatste eindje liepen, en Loes begreep wat ze bedoelde.

„Ja, maar wat doe je er aan. Feitelijk kan ik haar geen ongelijk geven. Als je nu toch echt aanleg hebt, en je komt nooit verder dan eens een stukje spelen tussen de bedrijven door. Hoogstens een uurtje. Ze zou zo eigenlijk niet eens meer kunnen lesnemen. Maar ik vind het ook afschuwelijk. O Joke, een vreemde vrouw in huis. Brr!”

„Ja,” zei Joke enkel, stil geworden door die nare gedachte, die door de gebeurtenissen van de middag wel even op de achtergrond was gedrongen, maar nu weer bovenkwam. Maar veel tijd had ze niet meer om er over te piekeren.

Betsy ontving de zusjes vrolijk, zelf in een prettige stemming door de middag, die ze ongestoord bij haar piano had kunnen doorbrengen, en ze toonde zich blij met de lekkere verrassing, die ze hadden meegebracht.

„En heb je nog een mantel naar je zin kunnen vinden?”

„Ja, straks wordt hij thuisgebracht,” vertelde Loes. „Een pracht, niet Joke?”

„Nóu,” beaamde die met vuur. „Ze is er een dubbeltje meer in waard, Bets. Ze lijkt compleet een dame. Nèt echt! 't Is een groene mantel, dat is nu mode, zei de juf.”

„Leuk dat je zo goed geslaagd bent, Loes. Past hij je precies?”

„Ja, er hoeft niets aan veranderd te worden.”

„En hoeveel kost hij?”

Daar was de vraag, die ze gevreesd hadden, maar er zat niets anders op dan de waarheid te zeggen.

„Dat weet ik nog niet, Betsje. Wees nou niet kwaad,” bezwoer Loes haastig, want ze zag een rimpel komen in Betsy's voorhoofd. „Ik heb het heus vergeten te vragen. Maar hij zal wel niet zo bar duur zijn. Hier is alles beslist goedkoper dan vroeger bij ons. Echt! Het zal wel meevallen.”

„Je bent niet goed snik,” verklaarde Bets. Haar rimpel verdween niet, ondanks Loes' vleiende stem en overtuigingskracht.

„Hebben jullie dan geen van tweeën je hersens bij elkaar gehad? En zéi die winkeljuffrouw dan ook niet hoe duur hij was?”

„Nee, dat is ook een juf van niks. . . .”

„Ik zou over die juf maar zwijgen als ik jou was, Joke. Ja, jij net zo goed, je bent toch ook geen twaalf meer.”

Joke sloeg haar arm om de tegenstrevende Bets.

„Toe Bettie, vind het nu zo erg niet. Hij is heus niet zo duur, zul je zien, en — vader verdient toch meer! Laat het nou de hele middag niet bederven. Betsy, toe Bettie-ie, we zullen 't nooit meer doen, we zullen nooit meer iets vergeten, we zullen altijd dadelijk naar de prijs vragen, dádelijk, éérst, zodra de mensen hun gezicht maar laten zien, zelfs vóór we nog weten wat we kopen zullen. Toe Bèèèttie. . . .”

„Och jullie. . . . Toe, mal kind, laat me los,” mopperde Bets nog, maar Joke had haar doel bereikt, want Betsy lachte toch even.

's Avonds kwam de mantel.

Keurig in vloei, keurig opgevouwen, en in een keurige doos.

„Met een kéurige rekening er bij,” zei Loes, en viste er eerst het bewuste papiertje uit.

Vijf en dertig gulden!

Loes beet op haar lip. Dát had ze toch niet verwacht, en aarzelend reikte ze het haar vader, die de hele historie al vernomen had, over.

„Loesje, Loesje.”

„O paps.” De tranen sprongen haar in de ogen. „Het was reuzestom, wat moet ik nou doen? Zal ik hem dan morgen toch maar terugbrengen?”

„Doe dat nu maar niet, dat gaat eigenlijk slecht. Laat het je een les zijn, kind, denk toch eens wat beter na in 't vervolg. Maar toch wil ik graag, dat je hem met plezier draagt, Loes. Het is nu gebeurd, en piekeren er over helpt toch niet meer.” „Vader, u bent gewoon een schat,” zei Loes, alweer opgelucht, en haalde met voorzichtige handen het diep-groene wonder uit de doos.

HOOFDSTUK 6

Hans Verwey zat in zijn kamer met het uitzicht op het winkeltje van den drogist aan de overkant, en daarnaast, in vreemde tegenstelling, een breed herenhuis met dubbele deuren en een grote koperen bel.

Het was de Zaterdagmiddag vóór Pinksteren, halftwee.

Nog een half uur, dan ging hij naar Dora, zoals elke Zaterdagmiddag. Nu studeerde hij nog wat, bladerde wat in z'n boeken en keek zo nu en dan eens op de klok.

Pff, saaie beweging hier, en stil, zó stil. . . .

In de achterkamer beneden wist hij mevrouw Weevers breiend. Ze breide altijd. Hans kende haar niet anders dan tikkend met haar breinaalden, waaraan het een of andere wollen dingetje bungelde.

Hè, nu thuis, èrgens — thuis!

Hoe zouden ze 't nu hebben in Amsterdam, wat zouden ze doen?

Bets zou nog wel bezig zijn in de keuken om alles klaar te maken voor 's Zondags.

Vader lezend, evenals Loes, die 's Zaterdags naar het werk maar een beetje met haar muts gooide.

En Joke haar huiswerk makend, het kruis van haar leven.

Straks gingen ze fietsen, Joke in ieder geval, nu met dat mooie weer.

Hè, kòn hij er toch maar eens heen. Brieven alleen voldeden toch niet. Maar de reis was zo duur voor enkel een weekend, en hij kon nu niet langer vrij krijgen van kantoor. Hè, thús! Hier, die vervelende, langwerpige kamer met het donkere behang, en het kleine raam, waar niet veel licht door naar binnen viel.

Hij dacht ook aan het thuis, dat hem nu spoedig wachtte, dat hij zich samen met Dora stichten wilde. Het vrolijke huis aan de laan, even buiten de stad, dat ze hadden uitgekozen als hun toekomstig nestje.

Hans verlangde er naar, daar te gaan wonen.

Een datum was nog niet vastgesteld, maar dat moest nu toch eens gauw gebeuren. Hij zou er vanmiddag met Dora over spreken, want hij was 't hier meer dan beul

Hans slingerde zijn benen buiten z'n stoel, en kwam toen overeind.

Vijf voor tweel Hij kon nu wel gaan.

Beneden klopte hij aan, en opende op het „ja“ van mevrouw de deur.

Het was schemerig in de kamer. De gordijnen waren half dichtgeschoven voor de zon.

„Als je niet oppast, verschiet alles in minder dan geen tijd,“ vond mevrouw.

Ze zat rechtop aan tafel, en breide.

„Mevrouw, ik ga m'n meisje maar weer eens opzoeken. Voor vijven ben ik denkelijk wel terug.“

„Dan réken ik daarop,“ antwoordde ze effen, duidend op de ongelukkige keer, dat Hans bij de Maasjes was blijven eten en helemaal vergeten had, het even te komen zeggen, zodat het dienstmeisje tevergeefs alles had klaargezet op zijn kamer.

„Goed mevrouw, dag mevrouw, tot straks.“

Voorzichtig sloot hij de deur en zette z'n hoed op, maar bedacht zich weer. Zonder was veel fijner.

Vrolijk fluitend liep hij met grote stappen naar de straat, waar de familie Maas woonde.

Bleef dan even verbluft staan. Er stond een auto voor de deur! Wie kon er zijn? Wie van de familieleden of vrienden had een auto?

Heel wat langzamer ging hij het laatste eindje.
Het was een pracht van 'n ding, bewonderde Hans. Donkerblauw was hij, dèffig!
Zou hij nu wel naar binnen gaan?
Plotseling vloog de voordeur open. Dora?
O... nee, alle mensen!
„Fif, hé Fiffie! Hoe kom jij zo opeens uit de lucht vallen, kerel?”
„Hallo Hansje, hoe stel je 't leven? Blakend van gezondheid, zie ik. Hollands welvaren! Evenals ik zelf trouwens, zoals je kunt zien.”
Hans grinnikte. De ouwe Fif nog, geen haar was hij veranderd.
Broodmager, een lât, die er met z'n drie en twintig jaren nog altijd uitzag alsof hij uit z'n kracht was gegroeid. Wat gebogen, maar met dezelfde grijze ogen, die tintelden als in vroeger dagen, toen Fiffie op de schoolbanken zijn hersens afpijnigde om te bedenken wat voor poets hij den meester nú weer eens zou kunnen bakken.
Enig leuk dat hij er was. Hans glom van plezier.
„Maar hoe ben je hier toch in eens neergeploft,” begon hij opnieuw.
Fif gebaarde zwijgend naar de mooie auto, die voor de deur stond. „Sieh her...”
Op dat ogenblik kwam Ellie, het bijdehandje, ook naar buiten.
„Dora vraagt of zij je ook nog eens te zien krijgt, Hans,” zei ze liefjes, maar Dora kwam zelf al aangelopen.
„Je bent weer bezijden de waarheid, Els. Hoe vind je Fiffie's nieuwe auto, Hans?” Haar ogen twinkelden.
„Is dat nu heus j o u w auto? Heb je de honderdduizend getrokken, of hoe zit het?”
„Nu ben jij bezijden de waarheid, Door,” viel Ellie uit. „Die auto is helemaal niet van hem, Hans, Dora zegt maar wat.” Juist op tijd ontsnapte ze aan Dora's grijphanden.
De drie anderen volgden haar al gauw naar binnen, waar mevrouw Maas de thee ingeschonken had.
„Wat zeg je daar wel van, Hans?” begon ze. „Ik wist ook niet wat ik zag, toen Ben zo in eens voor m'n neus stond.” Fiffie's

moeder was de enige, die hem bij z'n werkelijke naam noemde.

„Zo zie je, waar vrienden al niet goed voor zijn,” zei Fiffie. „Hij is van Jan van Rees z'n vader, je weet wel. Ik heb je toen nog eens over Jantje geschreven.”

„O.... eh.... ja, dat kan.”

Fiffie kwam op een lumineus idee.

„Weet je wat, ik kon jullie wel eens tracteren op een ritje. Mama, Dora en jij achterin, en Ellie bij mij.”

„O fijn,” juichte Ellie. „Wat enig, zeg. En leer mij dan chaufferen, hè?”

Ook Dora vond het best. Mevrouw opperde enkele bezwaren. Konden ze dat nu wel doen, de auto was toch niet van hem? Stel je voor dat er iets mee gebeurde!

Bedenklijk keek ze naar buiten, waar de mooie auto met z'n sierlijke lijnen te pronken stond. Het nikkel ervan schitterde in de zon.

„O ma, het kan bèst. Jan vindt het vast goed, of z'n vader dan, en er gebeurt niets mee. Ik ben heus heel voorzichtig, al zou geen mens het aan me zeggen. Maar Jan z'n vader wist best wat hij deed toen hij de wagen aan me toevertrouwde. Toe Hans, ouwe jongen, zeg ook eens wat.”

Hans was de enige, die nog niets over het plan gezegd had. Hij leek wat afwezig. Een pracht van een denkbeeld was plotseling door z'n brein geflitst.

„Ik vind het reuzeleuk,” begon hij. „Maar....”

„Begin jij met máren? Kerel, hoe kom je d'r bij? Zeg op, wàt máár??”

„Weet je, ik zou 't zo prettig vinden als we eens in Amsterdam konden komen. Of is dat te ver? Je weet, dat vader en de zussen daar nu wonen, en ik ben er nog helemaal niet geweest zolang ze op streek zijn. Ik heb alleen het huis nog maar leeg gezien in April.”

„Wat mij betreft, ik vind het best,” zei Fiffie haastig. „Het kàn goed, het is nu...., eens kijken, kwart voor drie. Drie uur weg, dan zijn we d'r wel om zes. Halfnegen daar weg, halftwaalf thuis zonder ongelukken. 't Is wel een hele rit, maar het is mogelijk.”

„Ja, maar dan zou ik graag willen dat Door en ik daar konden blijven. Plaats om te logeren is er zeker, het huis is groot

genoeg. En dan gaan we Maandagavond wel met de trein terug."

"Ik vind het wel goed, dat jullie het zo doen," zei mevrouw. "Als je maar voorzichtig zult zijn, Ben. Maar je krijgt m ij dan niet mee, hoor, dat is me te ver. Zes uur rijden met maar twee en een half uur tussenpoos. Het is, geloof ik, beter dat Ellie dan ook maar thuisblijft."

Hierop volgde een storm van protest.

"Hè nee, hè nee, mama. Ik wil juist zo dolgraag. Hè toe, het is niet te ver, ik kan er heel goed tegen. 't Mag wel, hè, ik wil ook zo graag het huis eens zien, en dan zie ik ook fijn Joke weer terug. Ja hè?"

Met een roerende uitdrukking in haar ogen keek ze haar moeder aan, die glimlachte.

"Nu," begon ze, "als je dan...."

"O ja, o ja, ma, ik beloof alles. Ik zal heel voorzichtig zijn, en niet te druk, en doen wat Dora zegt, en... alles!"

"Maar dan moet ik m'n koffer nog pakken," bedacht Dora.

"Wat koffer? Als je een pyama of nachtpon of hoe heet zo'n ding hebt, is het toch genoeg?" vond Fiffie.

"En een jurk voor morgen, en een kam en borstel, en tandpasta, en zakdoeken.... en een handdoek.... en...."

"Je bent rāzend! Wacht, ga maar mee, dan zal ik je wel eens helpen. Vooruit, jij naar je kosthuis, Hansje, en pak je bullen bij mekaar. Over een kwartier ben ik met de auto voor."

Drie treden gelijk nemend holde hij naar boven. Dora liet Hans even uit.

"Enig bedacht van je, Hans. Fijn hè, tot Maandag kunnen we er dan zijn, en...."

"Kòm je nog?" trompetterde Fiffie van boven.

"Já! Nou dàg, tot straks."

Precies vijf en twintig minuten later suisde de auto over de weg in de richting Amsterdam met een flinke vaart, maar inderdaad met verwonderlijke voorzichtigheid en blijkbare kennis van zaken door Fiffie bestuurd, terwijl Ellie met aandacht al z'n manoeuvres volgde.

Hans en Dora zaten samen achterin, en bespraken met veel animo onderwerpen, die voor hen zéér gewichtig waren.

HOOFDSTUK 7

„Gelukkig geen hele Zaterdagmiddag huiswerk maken. „Vacantie is toch maar alles,” vond Joke, en dronk met nog meer genot dan anders haar thee.

„Ik ga straks een eind fietsen, Bets, dat is wel goed, hè? Met Annie en Bep, die hebben 't gevraagd. Ga jij mee, Loes?”

„Ik zou je danken, met zulke kinderen. . . . O, pas op m'n théé-éé. Schei uit, Joke. Nee, jullie zijn geen kinderen. Ik heb teveel eerbied voor jullie wijze, geleerde gesprekken, dàt is 't hem. Die gaan mij te hoog! Joke, laat me los, en verdwijnt als je zo strijdlustig wordt.”

„Tot je dienst, hoor. Ja, ik gá al.”

Joke verdween naar de bijkeuken, waar haar fiets zich bevond, die ze met voorzichtigheid door de gang naar de straat sjouwde.

Annie Selms en Bep de Haas, Annie's vriendin, die heel wat stiller was dan de drukke Annie, zouden haar tegemoet rijden. Al heel gauw zag Joke ze aankomen, en met z'n drieën fietsten ze verder, de stad uit.

Joke genoot, ondanks Annie's nooit rustende tong, van de heerlijke fietstocht, en de tijd vloog om.

„Hoe laat zou 't zijn?” vroeg ze eindelijk, toen ze even waren afgestapt om op hun gemak een banaan op te eten, die Bets voor ieder had meegegeven. „Ik moet uiterlijk zes uur thuis zijn, hoor, dan eten we.”

„Dan mag je wel opschieten,” lachte Bep. „'t Is er precies vijf minuten voor, en het is nog wel een half uur rijden. Bijna tenminste.”

„Je bent niet wijs! Zó laat is het toch nog niet? Waarom heb je dat dan niet gezegd?”

„Jij hebt toch immers niet gezegd, dat je om zes uur thuis moest zijn?”

„Nou ja, hoor,” zei Annie. „Dat geeft nou niks. Je zuster zal toch niet mopperen als je eens even te laat bent? Ik kom zo dikwijls niet precies op tijd, mijn broers trouwens ook bijna nooit. Die er zijn, beginnen dan maar vast, wat geeft dat nou?” Het leek Joke allesbehalve gezellig. Stel je voor, de ene keer Loes er eens niet, dan kwam zij weer achteraan en vond een afgeruimde tafel met alleen nog een bordje voor haar, om-

dat de anderen al klaar waren. Brr nee. Vader zou er ook niet van gediend wezen.

„Het geeft wèl,” zei ze. „Bets vindt het niet prettig als we niet gelijk eten, en vader trouwens óók niet.”

„Dan maar een beetje aantrappen,” hielp Bep haar, en voegde de daad bij 't woord, door de twee anderen gevolgd. Wel jammer, dat het nu zo vlug moest gaan, maar er was niets aan te doen. Ze vlogen over de weg en het resultaat was, dat ze precies kwart over zes de straat inreden, waar Joke woonde.

Een kwartier te laat!

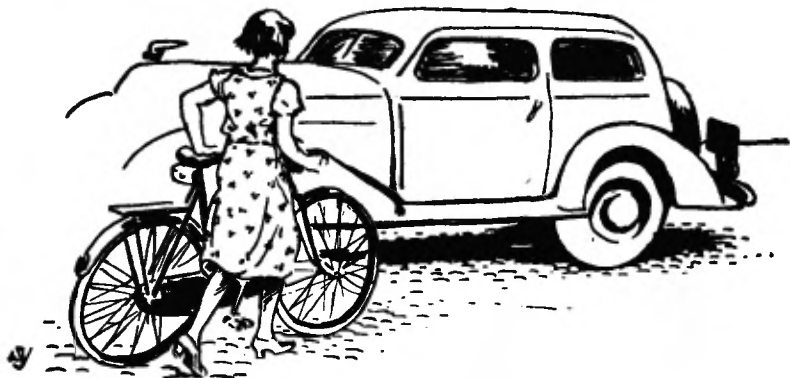
„Enfin,” zei Joke berustend, „ik kan 't nu niet helpen, hoor, in vredesnaam. 't Gebeurt toch ook anders nooit. Lieve tijd, wat hebben we nou?” Ze remde plots en keek de anderen vragend aan, alsof die er een verklaring van konden geven.

Voor hun huis stond een auto! En evenals Hans gedaan had, dacht Joke: „Wie kan er zijn? Wat een móóie. Een pracht gewoon.”

Ook Annie en Bep bewonderden de wagen, die hun al van verre tegemoet blonk.

„Misschien hebben ze twee hoog visite,” bedacht Annie. „Kun je nog wat beleven, Joke. Wij wonen twee hoog en op drie hoog kregen ze gasten. Een man met drie kinderen en nog twee nichtjes. En ze bleven tot. . . .”

„O ja, dat kan ook,” ontdekte Joke, die voor het verdere verhaal van Annie niet veel belangstelling had.

„Toch eens kijken.” Ze sprongen af, en Joke tuurde in de wagen. Keurig, hoor. Lichtgrijze zachte kussens, een vaasje met een paar rozen, die verlept neerhingen, en — wat voor mantel lag daar? Joke bleef een ogenblik ademloos. Precies zo’n mantel had Elliel Zou. . . .

Haastig zette ze haar fiets tegen de muur, liet de twee meisjes staan en vloog naar binnen.

Verbluft keken Annie en Bep naar de gesloten deur.

Joke rende de gang door, trok de kamerdeur open en bleef verbijsterd staan.

Dan, zonder verder op iemand anders te letten, stormde ze de kamer door naar de serre, waar ze haar broer om z’n hals viel.

„Hans, o Häns!”

De anderen glimlachten eens.

Wat was Hans teleurgesteld geweest, toen hij hoorde dat z’n jongste zusje niet thuis was. Gelukkig was ze gauw gekomen, ze waren er nog geen kwartiertje.

Even later kwam Joke toch tot de ontdekking dat er nog meer mensen waren, die ze begroeten moest, en vol vreugde drukte ze eerst Dora en dan Ellie bijna plat.

„O!” riep ze dan. „Nu vergeet ik toch helemaal Bep en Annie. Die zullen ook wel denken. . . .” Weg was ze weer, naar buiten. Juist zouden de twee wegrijden.

„M’n broer is gekomen,” gilte Joke met schitterende ogen.

„Hans! Fijn zeg, en Ellie is er, en Dora, z’n meisje, en. . . . wie nou ook nog. . . .”

„Dan kun je ons nu zeker wel missen. Je was tenminste helemaal vergeten dat wij hier ook nog waren,” zei Annie een beetje beledigd. „Nou, dag hoor.”

Joke begreep haar nauwelijks. „Dáág!” riep ze vrolijk en begon aan haar fiets te sjorren om hem over de drempel te krijgen.

De vriendinnen zagen, toen ze omkeken, nog juist hoe een lange jongeman met blond haar de fiets van Joke overnam. Toen viel opnieuw de deur dicht.

Hans hielp eerst Joke haar fiets in de bijkeuken zetten en liep toen even met haar de tuin in.

Met stralende ogen keek Joke naar hem op, en ze had nog roder kleur dan wanneer ze zelf haar fiets gedragen had. Niet te geloven was het, zó heerlijk, dat Hans hier nu was, en,

zoals hij haar vertelde, tot Maandagavond blijven zou. Het nog altijd wat saaie stadstuintje leek opeens vrolijker en zonniger, de verschoten siringen dieper van kleur.

En Hans begon verder uit te leggen hoe de zaak in elkaar zat. Tot Joke hoorde, dat Fiffie de auto had meegebracht.

„Fiffie?” riep ze. „Ellie's broer, is die er ook? Daar heb ik niet eens erg in gehad. Ofschoon, ik had daarnet al het idee, dat ik iemand vergeten had. Laat ik hem dan maar eerst eens gaan begroeten.”

Ze keerden nu om en gingen naar binnen.

Ellie stond juist op 't punt, hen tegemoet te gaan.

„Je hebt Hans nog tot Maandagavond,” pruilde ze. „En ik ga vanavond al weg.”

Even voelde Joke zich schuldig. Was ze zelfzuchtig geweest? Dat was toch haar bedoeling niet, en ze was toch ook heel blij, Ellie terug te zien.

Om dit te tonen stak ze haar arm door die van haar vriendin en zo ging ze samen met haar naar de serre, waar Fiffie in een hoekje genoeglijk zat te roken, met z'n lange benen een eind voor zich uitgestrekt.

Joke had nu geen gelegenheid meer, er verder over na te denken.

„Daar hebben we dan eindelijk onze Joke,” zei Fiffie, z'n hand uitstrekkend. „Ik zal maar niet beginnen met de afgezaagde mop, dat je zulke kleintjes als ik natuurlijk over 't hoofd ziet, hoewel ik er anders wel reden toe heb, arme ik! Hoe gaat het er mee?”

„Best hoor.”

Fiffie keek Joke eens onderzoekend aan.

„Toch niet gekalmeerd, hoop ik?”

„O nee, baas, jouw tegenwoordigheid maakt me alleen zo tam.”

„O brr, dan heb ik wat op m'n geweten.”

„Maak je maar niet bezorgd, hoor,” zei Bets. „Het kan helemaal geen kwaad als ze wat minder druk is. Ofschoon, ik moet zeggen, de laatste tijd gaat het nogal. Het lijkt of ze langzamerhand haar verstand begint te krijgen.”

„Zeg, luister eens, wanneer gaan jullie nu trouwen?” informeerde Loes plotseling. „We wachten al een poos op het bericht, maar er komt niks.”

„Dat weten de stumpers zèlf nog niet eens,” antwoordde Fiffie. „Dora zei nota bene. . . .”

„Je bent er náást, jongetje,” interrumppeerde Hans. „Wij hebben onze trouwdatum vastgesteld op Woensdag een en twintig Juni!”

Even waren ze verblufft.

Fiffie hief zijn handen op en keek Hans en Door om de beurt met open mond aan.

„Wanneer. . . .” begon hij.

„Wannéér?” zei Dora. „In de auto natuurlijk. We hebben er daar toch zeker wel tijd voor gehad. In ieder geval: dáár is het beslist.”

Ze zei het zo plechtig, dat allen lachten, behalve Hans. Hans keek zijn meisje aan en Dora's ogen ontmoetten zijn blik.

Joke, die samen met Ellie in de vensterbank zat, zag het. Een rimpel van nadenken verernstigde haar lachend gezichtje. Daar had je 't weer. Hans en Dora. . . . Die hoorden bij elkaar. Nu waren ze met zovelen samen in de serre. Ze zaten niet eens naast elkaar. En toch. . . . toch was het een moment alsof zij hier met z'n tweeën waren.

Ja, Hans keek ook wel eens naar háár met iets bijzonders in z'n ogen, met zo'n blik van verstandhouding. Tòch was dat anders. En waarin bestond nu dat verschil?

Joke keek hen nog eens opmerkzaam aan, maar Dora was al in een druk gesprek met Loes gewikkeld, en Hans schepte juist met voorzichtigheid een gebakje van de schaal, die Betsy hem voorhield.

„We hebben 't maar goed, hè?” zei Joke, toen Bets haar richting uitkwam, en gaf Ellie een duwtje met haar elleboog.

„Aardige broer heb jij om zulke lekkere taartjes mee te brengen. Ik heb zin in die met ananas. Ja, mag ik, Bets?”

„En,” zei Fiffie, „bevalt het jullie nogal in Mokum? Ben je al eens naar de áápies geweest, Jookje?”

„Néé.”

„Weet je waar je eens naar toe moet gaan? Naar de Jordaan! 'n Film, hoor.”

„Ben jij d'r dan al eens geweest?”

„Nee,” zei Fif, „nee, dat niet.”

„O, nou dan, dan weet je er ook niets van, zeg, die is goed.

Maar ik zou 't er toch wel eens willen zien. We gaan wel eens, hè Loes?"

Loes juichte het plan enthousiast toe, maar vader voelde er minder voor.

„Wacht daar nog maar een poosje mee, hoor. Je zult zo langzamerhand overal wel eens komen, het gaat alles niet in eens.”

Al te gauw was het voor Fif en Ellie tijd om op te breken. Allen vonden 't jammer, dat ze moesten gaan, maar plaats om vier personen te logeren was er niet, en bovendien begrepen ze, dat Fiffie, die altijd van huis was, de Pinksterdagen graag bij zijn eigen familie wilde doorbrengen. Z'n ouders zouden 't ook niet prettig vinden, als hij dan in Amsterdam bleef.

Dus stond tegen negenen de hele familie op de stoep om hen uitgeleide te doen, en de mooie wagen van Fiffie's vriend eens goed te zien.

„Door en ik zien je nog wel,” zei Hans tot z'n vriend. „Ik moet Dinsdag alweer op kantoor zijn. Jij hebt als onderwijzer langer vrij.”

„Ja, ik ben nu eenmaal een boffert. Nou, dag hoor, tot kijk. Een en twintig Juni!”

De auto begon te brommen en gleeed dan geluidloos weg, de straat uit. Ellie keek door het achterraampje en wuifde tot ze om de hoek verdwenen.

Toen er niets meer van de auto te zien was, keerden de anderen zich om en gingen naar binnen.

Loes trok er een poosje later nog even samen met Dora op uit om wat nodige inkopen te doen, en Joke hielp zeer braaf haar oudste zus.

HOOFDSTUK 8

Een zacht-zoele lucht kwam Joke tegemoet toen ze de open-slaande ramen van haar slaapkamer op de haak deed. Zomer!

Gisteravond had het nog even geregend, ze had de druppels nog laat tegen 't venster horen kletteren, maar nu was er geen wolkje te bespeuren en het schaarse groen in de tuin zag er heerlijk fris uit.

De zon koesterde haar armen en haar gezicht, dat met de

vriendelijk-blijde glimlach er op zelf wel een zonnetje leek. Zondag was het. Echt Zondag.

Joke legde mijmerend haar wang op haar arm en gaf zich even over aan het zoete dromen, zonder een enkele omlijnde gedachte. Dan stond ze op en begon, na haar zusje, die natuurlijk nog sliep, geroepen te hebben, haar toilet te maken.

Toen ze in de huiskamer kwam, ongewoon kalm, in haar Zondagse licht-crème zomerjurk, die ze vandaag voor 't eerst had aangedaan, had Betsy de thee al klaar staan op het lichtje.

Natuurlijk! Vandaag moest immers alles wel goed gaan. Aan deze dag ontbrak niets!

Zondag — Pinksteren — móóí weer, en — Hans was bij hen. De een na de ander verscheen in de kamer, en Betsy schonk voor allemaal thee in.

„U hebt het toch maar fijn getroffen met dit huis,” vond Hans, die zich in z'n eigen stoel genesteld had en de tuin inkeek, waar juist een wit en zwart gevlekte kat op de schutting heen en weer liep en een geschikt plekje zocht om naar beneden te springen. Zenuwachtig stak ze dan de ene, dan de andere poot uit, klauwde onzeker met de nagels in 't hout, maar durfde het toch blijkbaar niet te wagen.

„Ja jongen,” antwoordde vader, „het is werkelijk een bof geweest. We hadden evengoed op een bovenhuisje terecht kunnen komen. De woningen zijn hier heel wat duurder dan in ons vorige stadje.”

„Nou, wij krijgen ook een heerlijk plekje om te wonen, niet Doortje? Jullie hebben die huizen aan de laan niet meer helemaal af gezien, hè? Er is een grote tuin bij, dat wil zeggen, een stuk grond, want er staat nog niets in. Ik dacht er wat vaste planten neer te zetten, heesters en zo.”

„O ja,” viel Joke bij, „dat moesten wij ook doen, Vader. Een jasmijnstruik en een goudenregen. Kan dat niet?”

„Natuurlijk,” antwoordde Loes, „ik heb er wel gezien op de bloemenmarkt. Er is van alles, Vader, en niet duur.”

De poes buiten had haar pogingen opgegeven, en zat nu schijnbaar rustig, haar poten onder zich gevouwen, op de schutting, knipogend tegen de zon, tòch met scherpe aandacht loerend naar een mus, die op de grond onbekommerd rondhipte.

„Die mus denkt zeker: je kan toch niet bij me,” zei Hans, en

dan met een knipoogje naar Joke: „Hier zou je toch best een poes kunnen houden, Bets, er is hier ruimte genoeg.”

Joke sprong half overeind en keek in hevige spanning haar zuster aan. O ja, een poesje. . . .

Betsy's gezicht betrok even. Ze hield in 't geheel niet van katten, was er eigenlijk, ofschoon ze 't niet wilde bekennen, wat bang voor.

Maar ze wist wel dat Joke er dól op was, die had er al zo dikwijls om gevraagd. Vroeger had het feit, dat ze geen tuin hadden, altijd als excuus kunnen dienen om er geen te nemen, maar dat ging nu niet meer. Al was het tuintje klein, het wàs er toch een, en verleende ook toegang tot andere tuinen, zodat poes zou kunnen rondwalen, zonder dat hij op straat zou behoeven te komen, waar het gevaar voor verongelukken te groot was.

Joke zag wel, dat Betsy weifelde. Hans had wèl een goed ogenblik uitgekozen.

Bets was in een zeldzaam goede stemming.

„Ja, toe Bettie. . . . Ik zal er wel voor zorgen.”

„Dat geloof ik wel,” lachte Bets. „Zolang als 't duurt!”

„Nee heus. . . .”

„Nou, we zullen wel eens zien,” onderbrak vader. „Laten we nu eerst maar eens onze maaltijd beëindigen. Het is zo dadelijk tijd om naar de kerk te gaan.”

Even later wandelden ze met z'n vieren door de zonnige straat. Betsy en Loes waren beiden thuisgebleven om 's middags alles klaar te kunnen hebben.

Hans liep gearmd met Dora, schuin achter zijn vader en Joke. Weinig mensen waren er maar te zien, het leek of je nu in eens ook hier kon merken dat het Zondag was, dacht Joke.

„Zeg,” begon ze over haar schouder. „Hoe doen jullie nu als je getrouwd bent? Volg je dan de mode van ons geliefd oud stadje?”

„Wat bedoel je?” Hans verschoof zijn nieuwe hoed, die hij, gewend als hij was zónder te lopen, niet gemakkelijk vond. Keurig zag hij er uit, dacht Dora heimelijk met enige trots.

„Nou, lopen jullie dan nog arm in arm? Volgens de etiquette moest jij dan met vader lopen, Hans, en ik met Dora!”

„Zeker hoor, wij zullen niet zondigen tegen de adat. Nooit, hè Dora?”

Dora lachte maar eens. Beiden wisten wel, dat zij het met die „adat” zo nauw niet zouden nemen.

De kerk was reeds meer dan half gevuld, toen ze er binnenkwamen. Toch konden ze nog naast elkaar zitten.

Joke luisterde, wat achterovergeleund in haar bank, naar het orgelspel. Mooi werd er gespeeld, dacht ze. Betsy zou 't ook wel vinden. Niet fors en krachtig, maar zacht, vol gevoel. Zo nu en dan hoorde ze er een melodie doorheen, die haar bekend was.

„Neem, Heer, mijn beide handen, en leid mij voort. . . .” Ja, dat was het.

Een glimlach op haar gezichtje, droomde ze met het spel mee weg.

Roerloos zat ze neer onder de preek, haar ogen als in aandacht naar den dominee opgeheven, eigenlijk zonder dat ze 't zelf wist. Haar gedachten zwierven echter weg van de preek, en ze dacht er in 't geheel niet meer aan, dat het vandaag Pinksteren was. Ze vond het alleen maar heerlijk hier te zitten in het rustige, zachte licht, dat door de hoge gekleurde vensters in de kerk viel. Samen met vader, samen met Hans en Door. Het was goed zo.

„Neem, Heer, mijn beide handen, en leid mij voort. . . .” bad ze stil.

Bij het uitgaan van de kerk stond Loes buiten te wachten, haar blauwe ogen speurend tussen de mensen, het krullende blonde haar springend vanonder haar aardige hoedje.

„O, wat leuk,” begroette Joke haar zusje spontaan, „heb je lang gewacht? De kerk is nogal laat uit, geloof ik, niet?”

„Gaat nogal, het is kwart voor twaalf bijna. Bets wacht thuis met de koffie. Toch gezellig, Hannes, dat jij d'r bent. Mag ik je aan de andere kant een arm geven, of is dat niet geoorloofd? Niet? Niks erg, hoor, verbeeld je dat maar niet. Dan zal ik m'n troost maar bij jou zoeken, Jookje.”

„Een beste spreker is dat,” zei Hans tot z'n vader, die naast hem liep. „Ik heb echt met genoeg naar hem geluisterd.”

„Ja,” zei Dora zacht, „ik heb er veel aan gehad voor mezelf. Die man heeft een mooi talent ontvangen.”

Joke zweeg, wat beschaamd. Ze had weinig of niets van de preek gehoord.

Betsy had haar beste beentje voorgezet, en de huiskamer keurig opgeruimd en gezellig gemaakt. Er stonden de bloemen, die Dora de vorige avond had meegebracht, en de koekjes op het schaaltje, naast de gereedstaande koffiekopjes, zagen er erg aantrekkelijk uit.

Joke ging in de vensterbank zitten. Dat plekje was haar al vertrouwd geworden, haar e i g e n plekje in dit huis.

Dora kwam naast haar.

„Fijn zitje hier, hè? Je hebt het gezicht op de tuin, en je ziet al de mensen, die in de kamer zijn, zonder dat je zelf in de gaten loopt.”

„Ja.” Joke schoof wat dichtër naar haar aanstaande schoonzus toe. Lief was Dora, ja, het was toch wel prettig, dat Hans met háár trouwde en niet met iemand als Molly Sandwijck bijvoorbeeld.

Dora keek, alsof ze iets van haar gedachten raadde, opzij naar Joke, en glimlachte haar toe.

„Hoe bevalt het je wel op school, Jookje? Heb je al weer een vriendin?” polste ze voorzichtig, ofschoon ze wel wist dat de vriendschap tussen Joke en Ellie niet zo heel diepgaand was geweest. Daarvoor was Ellie al te luchthartig. Joke leek oppervlakkig beschouwd wel eender, maar ze voelde de dingen dieper aan.

„Och,” aarzelde Joke, „een vriendin, nee, dat niet.”

Ze keek de kamer eens in. Er was niemand die op hen lette. Hans was verdiept in een blijkbaar ernstig gesprek met zijn vader, en hij gesticuleerde met overtuigende gebaren. Betsy fingelde met één vinger op de piano, zoekend naar een melodie, en Loes neuriede niet heel zuiver mee.

„Ik ga wel om met Annie Selms, daar heb ik gisteren nog mee gefietst,” zei Joke.

„Vind je die aardig?”

„O-ja, aardig wel.” Ze zweeg even en luisterde onwillekeurig naar Betsy en het valse meebrommen van Loes, met de haar onbekende wijs.

„Verder ken ik nog niemand, ik ben daar niet zo vlot in. Loes is heel anders.”

„Ja,” zei Door, en keek over Joke's zwarte kopje heen naar

buiten, waar de zon nog steeds te stralen stond. „Naast wie zit je dan?”

„O. . . .” Joke kleurde, en wreef wat zenuwachtig haar handen over elkaar. Henny. . . .

Joke had een soort verering opgevat voor het oudere meisje, dat door haar langdurige ziekte nu nog in dezelfde klas zat. Toch bleef Henny even koel tegen Joke als in 't begin, en Joke durfde uit zichzelf geen toenadering te zoeken.

„Naast Henny van Meeteren,” antwoordde ze Dora, en sprong meteen op de grond.

„Maar die is mij te dèftig, hoor,” lachte ze dan.

's Middags maakten ze met z'n allen een lange wandeling, en kwamen in de buurt van het Vondelpark.

„Daar kunnen we nu wel eens in gaan,” vond vader. „Het is er heerlijk, en je wandelt er heel wat prettiger dan hier in de drukte.”

Toch was het ook in 't Vondelpark druk, heel wat mensen schenen bij voorkeur juist daar te willen genieten van het mooie zomerse weer.

„Toch een heel verschil bij vroegere Zondagse wandelingen,” zei Loes. „Hier ken je geen sterveling, die je tegenkomt, en ginds moest je haast iedereen groeten.”

Joke gaf geen antwoord, en tuurde scherp recht voor zich uit. Nee, ze vergiste zich niet, zó'n stel kon er maar één zijn. Zo'n lang blond meisje naast het kleine zwartje. Henny en Josiel

„Dàg,” groette Joke verlegen.

Josie groette terug en toonde in een lach haar helwitte tanden. Henny knikte, tòch met iets vriendelijks in haar blik, naar Joke.

„Wie was dat?” vroeg Loes natuurlijk dadelijk nieuwsgierig. „Henny en Josie van Meeteren,” antwoordde Joke, ook half achterom tegen Dora.

„Oooh. . . .” zei Dora, „juist!”

's Avonds op hun slaapkamertje begon Loes:

„Knap meisje, hè, die Henny. Dat zwartje vrouwens ook, al is ze een Indische. Zo fijn en klein. Het zijn nichtjes, hè?”

„Ja, dat zei Annie tenminste, en ze heten ook eender.”

„Het zwartje lijkt aardiger dan Henny, daar moest je mee om kunnen gaan, Joke. Annie Selms vind ik niet bar, ben jij daar nou zo op gesteld?”

„O nee, dat niet, maar je hebt je vriendinnen niet altijd voor 't uitkiezen. Die ik leuk vind, hebben mij soms weer niet nodig. Annie is trouwens ook niet mijn vriendin. Zij en Bep de Haas gingen al lang met elkaar voor ik daar op school kwam. Toch wel aardig dat ze mij er toen meteen hebben ingehaald, vind je niet?”

„Ja, dat wel. Nou ja, Jookje, 't geeft ook niet zovéél. Ik heb ook enkel maar Gré, en die woont hier niet, dús. . . . Maar we hebben toch elkaar, niet?”

Even viel een stilte, als beiden voor hun ledikant neerknielden. Het gebeurde elke avond zo, maar Joke voelde in eens als iets heerlijk de echte saamhorigheid met haar zusje. Samen tot God gaan, dat verbond. . . .

Wat later strekte Loes zich met een diepe zucht uit in haar bed.

„k Heb slaapt Knip jij 't licht uit, Joke? Welterusten.”

„Welterusten, Loesje. Maf ze.”

Tastend liep Joke van de deur, waar het knipje van 't electrisch licht zich bevond, terug naar haar ledikant, kroop dan behaaglijk onder de dekens en sliep binnen vijf minuten.

HOOFDSTUK 9

Een egaal grijze lucht welfde zich over de landen, toen de trein, waarin meneer Verwey met zijn drie dochters zat, de twintigste Juni het station uitstoomde.

Joke zat voor het raampje en keek naar buiten.

Op weg naar hun geboortestadje!

Toch wel enig, nu weer alles terug te zullen zien over een paar uurtjes. De overbekende huizen en straten, en hun eigen huis, waarin nu natuurlijk andere mensen woonden.

Een groot gezin, met wel zeven of acht kinderen, had Hans verteld. Allemaal nog klein, de oudste was zeker 'n jaar of tien, en de jongste juist twee maanden. Nou, dat moest wel, als het allen groten waren, zou het huis, hoewel heel ruim, er toch te klein voor zijn.

Joke zou, omdat Ellie en zichzelf ook wel, het graag wilden, bij de familie Maas logeren. Ze zouden zich dan wel wat behelpen. Vader in Hans z'n kosthuis, en Betsy en Loes weer bij Molly Sandwijk.

„Overmorgen,” zei Loes dromerig, „dan zijn we al weer bijna in Amsterdam terug. En dan is Hans getrouwd!”

„Als je soms denkt dat je wat nieuws verkondigt, dan ben je d'r naast,” zei Joke. „Dora zal wel zenuwachtig zijn, zou ze niet?”

„Jij misschien nog meer,” dacht Loes, maar ze zei:

„Hoe zou ze gekleed zijn? In 't wit in ieder geval. Ze zal er wel lief uitzien, ze heeft zo'n snoezig gezicht, en dan dat matblonde golvende haar.”

„Een gedicht zal 't zijn,” beaamde Betsy van de overkant, en lachte naar Loes.

Bij 't volgend station stapten nog enkele reizigers in hun coupé.

Een heer kwam binnen met twee alleraardigste kleine jongetjes in lichtblauwe pakjes met donkerblauwe jasjes er over.

„Tweelingen zeker,” dacht Loes, die veel van kinderen hield en hen met de meeste belangstelling gadesloeg.

Een dikke, zwaar hijgende dame, die een grote koffer bij zich had, hees haar gewicht met moeite de treeplank op. Meneer Verwey sprong haastig overeind, greep de koffer bij het handvat, en zette die met een zwaai in het net, nog voor de juffrouw zelf goed en wel in de coupé was aangeland. Ze zette zich neer naast Loes.

Op 'tzelfde ogenblik kwam de trein weer in beweging.

De dame haalde een grote witte zakdoek te voorschijn, die sterk naar eau de cologne geurde, en begon er zich grondig mee af te vegen en daarna koelte toe te waaien, welke verichtingen door de tweelingen met grote, aandachtige ogen werden gevolgd.

„Hè hè! Pff!” pufte ze en keek opzij naar Loes, die naast haar geweldige dikte in het niet scheen te verzinken. „Het is warm, vindt u ook niet? Benauwd.”

„Wat mij betreft, ik zou wel een beetje zon kunnen velen,” zei Loes en keek eens naar het grijze landschap.

„Zòn ook nog! Hoe is 't mogelijk.”

De heer haalde een courant uit z'n zak en verdiepte er zich in.

„Pàppie,” zei het zoontje aan z'n linkerhand met nadruk, „ik wi-l ook voor het raampje zitten!”

„Kom maar hier,” schoot Loes toe. „Kan wel, hè Joke? Kom maar, kerel.” Ze nam hem op en plofte met hem in 't hoekje

neer, waar Joke, die vlug opzij was geschoven, eerst gezeten had.

„Zo, nu kun je mooi naar buiten kijken, niet? Vind je die schapjes niet leuk?”

„Ja,” zei hij beslist. „En ik wi-l ook zo'n schapje hebben, en pappie gaat er met mij een kopen, en het mag in de keuken s-lápen bij Mientjel En ik heet Hàns,” besloot hij, en keek Loes met onderzoekende ogen aan. Loes lachte niet.

„Dat is een mooie naam,” zei ze op dezelfde ernstige toon van het kind. „Ik heb ook een broer die Hans heet.”

Dit interesseerde hem blijkbaar in 't geheel niet. Vol aandacht keek hij naar buiten.

„Hij jòkt,” kwam een schel stemmetje uit de andere hoek van de coupé. „Hij krijgt niet ééns een schapje.”

De heer keek op van zijn courant en glimlachte.

„Wè-l, hè pappie? En anders koop ik, als ik groot ben, wel honderd schapjes.”

„Lust je chocola?” vroeg Joke afleidend en diepte een reep op uit haar tas, wat het andere jongetje uit z'n hoekje deed schieten om ook z'n deel te krijgen.

Zowel Joke als Loes vonden 't jammer dat ze bij 't volgend station al met hun vader uitstapten.

„Is hier nog pláááts?” Een bleek, lang gezicht met strenge ogen achter grote brilleglazen keek naar binnen.

„O ja! Hierheen Sjaak. Sjàáák!! Hierzo is nog plaats.”

Sjaak, die in dikke wedijverde met de dame, die al in de coupé zat, volgde zijn ega naar binnen, en klapte het deurtje achter zich toe.

„Ziezo,” zei hij tevreden, en nestelde zich met blijkbaar welbehagen in het hoekje.

De reis werd onder stilzwijgen voortgezet, zodat de meisjes blij waren dat het eindpunt in zicht kwam.

„Hier zie je de toren,” zei Bets eensklaps. „Kijk!”

Loes en Joke vlogen tegelijk op en vielen bijna tegen hun vader en Betsy aan.

„Ho ho, kalm een beetje,” zei vader, die zijn pak en keurig dasje bedreigd zag, verschrikt. „Je zult die toren nog wel eens meer zien. Vooruit jongens, pak je spullen bij elkaar. We zijn zó waar we wezen moeten.”

Joke liet Loes en Bets maar voor de bagage zorgen, rukte aan

het raampje, tot het met een plofje naar beneden kwam en stak haar hoofd er uit, zodat haar zwarte haren wapperden in de wind. Nog niets. . . . Dan kwam 't station in zicht. Joke's arm vloog naar buiten en zwaaide enthousiast naar een paar bekende figuren, die ze fussen de andere mensen meende te ontdekken.

„Wie is er, zeg? Laat me ook eens kijken,“ schreeuwde Loes, maar Joke hoorde niets.

Met veel lawaai kwam de trein tot stilstand. Joke en Loes wachtten geen seconde, duwden het deurtje open en vielen samen bijna de treeplank af.

„O Hans, dag Hans, dag Doortje, wat ben ik blij! Dag Els, jou zag ik 't eerst!“

„Toe Joke, help eens.“ Betsy hield een van de koffers voor zich uit, en Joke schoot haastig toe.

Daar liepen ze weer, de oude bekende stationsweg af.

„'t Is net of we op reis zijn geweest en nu thuiskomen,“ zei Loes, met haast liefkozende blikken de huizen met voortuinen opnemend.

„Wel is met recht en van naturen wegen Het menselijke Hert tot sijne stad genegen,“ declameerde Hans.

„Waar heb jij die wijsheid vandaan? Zuig je dat zelf uit je duim?“ vroeg Loes.

„Nee juffer, dat heb ik opgediept uit oude geschriften! Maar je ziet dat die uitspraken van vroeger heden ten dage nog wel van toepassing kunnen zijn.“

„Hè hè, hou nou maar op, hoor,“ lachte Door. „We gaan eerst allemaal naar ons huis,“ vertelde ze dan. „Moeder heeft er met eten op gerekend. Gezellig, hè?“

„Ga jij ook mee, Hans?“ vroeg Joke, die, gearmd met Ellie, druk liep te praten, maar ondertussen toch alles opving wat de anderen zeiden.

„Zeker meiske! Ik moet toch zo lang mogelijk van jouw gezelschap genieten, is 't niet?“

Loes lachte: „O, begin je weer je zuster 't hof te maken? Pas maar op, dat Door niet jaloers wordt en je morgen misschien op 't critieke moment in de steek laat, en „nee“ zegt inplaats van „ja“.“

Mevrouw Maas had alles al gereed toen de familie tamelijk hongerig kwam binnenvallen.

De tafel met uitgeschoven bladen stond al feestelijk gedekt voor het uitgebreide gezin, dat zich er onder vrolijke drukte omheen schaarde.

Op plechtige toon werd door meneer Maas gebeden.

Joke hoorde er niet veel van, maar ze vouwde innig de handen stijf in elkaar. „O Heere, ik dank U, ik dank U,” zei haar hart in een groot geluksgevoel.

Wat was de maaltijd keurig verzorgd, en wat smaakte alles heerlijk!

„Wat kunt u heerlijke koffie zetten, mevrouw,” prees Loes. „Ja, ik wil graag nog een kopje.”

„’t Heeft al zoiets echt bruiloftsachtigs,” vond Bets, de tafel met enkel blijde, zonnige gezichten er omheen rondkijkend.

„Ziezo,” zei mevrouw na afloop van de maaltijd, „nu ga ik met Griet gauw de tafel afruimen en de boel omwassen, en in die tijd kunnen jullie met z’n allen de toekomstige woning van Hans en Dora eens gaan zien. Goed?”

„Hè ja, fijn,” vond Loes. „Ik ben er reuze nieuwsgierig naar. Laten we maar gauw gaan.”

„Jammer dat u niet meegaat, mevrouw,” zei Joke. „Kan het niet?”

Mevrouw keek in Joke’s vriendelijk gezichtje, en glimlachte.

„Nee kindje, heus niet. Ik kan Griet niet alles alleen laten doen. Ze zal toch al wel wat later klaar zijn dan anders. Ga jij maar gauw met de anderen mee, hoor, ze wachten al op je.”

Even peinsde ze er nog over na. Aardig meisje was Joke toch. Ze leek niet meer zo druk als ze vroeger wel was. Loes was nog eender, die scheen nooit te veranderen. ’t Was toch ook erg, dat de kinderen geen moeder meer hadden. Joke was zo aanhankelijk, ze had de liefde van een moeder zo nodig, ofschoon je kon merken, dat het haar ook een vreugde was, zèlf lief en vriendelijk te zijn voor ànderen.

Onder druk gepraat ging de familie, nageoogd door verschillende „naaste bureu” van de Maasjes, op weg. Als vanzelf liepen ze eerst de richting uit van het oude huis van de Verwey’s, hoewel het een kleine omweg was.

Joke liep met Loes en Ellie een eindje vooruit.

Een meisje van ’n jaar of zes, met een grote boodschappentas aan haar arm, kwam langs hen gelopen en knikte wat

verlegen naar Ellie. Dan zette ze 't opeens in een draf.

„Dat is een kind van de mensen die nu in jullie huis wonen,” zei Ellie. „Kijk, daar staat er nog eentje buiten.”

Allen bleven voor het huis een ogenblik staan.

Het kind buiten keek hen verwonderd aan, en liep dan aarzelend een paar schreden door.

„Wat zou ik er graag nog eens in kijken,” zei Loes, verlangend langs de bekende ramen turend.

„Kom,” zei meneer Verwey, „we moeten doorlopen, kinderen, we kunnen hier niet blijven staan kijken, dat is te gek.”

Het huis van Hans en Dora ontlokte enthousiaste uitroepen aan de gasten. De tuin voor het huis was feitelijk nog niets meer dan een lap grond, hoewel 't er reeds keurig uitzag. De stenen, die er gelegen hadden, het vuil en het gras waren verwijderd, en de grond omgespit, zodat er gezaaid en geplant zou kunnen worden.

't Huis zelf was vrolijk en ruim, met grote openslaande ramen.

Ze bezichtigden het van de zolder tot de kelder toe en prezen het om strijd.

„Zo netjes als 't nu is zal het hier anders niet lang blijven, hoor, dat voorspel ik je, Dora,” zei Betsy. „Hans ziet er kans toe, in een kwartier van een nette, opgeruimde kamer een compleet rommelhok te maken.”

„Nou nou, wèl een klein beetje overdreven, is 't niet?” protesteerde Hans.

„Wat is dit voor een kamer?” informeerde Loes, toen ze de deur geopend had van een gezellig klein vertrek, zacht roomgeel met bruin geschilderd.

„Dit is mijn hokje. Leuk wel, hè?” zei Door.

„O, hm, dus het boudoir van mevrouw. Geen kleinigheid!” plaagde Loes. „Maar 't is werkelijk reuzeleuk, hoor. Je hele huis trouwens, en zo lekker fris. Ik wou dat wij er gingen wonen. 't Is ook fijn dat je hier geen bovenburen hebt. Dàt bevalt me nog steeds niet erg.”

„Zouden we nu maar niet eens teruggaan? Mama zal de thee wel klaar hebben, denk ik,” stelde Dora voor.

Er volgde nog een heel gezellige avond-onder-elkaar, en het was al laat voor vader en Hans er over begonnen te denken, nu maar eens op te breken.

Juist stonden ze op 't punt te vertrekken, samen met Betsy en Loes, toen de bel overging en Ellie, die opendeed, Molly Sandwijck binnenliet, gehuld in een zeer moderne lichte regencap.

„Dag óóm, hoe maakt u het? Dag Betsy, ik kwam maar eens even horen of je was aangekomen. 't Is al wat laat, hè? Zo Loes en Joke, hoe bevalt het jullie in Amsterdam? Zeker uitstekend, hè, ja, dat zal wel. O nee, dank u, mevrouw, ik zal maar geen thee meer drinken.”

De intieme sfeer was met Molly's komst verbroken en bijna dadelijk werd afscheid genomen.

„Tot morgen, hè? Ja, dàg!”

Joke voelde even een rilling bij de gedachte aan de volgende gewichtige dag, maar vrolijk wuifde ze nu eens vader en Hans, en dan weer Betsy en Loes na, die met Molly een andere kant uit moesten.

Dan ging ze met Ellie, die ook nog even haar hoofd naar buiten stak, de gang weer in en sloot de deur.

„Ik slaap op de divan,” zei Ellie, en sloeg een arm om Joke heen. „Ga mee even kijken, hij staat in de achterkamer.”

Ze plofte er op neer en trok Joke een ogenblik naast zich. „Gaaf best zo, hè? Maar morgen kan ik bij jou slapen, en maft Fif hier op de divan. Dan is Door weg. Ik wou het nu ook wel, maar mama wou geloof ik niet, dat Door nu op de divan moest liggen, en ze is toch ook morgen je eigen schoonzus, hè?”

„Meisjes,” riep mevrouw uit de voorkamer, „het is al kwart voor elf, hoor.”

„Ja mam, ik zal Joke naar bed brengen. Goed?”

„Ga jij zèlf maar gauw naar bed,” zei haar moeder, die de kamer binnenkwam. „Joke gaat wel met Dora, hoor, die staat ook al te wachten.”

„Nou, welterusten dan,” zei Ellie op een pruiltoontje.

„Slaap lekker op je divan,” wenste Joke, en spoedde zich naar Dora, die onderaan de trap stond met Joke's koffertje in de hand.

Naast elkaar, voor zover dat kon, klommen ze de trap op naar het famelijk kleine, maar gezellige hokje, dat van Door en Ellie samen was, maar waar Ellie nu in 't vervolg alleenheerschappij zou voeren.

Voorzichtig haalde Joke haar jurk uit de koffer en hing hem op een omwerkt haakje, dat ze had meegebracht. Heel zacht, teer groen was het ragfijne, lange japonnetje.

„Voor morgen,” zei Joke. „Vind je hem mooi?”

„Ja,” antwoordde Dora, die er in gedachten Joke's slank figuurtje al in zag. „Ik vind 'm héél mooi — zusje.”

HOOFDSTUK 10

Halfzeven. Joke kwam voorzichtig, om Dora niet te wekken, overeind en probeerde te ontdekken wat voor weer het was.

Het cretonne gordijn was gesloten, en al was het dun, Joke kon er niet doorheen kijken.

Met behoedzaamheid stapte ze uit haar hoekje over Dora heen, maar struikelde over de rand van het ledikant en kwam met een bons op de vloer terecht, zodat Dora verschrikt wakker schoot.

„Ik probeerde 't nogal zo stil te doen,” zei Joke en wreef haar knie.

„Dat merk ik! Hoe laat is 't?”

„Halfzeven.”

Joke schoof het gordijn weg. 't Had geregend, het balconnetje was nog nat, maar het scheen toch, dat de lucht begon op te klaren. Hier en daar was al een plekje blauw te zien en de vogels zongen zo vrolijk alsof ze de zon wilden aanmoedigen, te voorschijn te komen.

Joke keek om naar Dora, die op haar rug, de handen achter haar hoofd gevouwen, haar kamertje lag rond te kijken.

„Dat is de laatste keer, Joke, dat ik hier geslapen heb.”

„Ja.” Joke kwam bij haar zitten op het bed en keek op Dora neer. „Vind je dat èrg, Door?”

„Erg? Néé,” zei Dora beslist. „Natuurlijk niet.”

Ze wachtte even en ging rechtop zitten.

„Weet je wat we na 't ontbijt het eerst gaan doen, Joke?” vroeg ze dan, haar blauwe ogen ernstig.

„Nee? Wie eigenlijk?”

„Hans en ik. We gaan eerst even samen naar Moeders graf, Jookje. Jouw moeder. Hans wou het zo graag, en ik heb ook veel van haar gehouden. We gaan wat bloemen brengen....”

Joke's ogen werden vochtig, ze slikte eens en verborg dan even haar gezicht tegen Dora's schouder, waarlangs een van haar lange blonde vlechten los neerhing.

„Begrijp je 't, Joke?”

„Ja . . .” zei Joke, en stond op. Keek nog eens om over haar schouder heen. „Já,” zei ze weer, „het is móói.”

Een tijdlang zwegen ze. Dora stond nu ook op, en beiden haastten zich met hun toilet, want er moest nog heel wat gebeuren gedurende de morgen.

Nauwelijks waren ze klaar met ontbijten, toen Hans binnenkwam met enkele witte rozen in z'n hand.

„Ga je mee, Door?”

Het was wel een vreemd begin van de dag, dacht Joke, die hen door het raam even nakeek. Tòch mooi.

Al gauw bracht de komst van Fiffie afleiding. Hij kwam aanzetten met een zo grote koffer bij zich, alsof hij voor een maand op reis moest, en z'n hoed hing ergens scheef achter

op z'n hoofd. Zijn kreukelig pak slobberde om z'n magere leden.

„Zeg eens, je zorgt dat je er straks een beetje behoorlijker uitziet, hè? Ik zou maar vast beginnen, anders kom je nooit klaar, denk ik. En dan ben je meteen uit de weg,” zei Ellie vriendelijk.

Haar broer wist wel dat ze 't niet zo erg meende en grijnsde haar vrolijk toe, terwijl hij de trap op balanceerde.

„Is er al vi-si-te?” fluisterde hij.

„O, een hele zwerm, de kamer zit voll’”

Fiffie blies, kwasi benauwd, een haastige aftocht.

Na een kwartier kwamen Dora en Hans thuis, plotseling wat vreemd in de roezige drukte, die in huis heerste. Maar veel tijd tot nadenken was er niet.

Hans ging naar binnen, waar Fiffie op z'n dooie gemak een bordje havermout, dat nog van 't ontbijt over was, zat te eten. En Dora schoot haar moeder te hulp, toen drie ooms en een tante tegelijk werden binnengelaten.

„O, berg je,” zei Fif, „ik hoor de stem van tante Lena. Als die me zó ziet.” Hij verdween met zijn bordje naar de achterkamer, waar Ellie de divan weer in orde bracht, en schoof de tussendeuren dicht.

De tijd vloog om.

Hans ijsbeerde, nadat hij zich gekleed had, onrustig de huiskamer op en neer.

Betsy en haar tante Erica, die uit een andere richting kwam dan de overige familieleden, hielpen Dora, die geen kapster gewild had, en het haar op de gewone manier gekapt wilde dragen, wat haar trouwens allerliefst stond.

„Ik geloof dat ik hoor lopen op de trap,” zei tante Mathilde, een zuster van mevrouw Maas, die in dezelfde stad woonde.

„Ja, ik ook. Zou het Door zijn?” Ellie wiebelde op haar stoel heen en weer, en een ieder keek naar de deur.

Daar stond ze, de bruid, wat verlegen blozend onder al de blikken, die op haar gericht waren. Zonder sluier, haar hoofd frank en vrij, met enkel een takje bloemen in 't haar, de witte japon soepel neerhangend tot bijna op de grond, slechts versierd met een corsage op de schouder. Geen opgemaakt bruidsbouquet, maar enige buitengewoon mooie losse anjers met wat groen.

Het geheel was ontroerend lief, en Hans keek met vochtige ogen zijn bruidje aan.

Achter haar gleden tante Erica, nog jeugdig in een aardig blauw japonnetje, en Betsy naar binnen.

Precies op tijd kwamen de rijtuigen voor.

Fiffie, die, onwaarschijnlijk netjes gekleed, optrad als „ceremoniemeester“, zorgde er voor dat ieder op het goede plaatsje terecht kwam.

De plechtigheid op het stadhuis was spoedig afgelopen.

„Eerlijk gezegd heb ik er niet veel van gehoord wat ze allemaal zeiden,“ bekende Joke op weg naar het kerkgebouw.

„O, ik ook niet,“ zei Loes. „We zullen maar geloven dat ze getrouwd zijn, hè? 't Zal heus wel in orde wezen.“

Wat een bijzondere sfeer was er in de kerk, dacht Joke, toen ze achter elkaar er binnen kwamen. Hun eigen oude kerk.

Er waren niet veel mensen aanwezig, en niemand sprak een woord toen de bruid met haar bruidegom binnentrad.

Er hing iets in de lucht van een stille verwachting, en het orgel met zijn mooie diepe klank verbrak die sfeer niet, maar was er door het zachte, geheimnisvolle spel volkomen mee in harmonie. Het was alsof men voelde, dat deze plaats, waar nu twee mensen Gods zegen wilden vragen over hun verbond, heilig was.

„En zij zeiden tot haar: zult gij met dezen man trekken? En zij zeide: ik zal trekken.“

De heldere stem van dominee Werner sprak de woorden met nadruk uit.

Joke's kloppend hart kwam langzamerhand tot rust. Met een vreugdig gevoel zag ze al de bekende dingen weer en lusterde ze naar den dominee.

„Ge gaat het onbekende tegemoet, maar ge schrikt daarvoor niet terug. Samen w i l t ge trekken, sámen zijt ge immers sterk! Er zullen moeilijkheden komen, zéker, ge weet het. Maar beiden antwoordt ge op de vraag: zult ge trekken met elkander? Ik zàl trekken.“

De dominee sprak met bezieling. Zijn „ik zàl trekken“ klonk vol vuur, alsof hijzelf voor de keuze stond. Z'n ogen schitterden.

Dan verzachtte plots zijn stem, in een tederheid, een eerbied: „Er is iemand, Die vraagt: zult ge met M ij trekken? — Hij is

het, Jézus, Die u de vraag stelt. En wat antwoordt gij? Zult ge trekken met Jezus, zal Hij de Eerste zijn in uw verbond? Uw leidsman? Als dat zo is, o gaát dan, trekt dan voort, vol moed, ook al komen de stormen. Ge zult overwinnen met — Hem!” Het was een ogenblik doodstil toen de dominee het Amen had uitgesproken.

Joke vergaf te luisteren toen het huwelijksformulier werd voorgelezen, haar gedachten dwaalden af. Maar ze kwam tot de werkelijkheid terug, toen het bruidspaar neerknielde op de gereedgezette, met fluweel beklede bank.

Beiden hielden het hoofd gebogen, toen op hun jal de dominee een zegenwens uitsprak en daarna de gemeente inviel, en hun toezong:

U zegne God!
Hij stell' u tot een zegen.
Gezegend zij uw hoofd, uw hart, uw wegen,
Uw aards, uw eeuwig lot!

De zon brak juist door de wolken heen, toen Dora en Hans uit het duister van het kerkportaal naar buiten traden.

Even stonden ze stil, aarzelend, als aan de ingang van een nieuw leven.

Dan gingen ze verder en stapten in het wachtende rijtuig.

De tafel stond keurig gedekt, toen ze thuiskwamen. Er hing een feestelijke geur van bloemen en gebak in de kamer. Toch was het er door het wijd openstaande raam fris.

De tussendeuren naar de achterkamer, waar eveneens een gedekte tafel stond, waren opengeschoven. Bij ieders bordje lag een kaartje met de naam van degene die er zitten zou, en een aardig getekend menu.

Joke kwam te zitten tussen Loes en Fiffie in, recht tegenover tante Erica, die haar vrolijk toelachte.

Door en Hans zaten aan de andere kant van de tafel.

Het menu was uitgebreid en Joke en Loes bestudeerden het met bedenkelijke blikken. Als ze dat allemaal konden verwerken, nou, dan zou de poes met hun lege maag zeker niet weglopen!

Na het gebed, dat door meneer Maas werd gedaan, kwamen de meisjes, die voor de gelegenheid waren gehoord, binnen

met een hors d'oeuvre-schotel, en allen tastten met graagte en opgewektheid toe.

Zo nu en dan werden de gerechten afgewisseld door een toespraak van een der ooms, die door iedereen met geduld kon worden aangehoord, daar ze allen nogal „kort van stof” waren.

Toch nam het diner heel wat tijd in beslag, en het was al niet vroeg meer, toen het dessert, bestaande uit een keur van de mooiste vruchten, werd binnengebracht.

Toch had het klokje van naar huis gaan nog niet geslagen. Bijna iedereen had wel een voordracht geleerd of soms ook een samenspraak, en zo nu en dan zongen ze gemeenschappelijk een lied.

Opeens klonk vanachter de grote palm, die in een hoek was gezet, Fiffie's stem, die op zeer klaaglijke toon zong:

Bruigom, wat ben je begonnen!
Bruigom, wat heb je gedwaald.
't Zonnetje toch van je vrijheid
Heeft voor het laatst nu gestraald.
Stakker, wat was er je leven toch mooi.
Stumper, je bent nu een leeuw in een kooi!
Bruigom, nou heb je je zin.
Jongen, nou zit je er in!

Nog enkele coupletten volgden van het fraaie lied, en het resultaat was een hartelijk applaus van de toehoorders. Zelfs de deffige, afgemeten tante Lena toonde dat ze in ieder geval glimlachen kon.

Fif kwam te voorschijn met een rood hoofd. Zijn aandeel in het feest had hem blijkbaar inspanning gekost.

Nu kwam op de proppen wat het hele gezin Verwey zowel als Fiffie en Ellie Maas samen hadden voorbereid.

Een huwelijksblad ter gelegenheid van het huwelijk van Theodora Maas en Johannes Verwey op 21 Juni 19—

Ieder had er een stukje voor geleverd en Fiffie had het getypt op mooi papier.

Fiffie had al genoeg gebruik van zijn stem gemaakt. Betsy zou het voorlezen.

Meneer Verwey had een voorwoord geschreven, waarin hij

enkele gebeurtenissen uit het verleden ophaalde, en ook de liefde en toewijding gedacht, die zijn vrouw altijd getoond had, en dat zij nog steeds in alle vreugd en leed in hun harten meeleeft. Verder wenste hij Dora en Hans geluk op hun verdere levensweg.

Daarop volgden twee aardige toepasselijke gedichtjes. Een van Betsy zelf en een van Ellie.

„Korte levensbeschrijving van Dora en van Hans”, klonk Betsy's stem door de kamer, waar allen met aandacht luisterden.

Dan: „Wenken voor bruid en bruidegom”.

Loes en Joke grepen elkaar vast in hun opwinding, want dit was hún bijdrage voor het blad.

Voor de bruid:

1. Laat het eten niet aanbranden.
2. Zet uw man z'n pantoffels klaar.
3. Laat hem niet teveel huiselijke karweitjes opknappen.
4. Wees opgeruimd en vriendelijk als uw man 's avonds weg moet.
5. Houd boordenknoopjes in reserve.

Voor den bruidegom:

1. Klaag niet als het eten onsmakelijk is.
2. Ga niet elke avond alleen op stap.
3. Bemoei u niet met de keuken.
4. Wees zacht en vriendelijk voor uw vrouw.
5. Ruim zelf uw spullen op.

„Reuzegoeie raadgevingen” bromde oom Christiaan binnensmonds, „vooral die aan de bruid!”

„Advertentie,” ging Bets verder. „Wend u voor drukwerk enz. tot den uitgever van dit blad. Onleesbaarheid en verminking gegarandeerd.”

Dan — het afschrift van de huwelijksakte:

Heden, 21 Juni 19—, verschenen voor mij, ambtenaar van de Burgerlijke Stand. . . . enz.

Nu het laatste. Dat is ingezonden door de Meisjesvereniging hier, waar Door de secretaresse van was. Ellie heeft hun verteld van dit blad, en ze wilden er graag een stukje voor

geven. — Een hartelijke gelukwens namens de Meisjesvereniging aan onze trouwe secretaresse, die steeds in de notulen vastlegde wat anders zou worden vergeten. Wij zullen haar missen in onze wekelijkse samenkomsten, en danken haar bij dezen voor alles wat zij voor onze vereniging heeft gedaan. God geve haar met haar man een rijk gezegend huwelijksleven en spare hen vele jaren voor elkaar.

Namens alle meisjes
get."

Met een sierlijke buiging reikte Bets daarop eerst de bruid en dan den bruidegom een van de bladen toe.

Niet te vroeg, maar toch onverwachts kwam een van de meisjes zeggen, dat de auto, die Hans en Door naar hun eigen huis zou brengen, voor de deur stond.

Alles moest nu erg vlug gaan, en plotseling stond de familie, zònder het bruidspaar, wat ontredderd bij elkaar.

De ooms en tantes namen nu ook afscheid. Zij zouden, daar het bij de familie Maas nu eenmaal niet kon, de nacht in een hotel doorbrengen.

„Opruimen doen we morgen wel, hoor." Mevrouw Maas dreef Joke en Ellie, toen de laatsten vertrokken waren, letterlijk naar boven.

„Welterusten kinders, slaap maar lekker na al de drukte." Joke sloot de balcondeur.

Even bleef ze staan en keek over de donkere stad, die onder de maanloze hemel te dromen lag.

Ginds moest het huis zijn, waar Hans en Dora nu waren. In het eigen homel

En waar de bomen achter de huizen verrezen, was het kerkhof, waar zij die morgen bij het graf van hun moedertje een eerste groet hadden gebracht. Haar eigen moeke. . . . Joke's lippen trilden even in een plotseling groot verlangen, dat haar bijna benauwde.

„Waar blijf je?" riep Ellie uit het kamertje. „Bewonder je nog eens het uitzicht?"

„Já," riep Joke terug, keerde zich om naar binnen en sloot de deur.

HOOFDSTUK 11

Het was een warme Augustusmiddag. Vier uur.

Loes was blijkbaar immuun voor de zwoele temperatuur in de kamer en probeerde met de meeste ijver een blouse in elkaar te flansen.

Joke zat voor het opgeschoven raam, dat niet veel koelte binnenliet, met de handen onder haar hoofd naar buiten te kijken. Dan rekte ze zich lui en keek om naar Loes, die met animo de naaimachine liet snorren.

„Waar jij al die ijver vandaan haalt, is me een raadsel,” zei Joke. „Ik ben zó lui, hè, brrr. . . .”

„Goed dat je 't zelf zegt,” vond Loes en naaide door.

„Ik geloof dat ik er maar eens uitga, anders val ik binnen twee minuten in slaap. Misschien is er buiten een windje.”

„Goeie reis!”

Nee, met Loes was niets aan te vangen vanmiddag, en Joke wandelde de kamer uit naar de bijkeuken om haar fiets te halen. Fietsen kon je met warmte altijd beter dan lopen. Bets was uit om een boodschap.

Wat was het stil in huis, zo'n lome atmosfeer hing er. Je hoorde geen geluid.

Met een klap sloeg ze de voordeur achter zich dicht, en stak nog even haar hoofd door 't raam. „Dag Loesiel!”

Loes lachte even. „Dag juf, kom maar niet gebakken terug.”

Joke stapte op en fietste de lange rechte straat uit. Buiten de stad zou 't wel frisser zijn, meende ze.

Hans en Door zaten nu in de Ardennen. Ze waren, zoals ze zeiden, op hun huwelijksreis. Wat gaf het, al kwam die een beetje achteraan? 't Was evengoed fijn.

Vader had voor hun vieren voor veertien dagen een huisje gehuurd in Zandvoort, dat was ook enig geweest. Zo vlak aan zee! Dat heerlijk-vrije leven. Maar àl te gauw waren de twee weken omgevlogen. Nu was zijn geld op, had vader gezegd, en moesten ze hun fortuin verder maar zoeken in Amsterdam en omgeving.

Annie en Bep, met wie de omgang trouwens al tamelijk verflauwd was, waren nu ook weg. Bep de hele vakantie en Annie was juist de vorige dag vertrokken. Zij was zo op het nippertje overgegaan en haar vader stond er op, dat ze iedere

dag de vakken repeteerde, waarin ze zwak was. Gelukkig dat zij, Joke, over was, wat ze ook eigenlijk wel verwacht had. Ze zat nu in de „examenklas“. Volgend jaar om deze tijd was ze, als alles goed ging, van school af, en wat dan? Ze wist het nog steeds niet.

Het getoeter van een auto op de overigens stille weg, waarop ze nu reed, stoorde haar gedachten en deed haar haastig uitwijken naar rechts. Met een wonderlijke zwaai van haar voorwiel sprong ze van de fiets om niet te vallen over twee jongens van een jaar of veertien, die aan de kant van 'n sloot zaten en naar 't scheen veel aandacht hadden voor iets in de sloot.

Joke keek opzij en zag iets in het water drijven. Het bewoog... Och! Ze bedacht zich geen moment, gooide haar fiets tegen de grond en gleed met zo'n vaart de kant af naar de sloot, dat ze met beide voeten in 't groenige water terecht kwam.

„Hé, wat moet je?“ Een van de beide jongens trok haar hardhandig achteruit.

Maar ze sloeg van zich af, greep in het water en hield dan een klein, bevend, druipnat katje tegen zich aangedrukt.

Met moeite klauterde ze tegen de wal op, en keek uitdagend, met flikkerende ogen de jongens aan, die ook waren opgesprongen.

„Lelijkerds! Wat gemeen, wat geméén van jullie, zo'n dier te willen verdrinken! O...“

„Geef hier dat beest. Het is toch niet van jou, wel? Wat heb jij daar mee te maken? Geef op.“

Een sterke knuist wrong zich tussen Joke en het katje, maar Joke verweerde zich en schopte in haar woede zo fel van zich af, dat de jongen even wat beduusd achteruit week.

„Raak 'm nou nog eens aan,“ zei ze krijgshaftig. „I k ben niet bang, hoor!“

Dat was haar ook wel aan te zien, en de jongens, die zeker niet tot de moedigsten behoorden, vonden het maar geraden, de strijd op te geven.

„Laf zijn jullie,“ hoonde Joke nog ten overvloede. „Dat zijn dierenplagers áltijd!“

„Kåt,“ siste een van hen nog, terwijl ze al afdropen.

„Soort zoekt soort,“ zei de andere met een grinnik.

Joke lachte, en keek ze na.

„Zo, heb je een gevecht geleverd, Joke? Wat is er gebeurd?” vroeg een beschaafde stem, die Joke wel kende.

Henny van Meeteren in een fijn, kleurig zomertoiletje met een grote witte zonnehoed op, sprong van haar fiets, waarop ze door een zijweg was komen aanrijden en al van verre de korte strijd tussen Joke en de jongens had kunnen zien.

Joke keek op, en haar rood, warm gezichtje kleurde nog sterker toen ze de vriendelijke uitdrukking zag in Henny's grijze

ogen. Verlegen beschouwde ze haar eigen gekreukelde jurk, waarvan de zoom van voren de groene kleur van het vuile water vertoonde, evenals haar kousen en schoenen.

Het katje, dat ze nog steeds stijf in haar arm gedrukt hield, verspreidde ook geen aangename geur.

Dat Henny, juist Henny, haar nu zó moest zien!

„Die jongens,” begon ze, plots weer verontwaardigd, „die wilden dit katje verdrinken! En — dat kon ik niet hebben.”

„Nee,” zei Henny, „dat begrijp ik.”

„Zou ik het niet een beetje afwassen?” aarzelde Joke. „’t Zit helemaal met groen. Is de sloot aan de andere kant ook zo vies?”

Het bleek zo te zijn.

„Dan ga ’k maar gauw naar huis. Ik zie er zo uit.”

Joke hees haar fiets met moeite op omdat ze het katje niet wilde loslaten. Ze zou haar vieze, natte kousen eigenlijk het liefst hebben uitgetrokken, maar durfde er in haar verlegenheid niets van te zeggen, en wilde ook maar gauw wèg zijn van Henny, die daar zo keurig en — schóón bij haar stond.

„Ik ga met je mee,” zei Henny. „Goed?”

Joke keek verbluft en liet haar fiets bijna weer vallen.

„Ja — natuurlijk!”

„Wat ben je nu van plan, met dat beestje te doen?” vroeg Henny, toen ze naast elkaar reden, Joke een beetje onzeker sturend met één hand. Als het nu maar stil bleef zitten!

„Ja, ik weet niet. Misschien mag ik het wel houden. Ik wil al zo lang graag een poesje hebben, en nu kan Bets het toch niet wegsturen. Bets is mijn oudste zuster,” verduidelijkte ze.

„Nee.” Henny keek van opzij opmerkzaam naar Joke. Toch wel een aardig meisje met haar meestal zo vrolijke zwarte ogen, waarin soms, zoals nu, een verlegen uitdrukking kon komen. Ze zag er ook wèl uit nu.

„Kon je niet beter je kousen uitgetrokken hebben?” vroeg Henny. „Zónder is nog beter dan zo vuil.”

Toen lachte Joke, helder, hardop.

„O ja, dat vond ik ook wel. Maar ik durfde ’t niet te zèggen.”

„Niet? Nou, ik zou het dan nu maar doen, dan loop je wat minder in de gaten. Zet je katje maar even neer, ik zal er wel op passen dat het niet weglooft.”

Joke wachtte er niet lang mee, de raadgeving op te volgen.

Henny bukte zich naar het katje, dat onwennig rondkroop over de weg en streekte het kopje met de stekelig samengeplakte haren.

Joke ontdeed zich haastig van haar kousen, en veegde er haar schoenen wat mee af.

Henny bracht haar thuis, en een zeer verbaasde Loes, die opendeed, staaarde van de een naar de ander, dan naar het poesje, dat nu pogingen in 't werk begon te stellen om los te komen.

„Zij heeft dit diertje van een wisse dood gered,” verklaarde Henny met een glimlach. „Ik kwam er juist aangeftst, en nu heb ik haar maar even thuisgebracht. Dag Joke, tot ziens. Dag — juffrouw!”

Henny was verdwenen eer Loes in haar verbijstering nog een woord had gezegd.

Eindelijk kreeg ze haar spraak terug.

„Lieve tijd, kind — wat heb je nu eigenlijk uitgevoerd? Wat zie je er uit! En wat moet je met dat mormel? Wat een smerig dier.”

„Jij zou ook smerig zijn als je in een vuile sloot met kroos gezeten had.”

Betsy kwam, gevolgd door vader, ook al aangelopen.

„Wat . . . .” begon ze.

„Wat er gebeurd is?” viel Joke in, nu op een beetje kribbige toon. „Kat bijna verdronken door twee jongens. Uif het water gevist door ondergetekende. Wacht nou maar tot straks, dan zal ik alles wel uitleggen. Ik zou me graag eerst wassen, ook dit beestje, en een schone jurk aantrekken.”

„Dat beest een schone jurk aantrekken?” vroeg Loes, maar Joke hoorde al niets meer.

Haar fiets overlatend aan een van de zusters, vloog ze met haar kostbare last de trap op naar haar kamer, waar ze zichzelf en haar beschermeling aan een grondige reiniging onderwierp.

Een poos later zat ze in de huiskamer in 't hoekje van de vensterbank, en bestudeerde voorovergebogen het nu schone, mooi diepzwarte katje, dat begerig likte van een schoteltje melk.

„Waar heb je hem eigenlijk in gewassen boven?” informeerde Loes.

„O, in de toiletemmer. Dat geeft toch niet? Ik heb hem al schoongemaakt.”

„Ga je nog eens weer met Henny fietsen?” vroeg Loes nieuwsgierig.

„Welnee. We hebben niets afgesproken. Het liep nou toevallig maar zo dat zij daar gelijk aankwam.”

„Ze lijkt toch wel aardig, niet?”

„Já.” Joke schudde met een ongeduldige beweging haar donkere haar, en vervolgde dan op een heel ander, vleiend toonfje:

„Nu mag ik mijn poesje wel houden, hè Bettie?”

„Mijn poesje nogal! Wie beweert dat het van jou is?”

„Ik. . . .”

Toen lachte vader plotseling vrolijk.

„Daar kom je niet af, Betsy-me-kind. Je kunt dat dier toch moeilijk pardoos op straat zetten, hè? En de eigenaars er van stellen er, zoals je gemerkt hebt, al heel weinig prijs op.”

Betsy zag zich in 't nauw gedreven, maar ze wilde niet dadelijk toegeven.

Onder voorwendsel, even in de keuken te moeten zijn, liep ze zonder verder iets te zeggen de kamer uit.

„Hoera!” schreeuwde Joke, en klapte in haar handen. „Zwijgen is toestemmen.”

Hierin had ze, deze keer althans, gelijk.

HOOFDSTUK 12

In de dagen die van de vakantie nog restten, zag Joke Henny in 't geheel niet meer, maar toen ze de eerste dag weer op school kwam, troffen ze elkaar in de gang, en kwam Henny dadelijk naar haar toe.

„Hoe gaat het met het poesje?” informeerde ze.

„O, best,” glunderde Joke. „En ik mag het fijn houden. Leuk hè?”

„Ja, prettig voor je. Je kan veel aan een poes hebben, ze kunnen heel aardig zijn. Wij hebben er thuis ook een.”

Een eindje verder stond Annie Selms en keek verwonderd naar het tweetal.

„Wat zullen we nou hebben,” begon ze tegen haar vriendin,

toen deze de gang in kwam. „Kijk eens, zeg. Joke Verwey in gesprek met die hark van Van Meeteren. Heb je nou ooit!” Ze keerde zich af en liep met verontwaardigd klikkende stapjes het lokaal binnen van de hoogste klas.

„Is Josie er niet?” vroeg Joke.

„Nee, ze komt niet meer op school. Je weet dat haar ouders naar Holland zouden komen? Nu, volgende week al hebben ze hun huis gereed in Bussum, en gaat ze daarheen. Nu logeert ze nog bij ons deze laatste week, maar 't is de moeite niet meer, nu hier nog naar een andere klas te gaan.”

Langzaam gingen ze samen naar het nieuwe lokaal, waar ze als vanzelfsprekend naast elkaar wilden gaan zitten, op hun oude plaats op de tweede bank in de middenrij.

Er zat echter al een ander meisje.

Geen nieuweling, zag Joke, ze had haar al eens meer gezien. Zeker een die voor 't examen gezakt was, en nu de klas nog maar eens opnieuw wilde doorlopen, om het aan 't einde van 't jaar opnieuw te proberen.

„Is dit jouw plaats?” vroeg Joke.

„Natuurlijk,” zei het meisje, „anders was ik hier niet gaan zitten.”

Meneer Van Duren kwam binnen en zag de meisjes aarzelend bij de bank staan.

„O . . . eh, Joke Verwey, ga jij op je plaats, dan kan Henny van Meeteren naast Annie Selms gaan zitten, die heeft ook een bank voor zich alleen.”

Henny liet er niets van merken, of het haar beviel of niet, en ging kalm drie banken naar achter.

Maar Joke's gezicht stond verre van vriendelijk, evenals trouwens dat van Annie, die haar buurvrouw ook niet bepaald met vreugde naast zich zag plaatsnemen.

Meneer Van Duren was echter niet iemand die op boze of vriendelijke gezichten van zijn leerlingen lette. De eerste les in Duits na de vakantie begon.

In de pauze gluurde Joke verlangend naar Henny's bank, maar naar haar toegaan durfde ze niet. Het was toch heel wat anders dan met Annie. Annie was trouwens dadelijk zèlf gekomen de eerste dag.

Toch trok Henny, ondanks haar gereserveerdheid, Joke veel meer aan dan de drukke, beweeglijke Annie.

Henny kwam nu ook niet naar haar toe.

Evenals gewoonlijk bleef ze gedurende de pauze van vijf minuten in haar bank zitten, en las in een klein rood boekje. Joke zuchtte en keerde zich eens tot het meisje naast haar. „Weet jij wat we nu krijgen? Van Duren heeft ons nog geen lesrooster opgegeven.”

„Boekhouden,” zei 't meisje kort. „Van Woudstra. Brr,” grilde ze dan. „Ik vind het vreselijk, boekhouden, jij niet? De hele mikmak trouwens.”

„O, 't gaat wel. Ik leer nou niet dolgráág, maar èrg vind ik het ook niet.”

„Zoals de meesten,” was het op wat minachtenden toon gegeven antwoord. „Pff. Wat wil jij worden?” informeerde ze dan onverwachts, Joke scherp aankijkend.

„Ja, dat wéét ik nou nog niet, hoor.”

Joke begon zich onrustig te voelen naast dit wonderlijke kind. Zeker zou ze nu wéér zeggen: „zoals de meesten”.

Maar nee, ze kreeg geen antwoord meer, het meisje vond haar zeker te gewóón om tegen te praten.

Zat ze nu maar weer naast Henny. Zou die dan ook lezen als ze naast elkaar zaten?

Meneer Woudstra begon zijn boekhoudles en eiste alle aandacht voor zich op, zodat ze tot piekeren geen gelegenheid meer had.

Bij 't uitgaan van de school treuzelde Joke in de gang tot Henny verscheen.

„Dàg,” groette Henny vriendelijk in 't voorbijgaan, „tot vanmiddag, hè?”

Nee, in een erg opgewekte stemming was Joke niet, toen ze helemaal alleen naar huis liep. Annie was ook nergens te zien, zeker beledigd omdat ze met Henny gepraat had.

Wat een onzin! Zij had daar toch geen last van, al mocht ze Henny niet graag?

Van Duren had wèl een goeie zet begaan door juist die twee naast elkaar te zetten. Annie zou nu zeker haar mond wel kunnen houden! En was dat kind naast haar nu nog maar een beetje genietbaarder geweest! Maar dat was ook knudde met een rietje.

Met een nijldige duw van haar knie opende ze de deur en ging met langzame passen de huiskamer in, waar Loes en

Betsy druk in de weer waren.

„Toe Joke, let jij eens op de pap? Ze staat op het petroleumstel in de keuken!”

„Als je me vandaag huurt, ben ik morgen je knecht,” mopperde Joke en graaide in haar boekentas.

Bets bleef midden in de kamer staan, met de messen in haar hand en staarde naar Joke.

„Wat is er?”

„Niks! O, ik zal wel gaan, hoor. Het is hier altijd net een drukte....”

Loes haalde haar schouders op. „Zeker een standje gehad of zo.”

„Dat kan wel. Maar we zijn van Joke niet gewoon, dat ze uit d'r hum is.”

Joke stond in de keuken en roerde in de borrelende pap. Konden ze haar nog niet even met rust laten als ze de hele morgen geleerd had?

Nou, de pap zou wel goed zijn, ze kóókte immers.

Ze draaide het petroleumstel uit en ging terug naar de kamer, waar ze zwijgend in een hoekje ging zitten.

„Zo kinders!” Daar was vader.

„Al klaar? Je vader heeft een flinke trek meegebracht, hoor. Wat is er, Joke? Je zet een gezicht of je je laatste oortje versnoept hebt.”

„O niks, Vader.”

Vader zweeg plots en keek zijn jongste dochter eens onderzoekend aan.

De maaltijd begon.

„Heb je nou niks dan rookvlees?” vroeg Joke. „Er was toch nog kaas over gisteren?”

„Dat heb ik vanmorgen opgegeten, liefje. 't Was maar zó'n kruimel meer. Toe, lach eens tegen me.” Loes stak plagend een arm uit naar haar zus, maar 't hielp niet.

„Schei uit,” bromde Joke.

„Ja zeg, hoor es, het kan wel zijn dat jij 't niet naar je zin hebt, maar dan behoef je dat op ons niet te wreken, hoor! Wij hebben je toch zeker niets in de weg gelegd, wel?”

„Nou nou,” kalmeerde vader. „Geen ruzie asjeblijft, hè? En kijk jij eens een beetje anders, Joke, ik voel er niets voor, de hele tijd op een boos gezicht te kijken. Wat heb je nu eigenlijk?”

„Och, niets, Vader, heus niet.”

Joke voelde wel dat ze niet aardig was en probeerde wat opgewekter te zijn, maar het gelukte haar toch niet erg. Als je nu eenmaal niet in een rooskleurige stemming was, kon je

toch eigenlijk moeilijk op commando aanminnig glimlachen, dacht ze.

„Heb je Henny van Meeteren nog gesproken vanmorgen?” vroeg Loes onverwachts.

Joke schrok op. „Ja natuurlijk, wat dacht je dan?”

„O nee, niks, het zou kunnen dat ze niet erg spraakzaam was geweest.”

„Welja, waarom niet? Ze vroeg nog naar de poes.”

Waarom vertelde ze nu niet dat ze niet meer naast Henny zat? Zou ze 't doen? Néé, dan zouden ze meteen denken dat dat de reden was van haar humeurigheid. Was dat dan de reden niet? Och.... Ze trok onwillig haar schouders naar achter. Wat zat ze te zeuren. Niemand was toch altijd even vrolijk 's Middags op school was haar stemming nog gans niet verbeterd.

Zwijgend knikte ze Henny slechts van uit de verte toe, zwijgend liep ze Annie voorbij, zodat die gauw even gelegenheid had, Bep toe te fluisteren dat trotsheid zeker besmettelijk was. En zwijgend schoof ze naast haar buurmeisje in de bank.

Er stond een Engels gedicht op 't bord.

Bessie dus. Had ze haar grammaticaboek wel? Ja, gelukkig.

„Thilda van den Brand,” begon juffrouw Strijd, alias Bessie, en keek Joke's buurvrouw aan.

O, zó heette ze dus, nou, wel een mooie naam.

„Vertaal: hoofdstuk drie. Now, that 's the most pathetic thing,” etc. Begin maar.”

Joke luisterde gedachteloos naar de vertaling van het stuk, dat haar niets zei.

In de rust van het lokaal, onder het monotone lezen zakte langzaam haar wrevel weg.

Waarom had ze zo gedaan thuis? Loes had gelijk, ze hadden haar niets in de weg gelegd. Ze hadden, vooral de laatste tijd, juist alles zo netjes voor elkaar in 't huishouden, en maakten dat het thuis gezellig was.

Betsy deed alles voor hen.... Nooit had ze er nog over gesproken, naar 't conservatorium te willen gaan. Gek eigenlijk. Ze moest haar toch eens vragen wat ze van plan was.

Maar z ij had het in ieder geval vanmiddag voor allemaal bedorven.

En waarom? Zou ze, als Henny toeschietelijker was geweest,

anders gedaan hebben? Even realiseerde ze het zich heel scherp. Néé. Het had er wel toe meegewerkt, maar toch. . . . Er wàs iets. Iets anders. Wàt dan toch, ze wist het zelf niet. Maar bij Betsy en Loes, en ja, ook bij vader zou ze 't goed-maken.

„Do better now, my child. Doe het nú beter, mijn kind.” Bessie's zachte, sympathieke stem klonk door 't lokaal. Ze droeg het gedichtje voor.

Ze vertaalde verder niet, en gaf geen uitleggingen onder-tussen, ze zei het vers, op tedere, troostgevende toon.

„Do better now, my child.” Het was alsof het kleine jongetje zelf vóór haar stond, dacht Joke, en zij hem het nieuwe blaadje gaf, nadat hij het oude verknoeid had.

Ze dacht weer aan vanmiddag. Het was toch maar een klei-nigheid geweest. . . . Toch een vlek op haar blad.

„Do better now, My child,” zei Jezus, en gaf haar een nieuw. . . .

Om vier uur liep Joke naar buiten in de gouden September-zonneschijn. Wat was het heerlijk weer, dat had ze eerder nog niet eens opgemerkt.

„Joke.” Henny kwam haar achterop.

„Je was zo gauw weg, ik wou je wat vragen.”

„Ja?”

„Ik heb mama van je verteld, en ze zou graag eens kennis-maken met dat dierenvriendinnetje, zei ze. Ze houdt zelf zo van dieren, begrijp je? Zou je Zaterdagmiddag misschien kunnen?”

„Ja. . . .” Joke aarzelde. „Ik kàn wel, maar. . . .”

Henny zei niets, en wachtte.

„Ik weet niet eens waar je woont,” zei Joke dan.

Henny gaf haar het adres. „Het is wel een eind uit de buurt, hè?”

„Maar dat is niet erg,” zei Joke. „Goed. Ik kòm.”

HOOFDSTUK 13

„Ja maar, Joke, daar hoeft je nou toch die crême jurk niet voor aan te doen! Neem je blauwe, die is toch nog goed genoeg?”

„Die heb ik al eens naar school aan gehad.”

„Nou, wat zou dat dan? Lieve mensen, ik wist niet dat jij zo'n ijdeltuit was.”

„Ik zou dan wel eens willen weten wat jij. . . .”

„Jóókje?”

Joke lachte nu naar Betsy, getroffen door haar toon. „Ja?”

„Ze hebben je jurk toch niet gevraagd, maar jou?”

Even dacht Joke na, dan omhelsde ze spontaan haar oudste zus.

„Ja,” zei ze. „Je hebt gelijk.”

En Joke ging in de blauwe jurk van het vorige jaar, die haar overigens heel aardig stond, naar Henny.

En weer dacht ze, toen ze wegfietste: was het Lóes maar, die ze gevraagd hadden. Die zou er niet zo tegenop zien.

De villa, waar Henny woonde, enigszins buitenaf gelegen, zag er wel mooi en voornaam, maar toch buitengewoon gezellig uit.

Een hees, maar doordringend kindergehuil klonk ergens achter het huis. Dat had Joke hier in 't geheel niet verwacht. Zou Henny soms nog een klein broertje of zusje hebben? Of zou 't misschien van mensen naast hen zijn.

Voorzichtig trok ze aan de zware bel. Géén electrisch schelletje. Wat klonk deze geweldig. Brrr. . . .

Open ging de deur en Joke keek in het vrolijke bruine gezichtje van Josie van Meeteren.

„Dag Joke. Wat leuk dat je er bent, zeg. Heel de familie is ten einde raad.”

Haar ogen, die nóg zwarter waren dan die van Joke, tintelden plezierig.

Joke voelde een last van zich afvallen. Wat viel het meel! Ze had er niet eens aan gedacht, dat Josie er zou zijn, en toch maakte haar aanwezigheid nu alles zoveel gemakkelijker.

Haar mooie witte hoed, die ze voor deze gelegenheid toch maar had opgezet, hing ze aan de kapstok in de grote hal, die haar met zijn kostbaar interieur zeker onder de indruk zou gebracht hebben, als Josie's gekreukte rode manteltje er niet gehangen had naast Henny's keurige lange grijze, zoals Josie's opgewekt gezichtje en gebabbel altijd Henny's wat stijve afgemetenheid had opgevrolijkt.

„Ga maar mee naar de tuin,” nodigde Josie. „Daar zijn ze

allemaal vergaderd rond zijne majesteit de baby! Hoor je 'm niet huilen?"

„Ja, en òf. Ik hoorde 't buiten al. Heeft Henny nog zo'n broertje?"

„O nee, stel je voor! Het is een zoontje van haar zuster Heleen. Ja, Henny is al tante, hoor!"

In de deuren van de serre, van waaruit je zo de tuin kon inlopen, stond Henny.

„Ik wou al eens zien waar jullie bleven," zei ze. „Jij hadt zeker weer zoveel te vertellen, Josie, niet?"

„Ik vertelde van Leo. Het gaat niet vanzelf om je zoon stil te krijgen, Heleen!"

Josie liep naar de wagen, waarin een hevig spartelend, schreeuwend jongetje lag van ongeveer een jaar, die alle sussende woordjes, die boven hem gefluisterd werden, met z'n kleine armpjes als het ware van zich af zwaaide.

„Dag mevrouw," zei Joke, opeens weer wat benauwd de lange, in 't zwart geklede dame aanzierend, die zich nu oprichtte uit haar gebogen houding en haar vriendelijk tegemoetkomend, een slanke witte hand toestak.

„Zo... Jóke, hè? Mijn dochter heeft zó je heldendaad ge-roemd, dat ik je ook wel graag eens zien wou. Dit is Henny's zuster, Heleen."

„Dag mevrouw," zei Joke weer, volstrekt niet op haar gemak, nu ieders aandacht op haar gericht was, temeer nu de baby, misschien verschrikt door het voor hem vreemde gezicht, of verwonderd dat er plotseling minder notitie van hem genomen werd, zijn pas nog wijdopen mondje had toegeklapt als een muizenval, en met zijn grote, helblauwe ogen rustig lag rond te kijken.

„Zeg maar Heleen, hoor. Je bent immers een vriendinnetje van Henny. Wat zeg je wel van mijn zoon? Leo heet hij. On-deugende jongen, hè, om zo de hele omtrek op stelten te zetten. Je hoorde hem zeker al aan 't begin van de laan?"

Joke lachte. Deze Heleen scheen heel anders dan Henny, hoewel ze uiterlijk veel op haar leek.

Een eindje verder op het grasveld stond het tuinameublement en allen vlijden zich, nu het kleintje tot rust gekomen was, neer in de witte stoelen. Zachte kussens met vrolijke kleuren lagen er in.

Henny liep naar de kamer, waar het belletje voor de keuken was, en drukte er even op. Bijna dadelijk verscheen een dienstmeisje met de thee.

„Ik dacht, we zullen nog maar eens buiten theedrinken. Het is zulk heerlijk weer,” zei mevrouw. „Kijk, daar komt Mimosa.” Op voorzichtige poten, met een zéér statige houding kwam over het grintpad de kat aangewandeld, die deze sierlijke naam droeg. Ze was geheel wit, van een langharig ras, en had een buitengewoon mooie lange staart.

Joke staarde bewonderend naar de kat, die zo geheel in dit verfijnde milieu paste. Daar zonk haar eigen lief poesje bij in 't niet.

De poes kwam nader en sprong in de lege stoel naast Joke.

„Je hebt dus het poesje mogen houden, hè? Je was zeker wel blij,” zei mevrouw.

„Ja mevrouw, ik vond het fijn.” Gek dat ze hier zo weinig wist te zeggen. Het was hier toch gezellig en ze waren allemaal aardig voor haar.

„Ja,” zei Josie nu, „ik begrijp dat je 't leuk vond. Een kat is enig. Kom eens hier, Mimosa.”

Ze greep de kat bij de voorpoten op haar schoot. „Ze heet zo omdat ze juist geboren werd toen de mimosa begon te bloeien.”

Wat bleven ze die poes dan keurig bij z'n oorspronkelijke naam noemen, dacht Joke. Bij hen zou het al gauw wat ingekort zijn tot Mimi of zoiets. Ofschoon, dat was een gewóne naam, die niet bij dit kattenbeest hoorde.

„Wil je de tuin niet eens zien?” vroeg Henny, en stond op Joke's gretig toestemmend antwoord meteen overeind, evenals Josie, die de kat weer in 'n stoel zette.

Langzaam liepen ze, met Joke in 't midden, gearmd door de mooie beschaduwde lanen. Dát was nog eens een tuin! Hoge bomen stonden er en onbekende heesterplanten. Er bloeiden dahlia's van de fijnste soorten.

„Je zit niet meer naast Henny, hè?” begon Josie. „Jammer, niet? Zij zit nu naast Annie Selms, vertelde ze. Dat is jouw vriendin, hè?”

„Och nee, mijn vriendin niet. Ze gaat immers met Bep de Haas. Nu is ze bovendien boos op me, zeker omdat ze me telkens met jou heeft zien praten, Henny.”

„O, maar dan. . . .” Henny stond stil. „Ik wil er geen onenigheid door hebben,” zei ze. „Ik zou niet graag hebben, dat jij en Annie het samen niet meer konden vinden door mij.”

„O, maar dat is helemaal niet zo. Ik ging tòch niet zo graag met Annie om. Echt niet, en zij heeft Bep toch.”

Joke zweeg, even wat verschrikt door haar eigen woorden. Het was alsof zij nu zichzelf aanbood als Henny's vriendin.

„Ja, dat wel,” zei Henny.

„Naast wie zit jij nu?” vroeg Josie.

„Naast Thilda van den Brand, een meisje dat gezakt is.”

„O, die ken ik wel van gezicht. Vind je ze aardig?”

„Josie toch,” zei Henny, „je moet niet zo aldoor vragen.”

Josie liet zich echter niet uit het veld slaan.

„Ja, maar ik wil alles zo graag wéten, zie je,” lachte ze.

Joke werd stil, toen ze ineens weer dacht aan wat Thilda gezegd had. „Zoals de méésten ben je.” En — „wat wil je worden?” „Dat weet ik niet.”

Nee, ze wist inderdaad niet wat ze zou moeten beginnen als ze haar eindexamen „met goed gevolg” had afgelegd. Dóórleren zeker niet. Bijzonder muzikaal was ze ook niet, zoals bijvoorbeeld Bets. Kantoor, nee, brr. . . . Het maakte haar wat wrevelig. Wist ieder ander meisje dat dan zo zeker van te voren? Nee, de meesten allicht niet. „En jij bent zoals de meesten. . . .”

Hè, wat een vervelend gepieker. Ze voelde dezelfde stemming van een paar dagen geleden weer over zich komen, en nu ging haar een licht op.

Zou dát haar toen soms onbewust dwars gezeten hebben? Dat ene zinnetje, en — het niet weten wat ze worden wilde? „Heb je nog broers en zusters?” vroeg Josie, blijkbaar onverbeterlijk ondanks Henny's waarschuwing.

„Twee zusters en een broer. Bets is de oudste, die zorgt voor ons sinds moeder gestorven is, en Loes, die jij toen nog gezien hebt, Henny. Weet je wel, ze deed ons open. En Hans, mijn broer, is op kantoor in de plaats waar we vandaag zijn gekomen. Hij is pas getrouwd, in Juni tenminste.”

Joke kwam, nu ze kon vertellen van thuis en van Hans, in haar element.

Henny en Josie luisterden met aandacht, toch lichtelijk verbaasd dat Joke zo uit haar slof kon schieten.

Ongemerkt waren ze weer bij het grasveld gekomen, waar mevrouw en Heleen met zachte stemmen praatten en de baby in zijn wagen rustig sliep. De kat was ook ingedut.

Joke keek eens op haar horloge en constateerde, dat het juist zowat tijd was om naar huis te gaan. Nadat ze nog een kopje thee gedronken had, stond ze dan ook maar meteen op en nam afscheid.

„Ik zal je even een eindje brengen,” zei Henny. „Josie moet nog pakken en kan nu niet mee.”

„Nee, ik moet Maandag al weg,” vertelde Josie, „kom me maar eens opzoeken in Bussum.”

„Daar zal vooreerst wel niet veel van komen,” dacht Joke.

„Vind je 't jammer, hier weg te gaan?” vroeg ze.

„Jammer? Nee, helemaal niet. Heerlijk, naar Bussum te gaan. Neem me niet kwalijk, Henny, ik had het hier overigens heel prettig. Maar thuis, bij vader. En mam is zo'n schat, Joke. O, fijn!” Josie's felle zwarte ogen straalden.

„Maar we zien elkaar nog wel weer,” zei ze dan. „Ik kom hier 's zomers nog wel weer eens logeren. Of misschien met Kerstmis al. Nou, ik ga naar boven, hoor, dàg!”

Daar fietsten ze weer samen, Henny en Joke.

„Wil je wel nog eens komen?” vroeg Henny.

Joke zweeg even. Ze was te eerlijk om te zeggen dat ze dolgraag wou. Het was wel prettig geweest, maar dat lag nog veel aan Josie.

„Och,” zei ze aarzelend, „misschien vind je 't gek, maar ik ga nooit zo graag op visite.”

Nu lachte Henny, een prettige, zonnige lach, die maar heel zelden van haar gehoord werd.

„Je bent in ieder geval eerlijk, en dat vind ik fijn,” zei ze, en dan ernstig: „je moet mij wel vaak stijf vinden, maar daar kan ik heus niets aan doen. Josie is heel anders, daar zou jij zeker meer aan hebben.”

Joke keek Henny eens aan, en het was alsof iets haar deed vermoeden hoeveel Henny voor iemand zou kunnen zijn van wie ze werkelijk hield, en hoe trouw ze zou zijn in haar vriendschap.

„Nee,” zei Joke, „misschien toch niet. En — ik wil graag nog eens komen, als je moeder 't goed vindt. Kom je dan ook eens bij ons? Mijn zusters zullen 't heel prettig vinden.”

Ze bedacht, dat ze dit nu gemakkelijker kon vragen dan vroeger, toen het volgens hun werkvrouw vaak een „bende” was. Betsy hield met behulp van Loes alles keurig in orde tegenwoordig.

„Ja, goed. Ik wil ook graag eens met hen kennismaken, al heb ik nu juist niet zoveel tijd. Ik wil graag slagen deze zomer, jij toch zeker ook wel.”

„Natuurlijk. Zeg Henny, weet jij al wat je dan gaat doen?”

„Gaan doen?”

„Nou ja, wat je worden wilt dan?”

„Och, worden. . . . Ik schilder nogal graag, ik zal je wel eens wat van mijn werk laten zien. Ik denk dat ik daarin les ga nemen. En dan tekenen. Tekenlessen geven, of later boekjes illustreren, dat zou ik graag willen. Het is altijd maar 't beste, dunkt me, niet te piekeren over grote dingen, maar gewoon je eigen aanleg te volgen.”

„Ja, dat is voor jou fijn. Ik wist helemaal niet, dat jij schilderen kon, al ben je nummer één in tekenen op school. Maar zeg, als je nu geen aanleg of zo ergens voor hebt?”

„O, dat weet je soms nog niet meteen van jezelf. Dat komt wel. Ik denk, dat iedereen toch wel iets kan doen. Gerust, Jokie, er is voor allemaal wel een plekje. En waar het jouwe zal zijn, want dat bedoel je toch, is 't niet, dat zal je heus wel duidelijk worden als 't nodig is.”

„Ik zou toch niet weten hoe. Er is niets dat ik graag wil.”

„Misschien niet. Maar ik weet wel wat jij zou kunnen zijn. Een echt lief verpleegstertje. Jij zou wel zieken kunnen opfleuren, en ze zouden allemaal van je houden.”

Joke's ogen werden eens zo groot.

„Je bent niet helemaal gaar,” liet ze zich ineens ontvallen alsof ze 't tegen Loes had. „Ik verpleegster. Zeker hoor!”

Henny glimlachte maar even, en zei verder niets.

„Verpleégster,” zei Joke nog eens, en stak ongegeneerd een lange tong uit. „Brr. Hoe kòm je op 't idee? Ik zou er trouwens niets voor voelen. Mensen wassen, en vóeren, en allerlei vieze karweitjes opknappen. Nee, merci.”

„Ik deed je maar een voorstel, hoor. Maar een kantoor of iets dergelijks is toch niets voor jou.”

„O nee, zie je wel. Aan al die dingen heb ik ook al wel eens gedacht, maar er is niets waar ik naar verlang. Enfin, we zul-

len maar denken, het is nog lang geen Augustus."

„Dat is een troost, hè? Nou Joke, ik ga hier terug, anders ben ik te laat thuis voor 't eten. Tot morgen."

Joke reed alleen verder.

Ja, Henny zou toch wel meevallen misschien, al zou het nog wel even duren voor ze er aan zou wennen, bij haar thuis te komen. Eer ze dat nog eens prettig zou vinden! Mevrouw Van Meeteren had gedaan wat ze kon, maar ze was nu eenmaal een beetje „van een ander slag".

Henny zelf leek veel op haar moeder, maar die scheen toch wel eens te kunnen loskomen, zoals nu. Als ze zó deed, was Joke niet verlegen voor haar.

Maar aan het op haar „voorstel" ingaan was Joke nog niet toe. Dan ging ze nog liever óók tekenen of schilderlessen nemen, al kon ze nog met fatsoen geen rechte lijn zetten!

HOOFDSTUK 14

November. Betsy en Joke waren alleen thuis. Vader en Loes waren samen op visite bij den kennis, waar vader in April gelogeed had. Hij was jarig en vond het prettig als de familie Verwey een poosje kwam, vooral omdat hij verder niet veel vrienden had, die hem kwamen bezoeken.

Bets en Joke, die juist vrij had, waren er 's middags een poosje geweest.

Hij woonde alleen op een nogal ongezellige kamer, die Joke deed denken aan de kamer van Hans, die hij bij mevrouw Weevers had, en de straat was somber, in de buurt van de Jordaan.

Joke wist dat de beruchte „Jordaan" er vlak bij moest zijn en ze had Bets overgehaald, even mee te gaan om er een kijkje te nemen.

En samen liepen ze door de geasphalteerde straten en zochten naar de nauwe steegjes, maar konden er werkelijk tot hun spijt geen vinden. Met aandacht lazen ze de straatnamen op de bordjes: „Goudsbloemstraat", „Willemstraat", en kwamen dan op een grachtje uit.

Ze liepen nog wat verder, weer terug, een dwarsstraat door, maar kwamen onvermijdelijk telkens bij, naar ze meenden, hetzelfde grachtje uit.

„Niks gedaan, hoor,” vond Joke, „als dat nou de Jordaan is.” Tot Betsy's schrik trok ze opeens de stoute schoenen aan en stapte op een man af, die er volgens hen nogal behoorlijk uitzag.

„Meneer. . . . Neem u me niet kwalijk, maar is het hier nou echt de Jordaan?”

De man keek haar tamelijk bevreemd en half lachend aan.

„Ja,” zei hij. „Hier is het de Jordaan!”

Thuis vertelde Joke met ophef aan Loes dat ze daar geweest waren.

„Het is er nogal gewoon anders, hoor. Alleen, de h u i z e n zijn wel griezelig soms, en — nergens anders is het zó vuil. De straten liggen vol rommel. En sommige kinderen zien er echt wel zielig en mager uit. En er zijn er reuzevéél.”

Vader zei haar, wat Joke trouwens ook zelf wel begreep, dat haar indruk van de Jordaan een heel oppervlakkige was. Als je er „gauw even” doorging, kon je niets weten van het léven daar. Er was werkelijk heel veel ellende.

Maar Loes betreurde het toch, dat ze nu juist met haar vader moest, die er in ieder geval 's avonds niets voor voelde, de Jordaners een bezoek te brengen.

„Ze treffen 't niet erg,” zei Bets, luisterend naar de storm, die tegen de avond erg toegenomen was. „Het regent ook zo nu en dan. Ze zullen wel blij wezen als ze weer thuis zijn.”

„Ja.” Joke zat met een boek op haar schoot bij de brandende kachel en tuurde in de vlammen.

Ze was klaar met haar werk. Fijn. Zo'n heerlijke rustige avond nog, samen met Bets. En straks kwamen vader en Loes, verwaaid en verregend, ook thuis en zouden blij zijn, dat de kachel zo lekker snorde, en de overgordijnen zo knus toegeschoven waren, en de thee, die Betsy gezet had, zo lekker smaakte. . . .

Verbeelde ze het zich of wàs het werkelijk nog gezelliger dan vroeger?

Dat kon toch eigenlijk niet, want vroeger was Hans er immers. De avond was niet volmaakt als hij uit moest. Zou ze er nu aan wènnen? Vroeger zou ze 't nooit prettig gevonden hebben, alleen met Bets, die dan trouwens meestal de hele tijd piano speelde.

Joke keek haar oudste zus, die aan de andere kant van de

tafel bezig was aan een patroon voor een kussen, eens aan. Legde dan haar boek neer en leunde met haar armen op tafel. „Mooie kleuren heb je uitgezocht, Bets. Doe je dat nu graag, daaraan werken?”

„Ja — heel graag.”

„Zeg Bets, waarom speel je eigenlijk niet zoveel als vroeger?”

„Och. . . . Ik heb er toch geen tijd voor. Er zijn zoveel andere dingen te doen.”

„Ja, maar vroeger was het wel nòg drukker. Toen was Hans nog thuis, en had je maar eenmaal in de week een werkster, inplaats van tweemaal zoals nu.”

„Dat weet ik wel.”

„Nou dan. En — zeg Bets. . . .”

„Já? Wat heb je nog meer op je hart?”

„Gá je nu nog naar een conservatorium? Loes zei dat je daarheen zou gaan en dat er dan hier een huishoudster of zo komen zou.” Joke vroeg het aarzelend. Zou Bets het wel

goedvinden, dat zij daarover begon?

„O, heeft Loes het gezegd. Dat dacht ik trouwens wel, en ik heb ook niet gezegd, dat ze 't niet doen mocht. Nou, ik ben wel van plan geweest te gaan, maar nu niet meer.”

„Nee?” Het brandde Joke op de tong om te vragen waarom niet, maar dat durfde ze niet goed.

„Heb je. . . . voel je dan geen róeping om in muziek door te gaan?” waagde ze.

Betsy keek op, en in het lamplicht, dat haar blonde haren deed glanzen, leek de uitdrukking van haar gezicht zachter, liever dan ze vroeger ooit geweest was.

„Nee kleintje,” zei ze, haast onbewust het naampje van vroeger gebruikend. „Ik geloof dat m'n plaats nu hier is. Mijn roeping is op 't ogenblik te zorgen voor vader en jullie, en het zo goed mogelijk te doen, en het prettig voor jullie te maken.”

„Ooh. . . .” Joke keek peinzend voor zich uit.

„En dat dóe je ook,” zei ze dan. „Ik dacht vanavond dat het thuis veel gezelliger leek dan vroeger, en toen was Hans er toch. Het is niet dat ik minder om hem geef. Maar — ik vind het nu even naar als jij eens niet thuis bent, als vroeger wanneer Hans uit moest.”

Betsy wist wat dit betekende, het lóonde haar voor het offer dat ze gebracht had, de dagelijkse zelfverloochening, die haar nieuwe kijk op haar leven met zich meebracht.

. . . . .

Enige dagen naderhand stond Joke 's morgens op met een huiverig gevoel. Brr. . . . Was het nu opeens zo koud? Het kon best, 't was ook al haast December.

Langzaam liep ze naar het raam om te zien of het misschien wat gevrozen had.

Nee — de lucht was met donkere wolken bedekt, zoals al dagen lang het geval was.

Ze rilde weer en begon zich dan haastig te wassen. Jakkes, Frans vanmorgen, en meetkunde. . . . Ze kende er geen laars van, ze kòn het er niet inkrijgen gisteravond. Ze had er nu ook helemaal geen zin in. Zo'n lange dag op school, en dan van die nare vakken. Nou ja, vanmiddag plantkunde, maar dat was toch in de zomer veel leuker.

„Het is akelig weer, zo koud en donker,” berichtte ze Loes, toen die op haar gewone langzame manier van 's morgens aanstalten begon te maken, uit bed te komen.

„Koud? Niks koud, gewoon. En het is toch al dágen zo donker? Ik wou ook maar dat de zon zich eindelijk eens liet zien.”

Aan tafel had Joke tegen haar gewoonte in geen trek.

„Wat scheelt je?” informeerde Bets dadelijk bezorgd. „Je bent toch wel goed? Ik vind dat je bleek ziet.”

„Och, onzin. Ik ben heel goed, ik zie alleen maar op tegen vanmorgen. Schoolziekte,” probeerde ze te lachen. „Ik ken m'n lessen niet bijzonder.”

Vader vroeg niet hoe dat kwam, wat hij anders zeker zou gedaan hebben.

„Stop je er maar goed in als je weggaat,” raadde hij.

„Ja pipa.”

Vervelend toch dat ze dat brood niet kon weggrijpen, anders ging 't altijd van een leien dakje.

„Deze boterham kan ik heus niet meer op, Bets,” zuchtte ze.

„Zou je maar niet eens thuisblijven? Je bent toch niet in orde.”

O ja, thuisblijven, niet naar school! Hier in een lekker stoeltje gaan zitten bij die héérlijke kachel, en Bets om je heen. Maar ze was immers niet ziek!

„Welnee, ben je mal. ik kan toch niet wegblijven omdat ik eens niet veel trek heb? Vanmiddag heb ik een honger als een paard, zul je zien!”

Betsy kleedde haar aan als was ze een klein meisje, en gaf haar onder haar mantel nog een warme wollen sjaal van haarzelf.

Zó, schoot het even door Joke heen, zó zou ook moeder gedaan hebben. Wat ging Betsy op haar lijken.

Langzamer dan anders liep ze, nadat vader op de tram gestapt was, alleen verder, de tas laag, onverschillig neerhangend.

Henny kwam haar al tegemoet, en zwijgend liepen ze naast elkaar voort.

Maar voor Henny in school op haar plaats ging zitten, vroeg ze: „Voel je je niet prettig, Joke? Je bent zo stil.”

„Niet stiller dan jij,” lachte Joke en zette zich naast Thilda neer.

De les begon; de een na de ander kreeg een beurt, waar

Joke zo goed als niets van hoorde.

„Joke Verwey, begin jij eens te lezen.”

Joke begon, maar het vlotte allesbehalve. Even wachtte ze. Hè, wat was ze naar, toch vervelend. Och, idioot eigenlijk, wat kon ze nou mankeren?! Verbeelding, daar moest je niet aan toegeven. En ze las weer verder, telkens haperend.

„Houd maar op,” zei meneer Van Duren eindelijk. „Je leest heel slecht vanmorgen. Heb je 't niet nagezien?”

„Jawel meneer.”

„Ze is niet erg goed, meneer, ik heb het vanmorgen dadelijk al gemerkt.”

Dat was Henny, en Joke keek verschrikt om.

„Hoe kom je er aan,” begon ze al, maar zweeg dan plotseling. O nee, ze was toch ziek, ze voelde zich ellendig en ook pijnlijk, hoe ze er aan zocht te ontkomen. Ze beet op haar lippen om niet te huilen. Dat zou toch al te kinderachtig zijn.

„Is dat waar, Joke?”

Ze knikte.

„Wil je soms liever naar huis? Dan zal een van de meisjes wel met je meegaan.”

„Ja.” Joke kwam overeind, en met haar Henny.

„Ik breng je wel even. Kom maar.”

„Dag meneer,” zei Joke zacht, en zag hem verlegen aan.

„Dag Joke. Spoedig beterschap, hoor. Kom maar gauw weer op school.”

„Ja meneer.”

„Je zou wel achter op mijn fiets kunnen,” zei Henny in de gang, „maar dat schokt teveel, dunkt me. Dan kunnen we nog beter lopen.”

Ze schrok van Joke's bleek gezichtje, maar wilde dit toch niet tonen. Ze sloeg een arm om haar vriendin heen om haar te steunen en liep langzaam met haar de richting uit van Joke's huis.

O, die ellenlange weg van school naar huis. Anders was ze er zó, en nu . . .

„Vervelende beweging,” mopperde Joke nog. „Ik ben anders nooit ziek, en nu ineens . . .”

„Kwam het plotseling?”

„Ja, tenminste dat het zo erg werd. Ik ben al wel een paar dagen niet zo heel fris, maar ik dacht dat het wel over zou

gaan. Ik wou dat ik maar thuis was."

„Nog maar een klein eindje, Jokie," moedigde Henny aan.

„We zijn er al haast."

Bets, die juist de deur opendeed voor den melkboer, zag hen aankomen. Haastig zette ze haar kan neer en vloog de meisjes tegemoet.

„O Jokel Ben je ziek? Ik dacht het wel."

Gelukkig thuis! Henny bleef nog even wachten tot Joke naar bed was.

Ernstig keek ze Betsy aan, toen die beneden kwam.

„Zal ik een dokter halen?”

„Ja, doe het maar. Joke wil het niet, maar ik ben zo ongerust. Dokter Heibergen woont hier tamelijk dichtbij. Wil je 't even doen?”

„Jawel. Ik weet hem wel te wonen. Dan ga ik maar gauw.”

En Henny ging. Haastig liep ze voort. Als Joke toch eens erg ziek werd. Joke, die altijd zo levenslustig was. Ze was zo van haar gaan houden, al waren ze heel verschillend. Wat haar nu toch opeens scheelde. Ze had er niets van gezegd, dat ze al eerder niet lekker was. Misschien een kou gevat of — blindedarmontsteking. Hè nee, brr. . . .

De dokter was gelukkig thuis en beloofde dadelijk te komen. Henny wist nu niet anders te doen dan maar naar school terug te gaan, dan zou ze vanmiddag kunnen gaan horen wat de dokter gezegd had.

Thuis wachtte Bets met ongeduld, en iedere minuut scheen haar een uur.

Uiterlijk rustig zat ze naast het bed van Joke, die nu kalm, met wijdopen ogen, welke nog groter en donkerder leken dan anders, naar Betsy lag te kijken.

Eindelijk hoorden ze de bel overgaan.

Betsy holde naar beneden om den dokter open te doen, die na een paar korte vragen meteen doorliep naar boven, en Bets wenkte, buiten de kamer even te wachten.

Loes, die juist even weg was geweest om een boodschap, kwam nu thuis en hoorde het nieuws.

„O Bets,” begon ze angstig. „Echt? Is ze echt ziek? Het is toch niet héél erg? Wat denk je?”

„Ik weet het niet. Zo meteen zal de dokter wel naar beneden komen.”

Toen hij verscheen, stonden de zusjes onderaan de trap en keken hem aan in hevige spanning.

„'t Is niet zo erg,” stelde hij gerust, en glimlachte even naar Loes' bang gezicht onder de wat verwarde krullen, „de blinde darm speelt een beetje op. Een béétje maar, hoor.”

„O. . . .”

„Moet ze geopereerd worden, dokter?”

„We zullen 't even aanzien. Misschien zal het niet nodig zijn. Kan een van jullie voor haar zorgen en precies doen wat ik zeg?”

„O ja, natuurlijk dokter.”

Na uitgelegd te hebben wat hij van haar verwachtte, vertrok de dokter, en Betsy snelde, voorzichtig gevolgd door Loes, naar boven, waar Joke met een dappere glimlach op haar gezicht op hen lag te wachten.

HOOFDSTUK 15

Het was het middag-rustuur, en doodstil op de grote zaal. Gedempt wit licht viel naar binnen op de bedden en op de tafel aan 't eind van de zaal, waarbij op een stoel gezeten en onderwijl druk bezig met enig naaiwerk, een zuster de wacht hield.

In het laatste bed van de rij, vlak bij haar, lag Joke en keek inplaats van te slapen, zoals 't behoorde, met belangstelling toe.

Zuster zag het wel, en liet het maar zo.

Zo nu en dan knikte ze haar eens met een glimlach toe, en lei waarschuwend haar vinger op de mond als Joke iets wilde vragen.

Wat had ze al véél gevraagd gedurende de week dat ze hier was, en met verlangende ogen keek ze telkens de zuster na als die de patiënten hielp.

Nee, Joke kon niet slapen nu. Straks zou het bezoeken zijn, en dan kwamen ze weer. Heerlijk! Betsy en Loes in ieder geval. Vader kon pas 's avonds, evenals Henny, en Annie, die ook al eens een keer geweest was.

Tot hun aller schrik had de dokter, een paar dagen nadat ze ziek geworden was, verklaard dat operatie noodzakelijk was. De pijn, die ze eerst maar nauwelijks gevoeld had, was veel erger geworden, en er kwam koorts bij, zodat ze zelf wel begreep, dat het absoluut niet anders kon.

Nu was alles achter de rug en begon ze al weer aardig op streek te komen.

Gelukkig goed afgelopen! Gek dat ze helemaal niet bang was geweest. Ze had het zo'n veilig gevoel gevonden, dat Bets meeging, en vader er was en Loes, en ook Henny, die toch

allemaal veel van haar hielden. Als iets beschermends voelde ze hun liefde om zich heen, ook hun bidden voor haar.

Wat een verschil bij het kleine meisje naast haar, die hier lag met een gebroken beentje. Geen ouders had ze meer. Samen met haar twee broers, ouder dan zij en echte bengels, werd ze opgevoed door een tante, die haar deze hele week nog geen enkele maal was komen opzoeken.

Soms, als niet allen gelijk bij Joke mochten, waren Loes en Betsy wel eens bij háár gaan zitten. En anders kwam ook zuster Emma wel eens bij haar en praatte, of vertelde wat, waarnaar de kleine Rie met glanzende ogen lag te luisteren.

Zuster Em was een snoes. Heerlijk, zoveel voor je patiënten te kunnen zijn en hen zo goed en zacht te kunnen helpen.

Ze had het zó druk, dat ze soms bijna niet klaar kon komen, toch scheen ze altijd nog juist een ogenblikje over te hebben wanneer je haar nodig had, en zei ze juist datgene wat je, als je pijn had of naar huis verlangde, behoefde om je weer op te beuren.

Dat was toch wel mooi, maar heel moeilijk.

De „vieze karweitjes” werden haar ook niet bespaard, en Joke kon niet gemakkelijk haar afschuw overwinnen. Ze bewonderde de zuster, maar alles wat die deed, zou zij nooit kunnen.

Twee uur.

Zuster Emma stond op. De mensen moesten geholpen worden, en over een half uur begon het bezoek.

Joke volgde haar met de ogen in al haar doen en laten. Zelf had ze liever derde klas willen liggen dan tweede, wanneer ze alleen maar één meisje tot gezelschap zou gehad hebben. Het was zo toch veel gezelliger?

Anders zou ze zich zeker erg zijn gaan vervelen, waar ze nú soms toch al moeite mee had.

Met stralende ogen zag ze tussen verschillende vreemden haar zusters binnenkomen, en blij omhelsde ze hen een voor een.

„Hè gelukkig,” zuchtte ze en legde zich weer neer. „Eindelijk zijn jullie er weer. 't Is toch een eind, hoor, àl die uren.”

„Voor ons niet minder,” zei Bets, met Joke's magere handje in de hare. „Het is zo stil thuis, we spelen soms gewoon

stommetje. Zelfs Loes doet dikwijls in een uur geen mond open, hè Loes?"

Loes knikte instemmend. „Nóu, 't is echt de vrolijke familie bij ons op 't ogenblik. Maar 't hindert niks, hoor, nu we weten dat jij beter wordt. Dag Rie," zei ze vriendelijk, toen ze zag dat het kind geen bezoek had, „gaat het al een beetje?"

„O ja." Rie kleurde. „M'n broertjes zouden vanmiddag komen, maar ze zijn er nog niet."

Op dat ogenblik kwamen de twee jongens juist binnengestapt, keken links en rechts alsof ze vergeten waren waar hun zusje lag en slungelden dan naar Rie's bed.

Ze begroetten haar, ondanks hun duidelijke branie, wat verlegen voor de blauwe ogen van Loes, die maar weer haastig voor zich keek.

„Wat heb je eigenlijk bij je?" vroeg Joke nieuwsgierig aan Loes. „Een boek? Voor mij soms?"

„Dat denk je maar," plaagde Loes. „Ja, een boek. We wilden 't je eigenlijk geven als je thuiskwam, maar misschien vind je 't prettig, er op bed in te kunnen lezen, als 't mag van de zuster."

„O ja, ik mag wel lezen. Wat is 't? Toe, laat nou zien. Ooch! Bloesem! Dànk je wel, hoor, enig. Fijn dat jullie 't me nou al gegeven hebben. Ik vind het soms zo erg, zo lang te moeten liggen. Wat zal ik blij zijn als ik weer gewoon op straat loop en naar school ga, hoewel ik daar anders niet zo op gebrand was. Maar nu . . . . En dan is 't nou nog maar een goeie week."

„Ja, je hebt er wel die jàren moeten liggen," zei Bets.

„Dat lijkt me helemaal verschrikkelijk. Mevrouw Zweeden, de tweede op de rij aan de overkant, ligt ook al twee jaar. Nu eens hier en dan weer eens thuis. Een enkele maal mag ze een poosje in de tuin als 't zomer is, maar nu natuurlijk ook niet. Voor haar man is 't ook erg. Hij zit bij haar, zie je wel, en haar dochtertje komt 's avonds."

„Wat ziet ze er nog jong uit," zei Loes en keek met medelijden naar het blonde vrouwtje, dat met haar twee vlechten nog bijna een meisje leek.

„Ze zit soms zo in de put. Maar zuster Em weet haar haast altijd weer op te vrolijken of moed te geven. En misschien wordt ze wel niet eens meer beter. Hoe de zuster het kan, begrijp ik niet."

„Zou je nu maar niet eens een poosje stil zijn?” vroeg Bets bezorgd. „Je bent weer veel te druk, je hebt zo'n kleur.”

„O, dat geeft niks. Straks zijn jullie weer weg en dan kan ik nog genoeg stil zijn. Maar ik kan nu fijn lezen,” zei ze, met een blik naar het omvangrijke boek op haar kastje. „Ik heb gehoord dat er mooie stukken in staan. Leuk ook. Hebben jullie 't al gelezen?”

„Nee, jij moet het maar eerst hebben. Ik weet dat het mooi is en goed,” antwoordde Betsy.

Het kostbare uurtje was al te gauw om naar hun zin.

„Tot vanavond nog, hè? Dan komen jullie me toch ook nog even goeiendag zeggen, niet?”

„Natuurlijk, zus. Dag Jokeje, sterkte.”

Weg waren ze, en Joke stak al gauw een verlangende arm uit naar het boek.

Maar zuster Emma was er vlug bij.

„Nee Joke, nu nog niet, hoor. Eerst een half uurtje rusten, dat weet je wel, hè? Heb je dat van je zusters gekregen! Fijn zeg. Ik ken het ook.”

„O ja? Toe, vertel u er eens wat van.”

„Niks hoor, juffie. Dan rust je nog niet en bovendien is 't veel leuker als je 't zelf leest.”

Met een zucht oogde Joke de vertrekkende zuster na.

Vervelend toch, zo weinig te mogen en zo te moeten oppassen, je niet te druk te maken. Ze was ook nog gauw moe. Enfin, het zou toch zo heel lang niet meer duren of ze zou weer alles mogen en kunnen doen waar ze lust in had.

Over enige dagen ging ze naar huis! Rie, haar buurtje, ook, maar die zou er wel niet zo naar verlangen als zij. Die had hier in 't ziekenhuis misschien wel een prettiger tijd gehad dan thuis.

Natuurlijk scheelde 't ook welke zuster je trof! Want dat ze lang niet allemaal eender waren, had Joke heel goed gezien deze week.

Er was een geweldig verschil b.v. tussen zuster Emma en zuster Jo, die 's nachts wel eens bij hen de wacht hield. Nooit sprak die een woord méér dan nodig was en ze keek zo onvriendelijk alsof alles teveel was wat ze voor hen deed.

En zuster Clara, die soms kwam binnengetrippeld op haar hoge hakjes en met zo'n lief, gemaakt stemmetje tegen hen

sprak, zou ze ook liever niet een hele dag om zich heen hebben.

Soezend bleef Joke liggen, langer dan het voorgeschreven half uur, en viel op de duur in slaap.

HOOFDSTUK 16

Het lijkt werkelijk alsof er weer iemand trouwt," vond Loes, „de feestelijke kamer rondkijkend.

Wat waren er veel bloemen, en dat in December!

Het was nu niet stil meer in huis, er was een prettige drukte, en toch was Joke er nog niet. Maar Henny, die overigens de meeste drukte niet aanbracht, was er, en Hans was met Dora zelfs gekomen ter ere van de gelegenheid, dat Joke vandaag werd thuis verwacht.

Ze wist er nog niets van en het zou zeker de grootste en mooiste verrassing voor haar zijn.

Vader en Betsy waren samen weg om haar te halen, en ze konden ieder ogenblik komen.

„Je kunt niet begrijpen hoe leeg het hier was zonder Joke," zei Loes tegen Henny. „Later, toen ze beter werd, ging 't nog, maar in 't begin, brr. . . ."

„Dat begrijp ik wel," antwoordde Henny kalm.

Loes was al weer verdwenen, ze had geen ogenblik rust, en ieder autosignaal deed haar naar de voordeur vliegen.

Toen ze het juist niet verwachtte, stond de wagen plotseling voor de deur en Joke sprong er, gevolgd door vader en Betsy, het eerst uit, weer fris en gezond als te voren!

Loes smeet in de haast haar stoel omver en stormde naar buiten, waar ze haar zusje onstuimig om de hals vloog.

„O Joke, Jóókje dan toch, wat heerlijk!"

In triomf voerde ze haar mee naar binnen, waar Hans en Dora waren en Henny zich in een hoekje teruggetrokken had.

Joke was compleet overstelpt.

Al die bloemen, van wie waren die allemaal?

Dolblij begroette ze haar broer en schoonzus, en ontdekte toen Henny.

„Henny! Wat fijn dat jij er ook bent. Waarom bleef je daar zitten?"

„Nou durfde ik eens niet erg," lachte Henny wat verlegen.

Een poos later zaten allen, wat gekalmeerd, op hun plaats, en Joke, inplaats van de gemakkelijke stoel te gebruiken, die expres voor haar was klaargezet, zat al weer in haar geliefd hoekje in de vensterbank. Gelukkig keek ze de kring rond.

Dat ze er allemaal waren, àllen van wie ze hield. Dat Hans ook had kunnen komen, en Doral

„Blijf jij ook eten, Henny?” vroeg ze, toen Betsy aanstalten begon te maken om de tafel te dekken.

„Ja, vind je 't goed?”

„Ja, leuk. O,” sprong ze ineens overeind, „daar zou ik heus onze Mieuw vergeten. Dag Mieuwtje, beestje, hoe maak j ij het?”

Ze tilde het katje, dat al heel wat gegroeid was, op en liefkoosde het met ware tederheid.

„Ben je 't vrouwtje nog niet vergeten? Nee, hè? Zeg 's nee, Mieuw.”

De poes toonde echter geen buitensporige blijdschap en vond haar kussen bij de kachel blijkbaar een aanlokkelijker plekje dan Joke's niet zeer gevulde arm.

Bets en Loes hadden er een echte feestmaaltijd van gemaakt, en allen zaten er met glundere gezichten omheen.

Wat dankte vader innig voor de verhoring van al hun gebeden, voor de vreugde, dat ze hun Joke weer gezond hadden mogen terugontvangen.

„Wij moeten morgenvroeg al weg,” vertelde Hans. „k Heb maar met moeite een dag vrij kunnen krijgen. 's Middags moet ik al weer op kantoor zijn. Misschien komen we met Kerstmis, of in ieder geval in de Kerstvacantie wel weer, dus dat is al gauw, hè zusje?”

„Ja, dól, broertje!”

Na het eten stond Henny al gauw op om te vertrekken.

„Kun je niet langer blijven?” vroeg Joke wat teleurgesteld.

„Nee, echt niet, meisje, ik moet ook nog wèrken! Meneer Van Duren zal het heus niet als verontschuldiging aannemen, als ik zeg, dat ik de hele avond hier geweest ben, dat weet je wel. Maandag kom je ook weer op school, hè?”

„Ja, dat kan ik haast niet begrijpen. Maar ik zal er wel wat vrolijker heengaan dan de laatste keer dat ik er geweest ben.”

„Dàt zal wel. Nou, dan kom ik je Maandagochtend met vlag en wimpel afhalen, goed?”

„Ja, fijn. Dat kun je voortaan toch wel doen, Henny, niet? Het is voor jou niet zo'n eind om en het is veel gezelliger.”

„Goed dan. Afgesproken.”

's Avonds vertelde Joke van het ziekenhuis, van Rie en de andere patiënten, die bij haar in de buurt gelegen hadden en vooral van zuster Emma.

„Ze komt me nog wel eens opzoeken, heeft ze beloofd. Tòch lekker dat ik nu onder haar heerschappij uit ben.”

„Ja, nu kom je weer onder de heerschappij van Van Duren en Woudstra,” plaagde Hans, die van Joke's schoolaangelegenheden door haar brieven nogal goed op de hoogte was.

„Bessie is nogal eens naar je wezen vragen,” vertelde Loes.

„Ze zal morgen wel eens komen. Aardig mens is dat. Ze stelde zich voor als juffrouw Strijd, zeg, ik begreep eerst niet wie ze zijn kon. „De juffrouw van Joke,” zei ze. „Oooh,” zei ik, en ik had haast er bij gevoegd: „Bessie”. Maar toen zei ze 't notabene zelf al. „Ja, Bessie,” zei ze doodleuk. „Joke zal wel nooit anders over me gesproken hebben, ik word nu eenmaal zo genoemd. Het is maar gewoon m'n voornaam.” Ik was direct met haar op m'n gemak.”

„Kan ik me indenken,” lachte Joke, „ik zou wel eens iemand willen zien met wie jij niet op je gemak zou kunnen komen.”

De volgende dag kwam de juffrouw werkelijk, tot groot genoegen van Joke, en ook van Loes, die haar al begroette als een oude bekende.

En 's Zaterdagmiddags verscheen zuster Emma.

Joke was heel ijverig bezig met haar lessen toen ze de kamer in kwam.

„Dat is heel wat anders dan ziek op bed liggen, hè?” zei de zuster vrolijk en zette zich op haar gemak neer in de stoel, die Loes voor haar aanschoof.

„Gaat het goed, ja? Niet meer gauw moe?”

„Nee zuster, ik ben weer helemaal de oude. Maar 'k ga 's middags nog wel een poosje liggen, hoor.”

„Dat is je ook geraden.”

Loes schonk thee en verdween dan naar boven. Jammer, dacht ze, dat de zuster nu juist kwam, ze leek zo aardig. Dat had Joke trouwens ook altijd gezegd.

Maar er was vóór de Zondag nogal wat te doen en Betsy was juist vlees gaan halen, dat de slager vergeten had te brengen.

Hij was tenminste niet geweest.

„Zuster Em” kon beter 's avonds gekomen zijn als allen thuis waren en klaar met hun werk, maar dat kon ze ook van te voren niet weten, misschien was het voor Joke toch zó wel het prettigst.

Joke had haar boeken weggeschoven en praatte.

Ze vertelde enthousiast over haar thuiskomst.

„En zuster, dat Hans er was, ziet u, dat vond ik toch zo heerlijk, dat was wel 't mooiste van de hele dag. Ik had er wel niet op gerekend, maar ik geloof dat het toch een naar gevoel zou geweest zijn als hij er niet bij was. Ik heb u vroeger toch van Hans verteld, hè?”

„Het lijkt je zeker al lang geleden. Als je nú al gaat spreken van „vroeger”. Ja, Joke, je hebt me van Hans verteld. En van Dora. Was die er ook?”

„Ja zuster, die ook. Met Kerstmis komen ze al weer, dan zou u ook eens met hen kunnen kennismaken. O zuster, hoe gaat het nu met Rie? Is ze al naar huis? En mevrouw Zweeden? En dat oude vrouwtje, dat nog achter 't scherm lag toen ik wegging, is die al een beetje beter. En . . . .”

„Je vraagt me zoveel tegelijk,” zei de zuster met een glimlach.

„Rie gaat denkkelijk de volgende week Dinsdag of Woensdag. 't Is zo vreemd, Joke, als een patiëntje er tegen opziet naar huis te gaan. Ik moet haar steeds moed inspreken. Het is soms wel moeilijk als je het toch zo goed begrijpen kunt van haar. Mevrouw Zweeden, och, dat blijft hetzelfde, hè? 't Kan nog wel een paar jaar duren zo. Misschien geneest ze, maar waarschijnlijk niet. En de oude vrouw, Joke, die is toch zo aardig. Ze praat tegen ieder in de zaal alsof het haar kinderen zijn. Ze prijst of beknort ze en niemand wordt ooit boos op haar. Jammer dat je niet een paar dagen langer gebleven bent — of niet?”

„O nee, zuster, dat niet, ik was dolblij dat ik naar huis kon. Niet omdat ik het in het ziekenhuis náár vond, maar ik verlangde erg, en dan — het daar zék liggen vond ik zo akelig. Niet te mogen opstaan en zo. 't Was heel wat anders geweest als ik ook had kunnen helpen zoals u deed. Ik vond het zelf zo fijn als ik zag hoe de pijn van de patiënten minder erg was nadat u ze geholpen had. Ze zagen er dan zo verlicht uit. En als u tegen hen gepraat had, konden ze naar 't scheen hun ziekzijn

weer beter dragen. Ik ook, hoor, u bent zo goed voor me geweest."

Even wachtte ze, en begon dan verlegen:

"Weet u wat m'n vriendin een poos geleden tegen me zei? Dat ik juist geschikt zou zijn om verpleegster te worden."

De zuster zat ineens rechtop.

"O ja? En?"

"Nou, ik vroeg of ze mal was. Ik had geen schijntje zin in dat baantje. Ja zuster, ik kan 't niet helpen, maar ik ben zo gauw „vies" van die dingen. Ik geloof wel dat ik er ook moeite mee zou hebben, daar overheen te komen. Maar. . . ." Ze zweeg weer. Dan, met een plots hoogrode kleur en glinsterende ogen keek ze de zuster aan.

Zuster Emma wachtte, eveneens zwijgend, in spanning op wat Joke zeggen zou.

"Maar toch zou ik het nu graag willen," zei Joke.

Zuster Emma was een begrijpend iemand, die nu niet weer over de moeilijkheden begon te praten, of over de zakelijke kant, die er aan verbonden was.

"Ja?" vroeg ze zacht. „Als je dat werkelijk wilt, Joke, als je daar, o n d a n k s de tegenzin, die je eerst gevoelde, roeping voor hebt, dan zegene God je in dit besluit. Denk er aan, dat je het alleen met Zijn hulp zult kunnen volbrengen, Joke. Alléén mèt Hem."

HOOFDSTUK 17

Het kostte Joke moeite, over het onderwerp, dat sinds die Zaterdag heel haar gedachtenwereld vervulde, te beginnen tegen haar huisgenoten, hoe vertrouwelijk ze anders ook met hen was.

Alleen Hans werd, toen hij met Kerstmis kwam, deelgenoot van haar „geheim".

Tot Joke's teleurstelling toonde hij zich in 't eerst niet erg ingenomen met haar keus.

"Jij zo'n zuster, Joke, met zo'n witte schort en zo'n mutsje."

"Wat geeft dat nu? Dáár gaat het toch zeker niet om?"

"Nou maar, 't zal je nog niet meevallen, juffie. Je moet erg hard werken, en zieken zijn meestal lastige wezens."

"Hè Hans, dat nu niet zeggen. Wat weet je er van? En je

moest zelf maar eens ziek zijn. Waarom doe je nu zo? Ik had gedacht dat jij me begrijpen zou."

"Och — já," zei Hans. "Je hebt gelijk, zusje. Zo mag ik ook niet praten, alleen omdat ik het even geen prettig idee vond. Ik geloof wel, ik wéét wel dat het een mooi werk is, en ook dat jij, als je 't wordt, wel een góede verpleegster zult zijn."

"Och nee. . . . Weet je, Hans, wat zuster Emma zei?"

"Nou?"

"Hetzelfde wat jij tegen me gezegd hebt toen we moesten verhuizen, en ik het zo naar vond dat ik van jou weg moest. . . . Wéét je 't? Nee?"

"Ja, ik geloof het wel. Zeg het dan eens."

"Mèt — Hem!"

En dan ineens half lachend: „zeg jij 't maar tegen Dora, hoor, want als die me ook direct geschort en gemutst ziet lopen, ga ik jullie nog uitschelden."

Maar om het tegen de anderen te zeggen stelde ze van dag tot dag uit.

Ze deed haar uiterste best op school, meer dan ooit, want al was ze nu wat achter geraakt, ze móest er komen dit jaar.

't Laatste jaar. Van de zomer examen.

En dàn. . . .? Als Joke dàt dacht, voelde ze iets warms. Hoe dikwijls had ze vroeger gedacht: en dàn? Nú wist ze de oplossing.

Hoe het gebeuren zou en waar ze zou terechtkomen, daarover bekommerde ze zich voorlopig niet.

Als God haar er toe geroepen had, wat ze diep in zich w i s t, dan zou er ergens ook wel een plaatsje voor haar zijn.

Aan Henny vertelde ze 't ook nog niet. Het was, nu het juist Henny was, die het haar had aangeraden, of er iets was dat haar tegenhield. Maar ze w i s t dat die er blij om zou zijn.

De dagen snelden voort. 't Werd oudejaar, nieuwjaar, en nog had Joke van haar plannen niets laten blijken.

Tot ze op een avond in Januari de stoute schoenen aantrok.

't Was erg koud, het had de vorige nacht en de hele dag door flink gevoren, zodat allen hoop begonnen te koesteren, dat ze toch van 't jaar nog eens zouden kunnen schaatsenrijden.

Loes had de hare al van de zolder naar beneden gehaald om ze eens aan een grondige inspectie te onderwerpen. Al in

drie jaar waren ze 's winters niet in gebruik geweest!
Joke sloeg haar boeken dicht. 's Middags was er geen school geweest, en nu was ze klaar.

„Zit het er in, Joke?” vroeg vader, die ook gemakkelijk, zonder iets te doen, bij de kachel zat, waar Miewtje behaaglijk lag te spinnen.

„O ja, pappie, u moet het maar geloven, in overhoren hebt u toch lekker zèlf geen zin.”

„Hoor eens aan,” zei vader kwasi-verontwaardigd. „Als jij maar begrijpt, meisje, dat je slagen moet van de zomer, hoor. Ik wil geen gezakte dochter hebben.”

„O, ik zal ook wel slagen, Vader.”

„Er zijn er niet veel die dat van te voren al beweren,” zei Loes, opkijkend van haar dierbare schaatsen.

„Ja maar, i k wel.”

„Bluf mejuffrouw, niks dan bluf!”

Nú was het ogenblik er, dacht Joke, nú moest ze 't zeggen.

Toen, met een raar gevoel in haar keel, zei ze 't.

„Ik zou, als ik van school ga, graag verpleegster willen worden, Vader.”

De schaatsen van Loes vielen kletterend op de grond en vader en Betsy zaten tegelijk recht overeind.

„Verpléégster? Jij? Waarom?”

Ja, nu moesten ze net gaan vragen waarom. Dat zou ze wel eens kunnen zeggen, maar niet waar ze allemaal gelijk bij elkaar waren.

„Ik vind het zo'n mooi werk,” zei ze. „Het mooiste wat er is.”
Vader keek nu heel ernstig.

„Ik zou je één ding willen vragen, Joke. Méén je het wel met je ganse hart? Weet je zeker, dat dat je weg is?”

„Ja Vader.”

Recht keek Joke vader aan en vader begreep haar.

Betsy zei niets, maar ze ging naar haar zusje toe en gaf haar een zoen. Joke zag aan haar ogen, dat er in ieder geval één was, die zich er over verheugde.

Bètsy was b l ij.

Ook Loes had deze keer niet veel te zeggen, al waren haar gedachten heel anders dan die van Betsy.

Ze had een boek gepakt. Haar schaatsen waren vergeten en schijnbaar las ze. Maar als haar gevraagd was waar het over

ging, had ze er een bitter klein beetje van geweten. Joke — verpleegster! Joke daar gaande in haar blauw japonnetje met helderwitte schort, tussen de rijen bedden door, de zieken helpend. Een lief verpleegstertje zou ze zeker zijn. Maar 't zou toch wel eens niet meevallen voor haar. Zij, Loes, zou er zich tenminste liever niet aan wagen. Ze zou zeker ook wel duffe karweitjes op te knappen hebben. Zo had Loes dus een aardig mengseltje in haar brein van de gedachten van Hans, Henny en Joke zelf. Niet, peinsde ze voort, dat ze nu zo dolgraag het huishouden deed.

Ineens herinnerde ze zich haar vroegere verlangens. „Met een dame verre reizen te gaan maken“. Zoals Gré Diephorst, die nu ondertussen al terug was en winkeljuffrouw in een hoedenzaak.

Als dat het slot was, nee, dan was ze nog maar liever thuis, en blééf er desnoods. Daar was het ook niet zó vervelend! Betsy was compleet snoezig de laatste tijd, en ze konden reuzegoed samen overweg. Ze zou het leven dan maar nemen zoals 't kwam, besloot ze filosofisch.

Joke zat in haar hoekje en keek onbemerkt van de een naar de ander.

Vader bij de kachel in zijn ietwat versleten, gemakkelijke stoel, kijkend naar Mieuwtje, die lui alle vier z'n poten tegelijk uitstreekte en dan zo bleef liggen.

Betsy, die, zoals ze daar zat, wat naaiend, zo aan moeder herinnerde, en Loes, de blonde krullebol, luchthartig, maar die toch ook zo echt hartelijk kon zijn. . . .

Joke voelde heel sterk de innige liefde, die ze hen allen toedroeg, en de heerlijk-gezellige sfeer van haar thuis.

Maar ze wist: dit alles zou ze kunnen verlaten om de weg te gaan die ze zo duidelijk voor zich zag.

Gods weg voor haar.